

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

23. XII 1988.

• ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ •

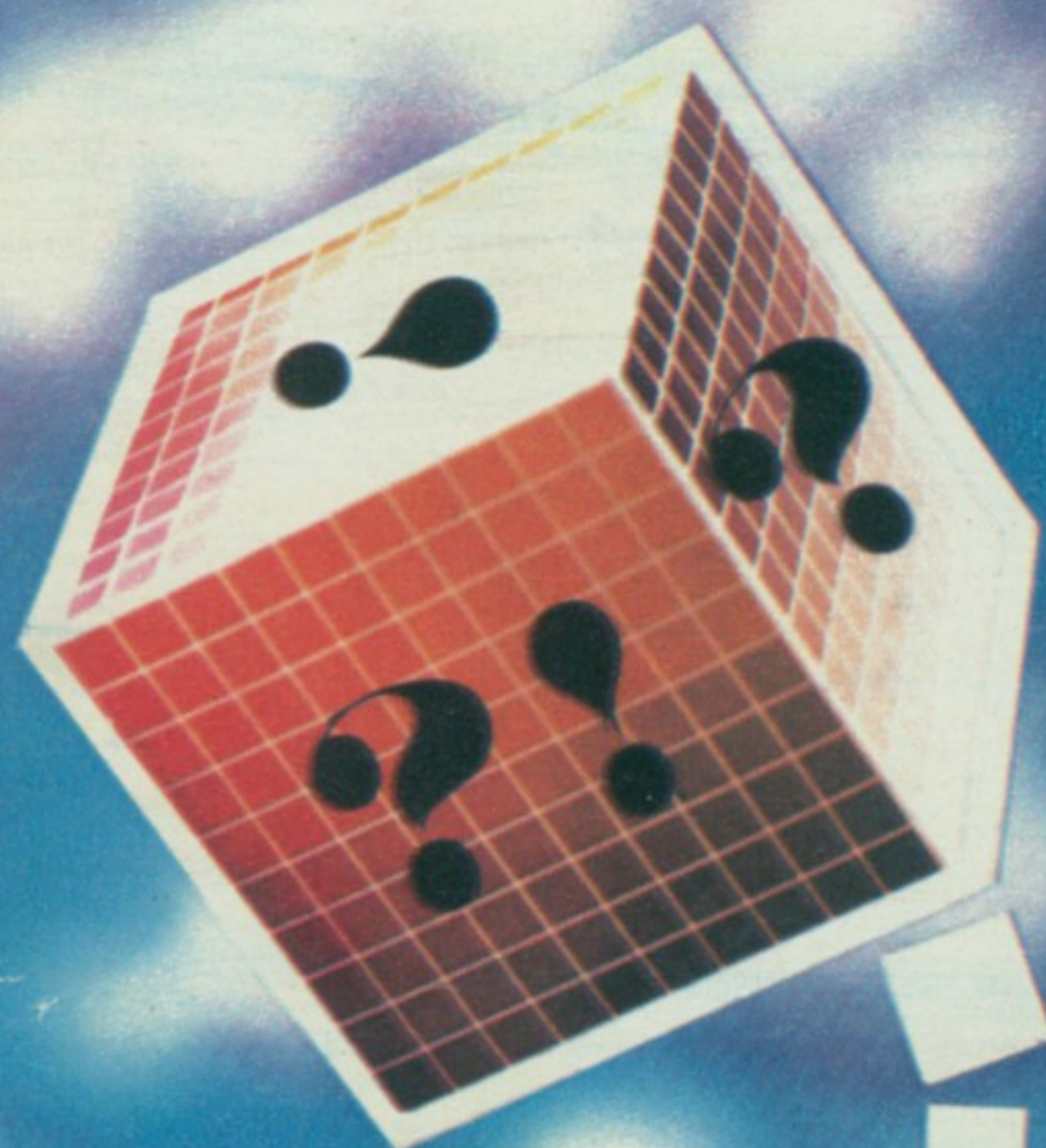
ГОДИНА L •

2000 ДИН.

• БРОЈ 1930

У ОВОМ БРОЈУ
СЕ НАЛАЗИ
ПОКЛОН:

ЗАБАВНИКОВ
МАГИЧНИ
КВАДРАТ

ЕЛ ЈУНКЕ

КАРИПСКИ НАЦИОНАЛНИ ПАРК У ПОРТОРИКУ, ЈЕДИНА ЈЕ ТРОПСКА ПРАШУМА У САД. ТАМО КИША ПАДА ВИШЕ ПУТА У ТОКУ ДАНА (ОКО 1.600 ПУТА ГОДИШЊЕ). УКУПНА КОЛИЧИНА ПАДАВИНА ИЗНОСИ 6090 ММ, ОДНОСНО 378 000 000 М³. ВЕЛИКИ ДЕО ОВЕ ПРАШУМЕ НЕТАКНУТ ЈЕ ВЕЋ 10.000 ГОДИНА.

ЕЛИЗАБЕТА РОДИНСОН ШВАРЦ

ЈЕ 1928. ГОДИНЕ ПОСТАЛА ПРВА АМЕРИКАНКА ДОБИТНИК ЗЛАТНЕ ОЛИМПИЈСКЕ МЕДАЉЕ. ОНА ЈЕ ПОСТИГЛА СВЕТСКИ РЕКОРД У ТРЦИ НА 100 М. (ВРЕМЕ: 12,2 СЕК). ЕЛИЗАБЕТИН ТАЛЕНАТ ОТКРИЛА ЈЕ ЊЕНА НАСТАВНИЦА БИОЛОГИЈЕ КАД ЈЕ ВИДЕЛА КАКО ДЕВОЈЧИЦА БРЗО ТРЧИ ДА БИ СТИГЛА ВОЗ.

РАМЗЕС II

ЕГИПАТСКИ ФАРАОН (ВЛАДАО ОД 1290 ДО 1224 ПРЕ Н.Е.), ПОЗНАТ ПО ТОМЕ ШТО ЈЕ ПОДИГАО НИЗ МОНУМЕНТАЛНИХ ГРАБЕВИНА, ЖИВЕО ЈЕ 80 ГОДИНА И ИМАО ЈЕ 90. ДЕЦЕ.

© 1988 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

Девојке

СА ПАЦИФИЧКОГ ОСТРВА ЛИУ-КЈУ ТЕТОВИРАЈУ ЛИНИЈЕ НА ПРСТИМА, А КАД СЕ УДАЈУ НА НАДЛАНИЦУ ДОДАЈУ ЈОШ МАТТЕШКИ КРЕСТ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● сваки родитељ мисли да је његово дете нешто посебно, али мала Одри Весел из Цеспера у Индијани (САД) то заиста јесте. Наиме, вероватноћа да ће се девојчица родити 30. јуна (што се и догодило), истог дана када рођендан славе њена четворогодишња сестра Натали и двогодишња Ештон, била је – један према милион.

●●● употребљавају се само недељу дана, носе се непрекидно, а онда се бацају: то су нова контактна сочива која се онедавно продају у Сједињеним Америчким Државама. Произвођачи

„Цонсон и Цонсон” и „Буш и Ломб” понудили су тржишту комплете од шест пари сочива и сигурни су да ће њихов производ имати добру прођу.

●●● откад се памти, богате енглеске породице, чим им се роди син, бебу пријављују на један од угледних колица, као што су Хероу или Итн, само да би на време обезбедили место за студије. Тако је, рецимо, Хероу сасвим попуњен све до 1993. године, а већ је уписано педесет једно дете које ће на студије кренути 2000. године.

●●● небом изнад Токија и још неких јапанских градова у последње време често кружи огроман балон у облику циновске бебе. Израђен је од пластике, висок је 35 метара, а широк 25. Из Велике Британије наручила га је,

за рекламне сврхе, једна јапанска фирма за производњу пелена.

●●● бернардинац-див по имену Зорба ушао је у Гинисову књигу рекорда као најтежи пас на свету. Овај шестогодишњи љубимац милионера Криса Ереклидиса тежак је чак 144 килограма.

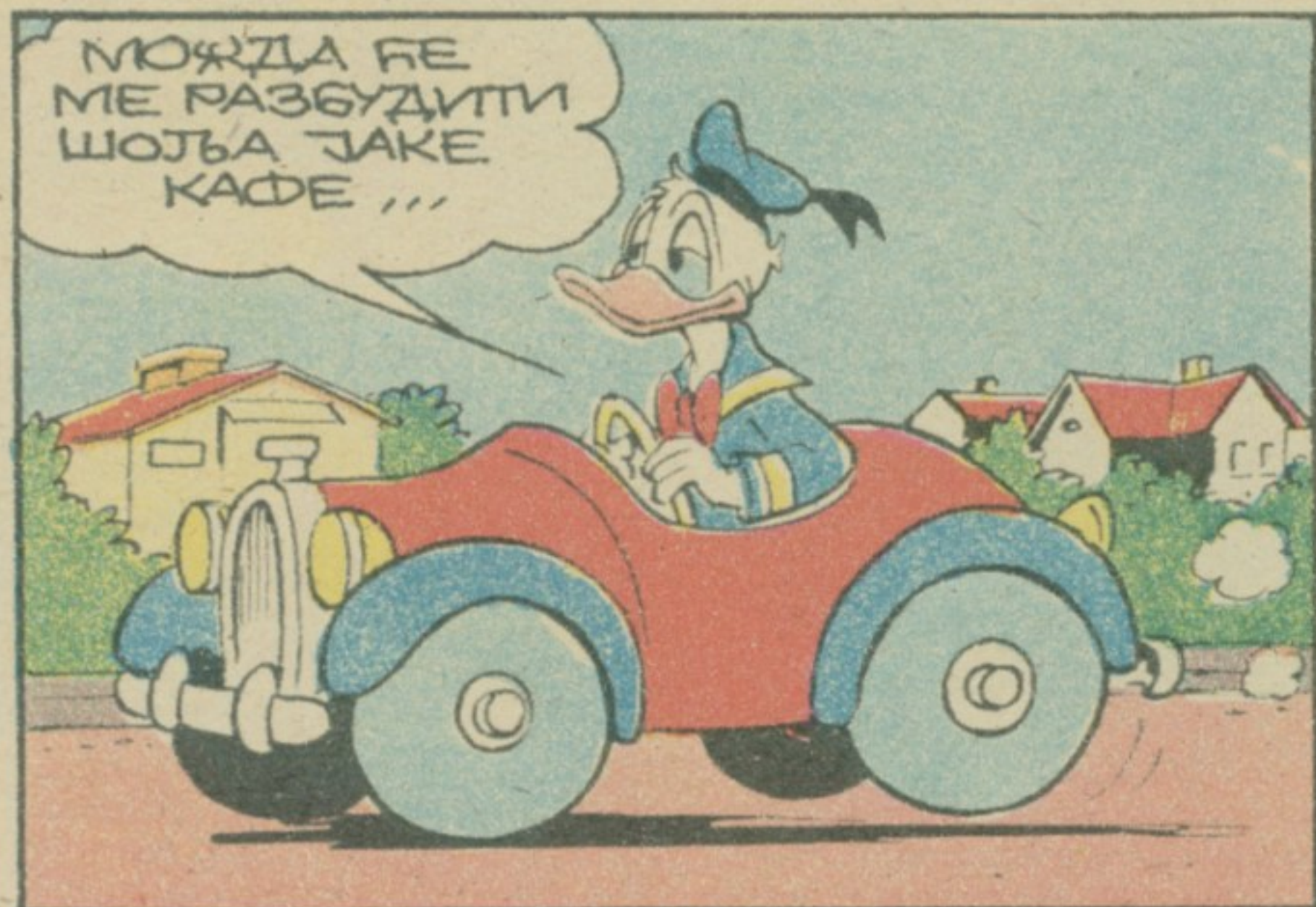
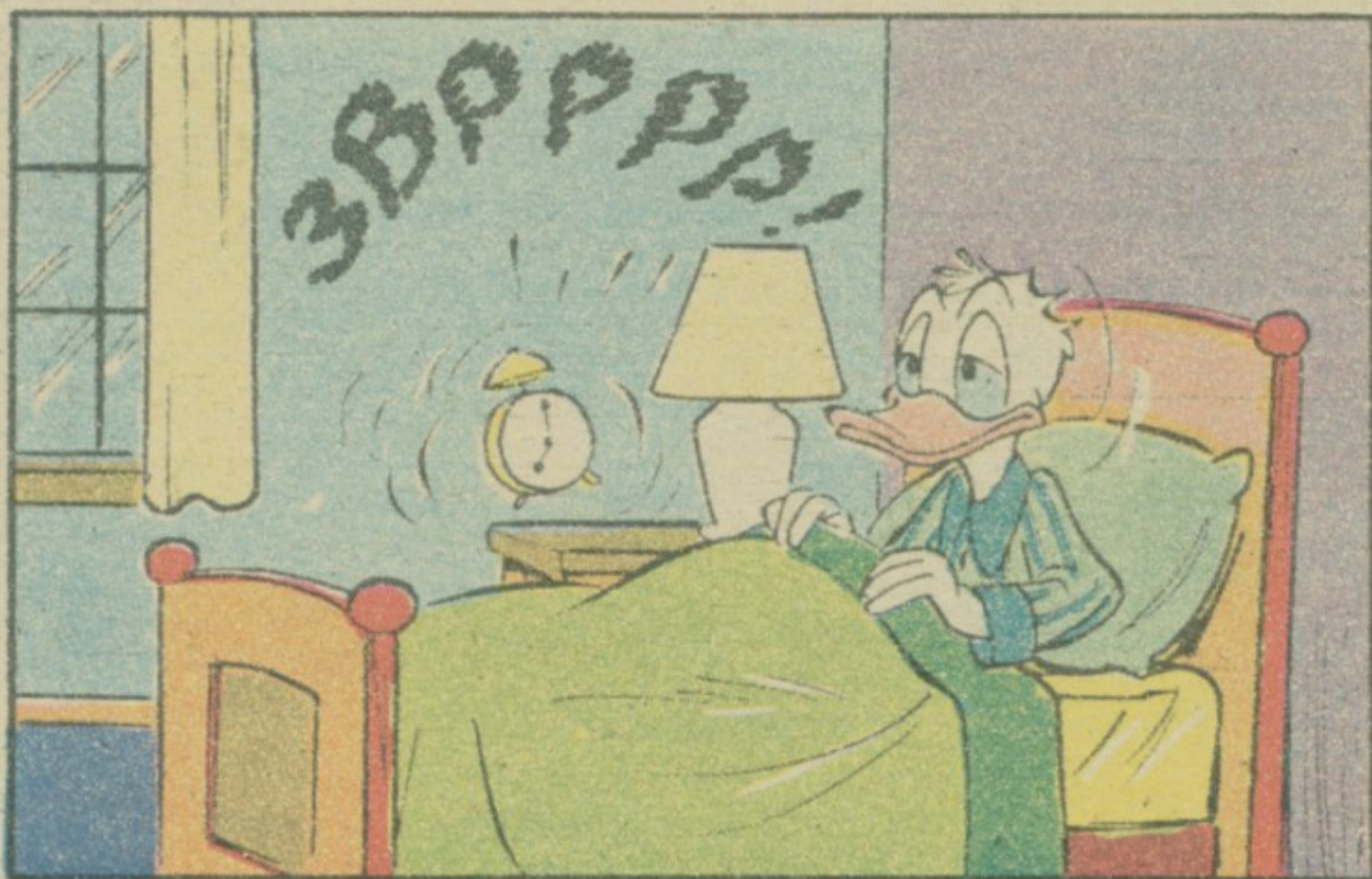
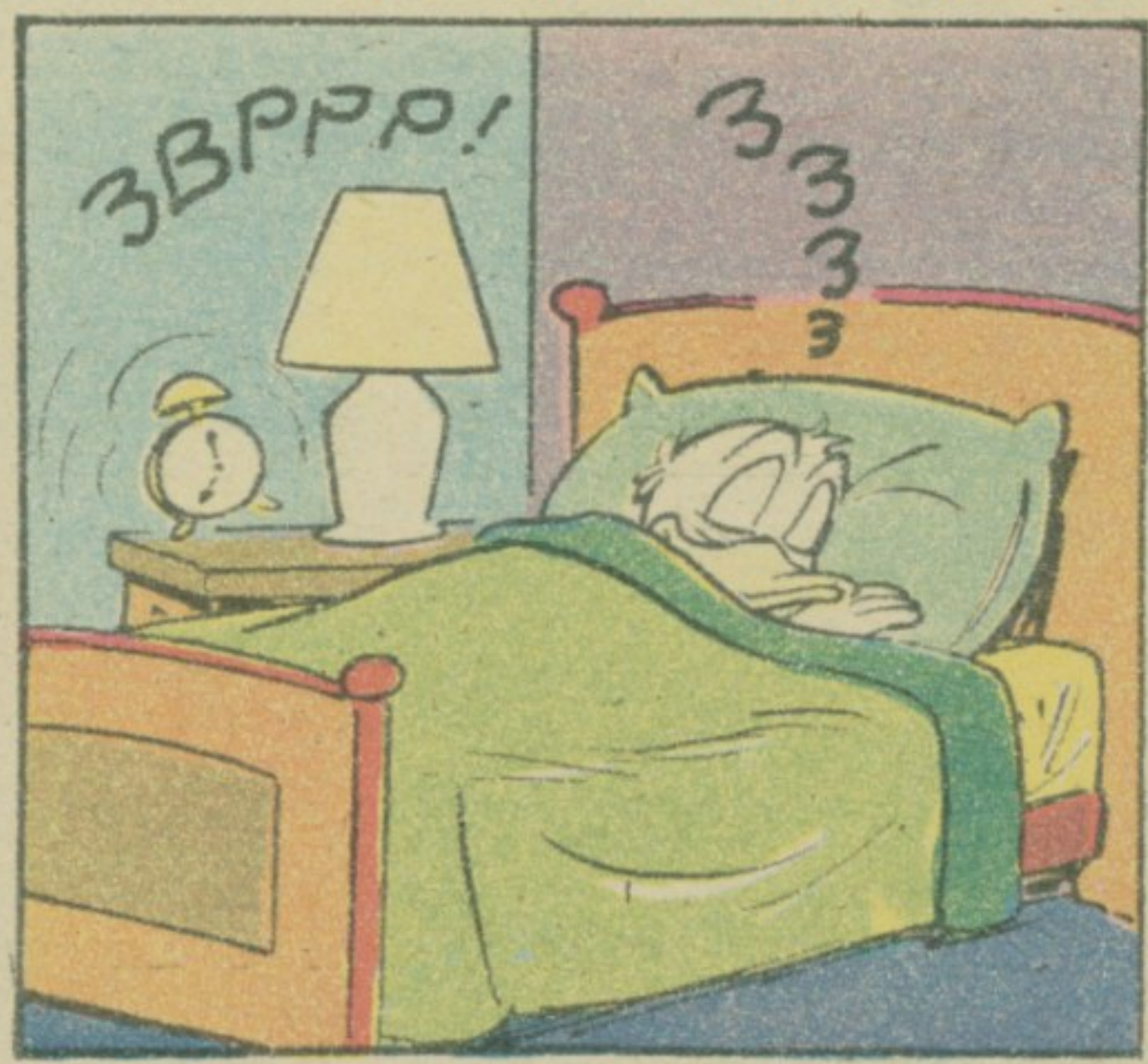
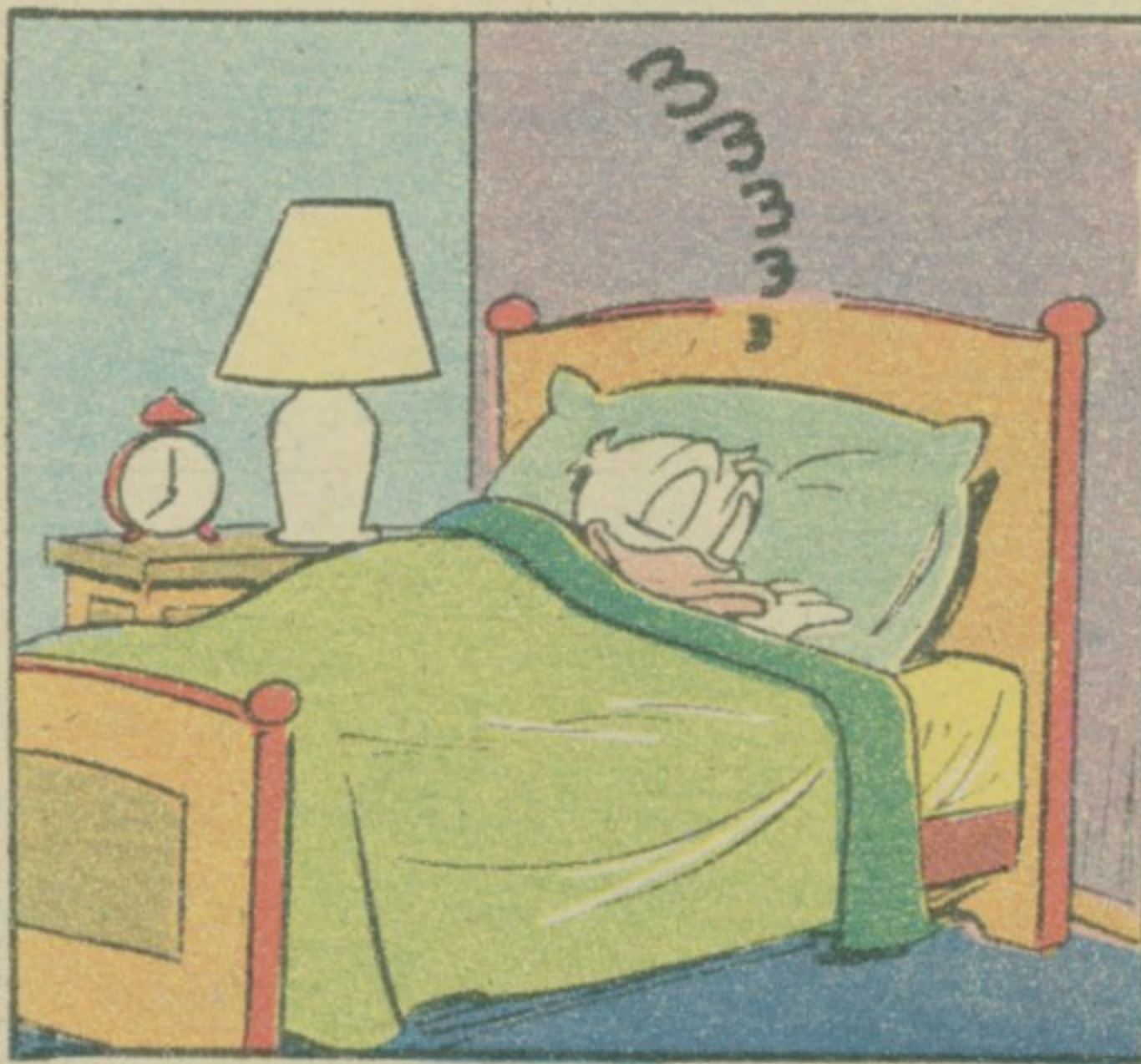
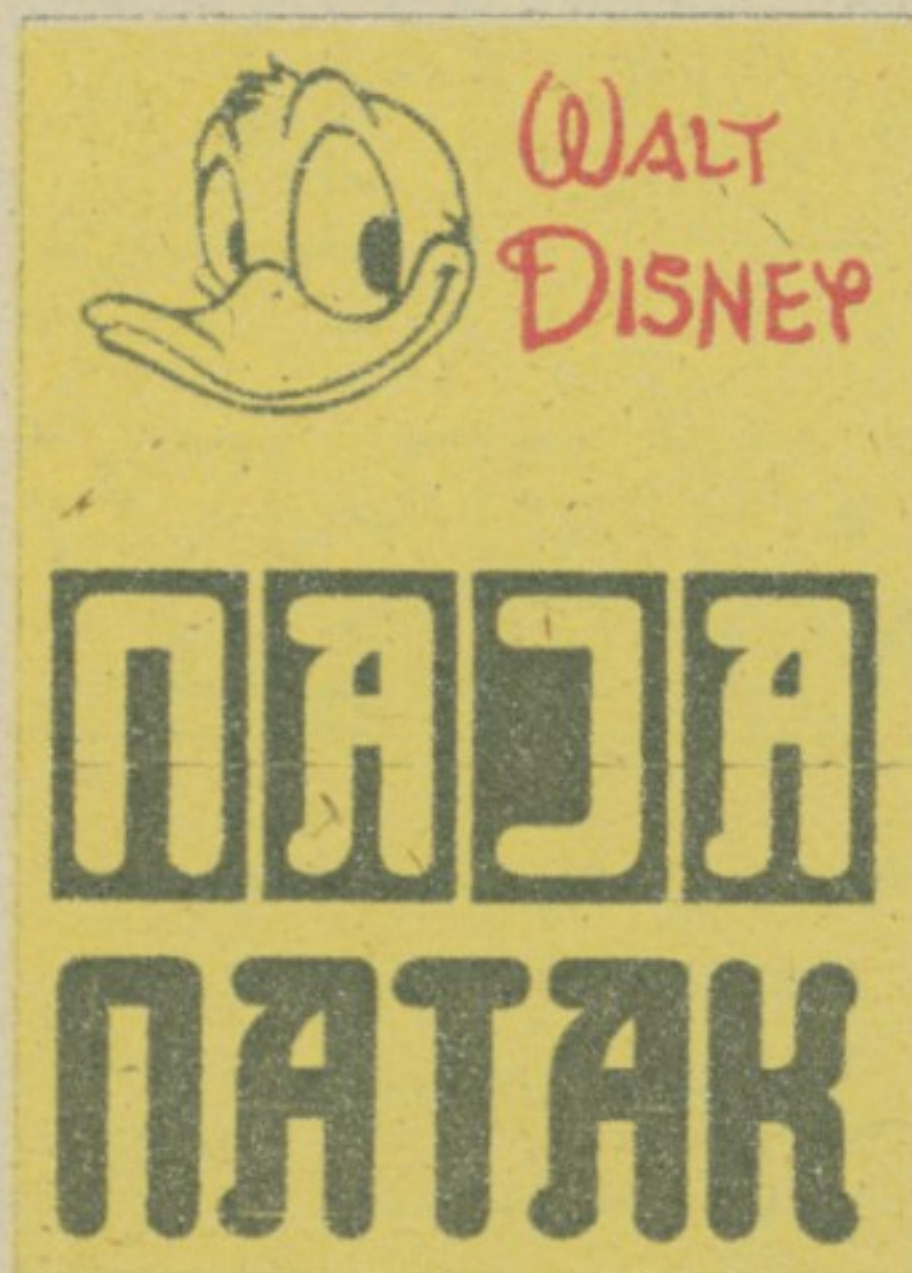
●●● најновије истраживање о потрошњи дувана у свету, објављено у 122 земље, показало је да се највише пуши на Кипру. Тамо сваки одрасли грађанин годишње просечно попуши чак 4.050 цигарете.

●●● откад су кинеске власти забраниле лов на панде, због криволова је на доживотну робију осуђено чак 10 особа, а 33 на по десет година затвора. Према писа-

њу кинеске штампе, прошле године убијене су најмање 52 панде.

Илустровао Димитрије Костић

НА ПРОКЛЕТИЈАМА НАЂЕН...

СТРИП

У

КАМЕНУ

Како је јесенас откривен цртеж из праисторије и шта је на њему испричао наш прадавни предак. Павле Мијовић, академик, верује да сличних слика има још, само их ваља потражити и ето нас у Европи, уз бок земљама изузетне праисторијске културе

Прича је општепозната али је, због далеке везе са сторијом о открићу цртежа у камену проклетијском, није згорег поновити. Дакле, 1879. један Шпанац који се занимао за човекову далеку прошлост истраживао је неку пећину на свом имању у Алтамири, на северу Шпаније, тражећи нове примерке кремена и резбарене кости, јер је у тој шпиљи већ нашао такве остатке. Са њим је ишла и његова кћи. Пошто је у пећини било мрачно, радио је при светлости лампе.

Несташни девојчурак пенетрао се по оштром стењу и поштено испрепадао занесеног тату узвиком: „Бикови! Бикови!“ Узбуђено је показивала на ниску таваницу коју је истраживач могао руком да дохвати. Да би детету причинио радост, човек је, сасвим незаинтересовано, подигао лампу и, збуњен, на неравној површини угледао мноштво бизона и других животиња реалистички насликаних јарким бојама. Пећину у Пиринејима свет је прогласио најзначајнијим налазиштем праисто-

ријске културе и свог претка — који је то радио 30.000—10.000 год. пре наше ере — промовисао у сјајног уметника.

Веза са недавним открићем праисторијског цртежа у црногорском делу Проклетија је, бар, двојака. Анализе су показале да је и прауметник са нашег тла био мајстор свог заната, а цртеж је откривен сасвим случајно. Ваљда по оној народној да се све важне ствари догађају случајно.

Маштарије једног писца

Камен је сасвим обичан пешчар, боје винског талоба. Налази се у једној вододери, испод врха Маја Попадија, у Проклетијама, око двеста метара од југословенско-албанске границе. Поред њега

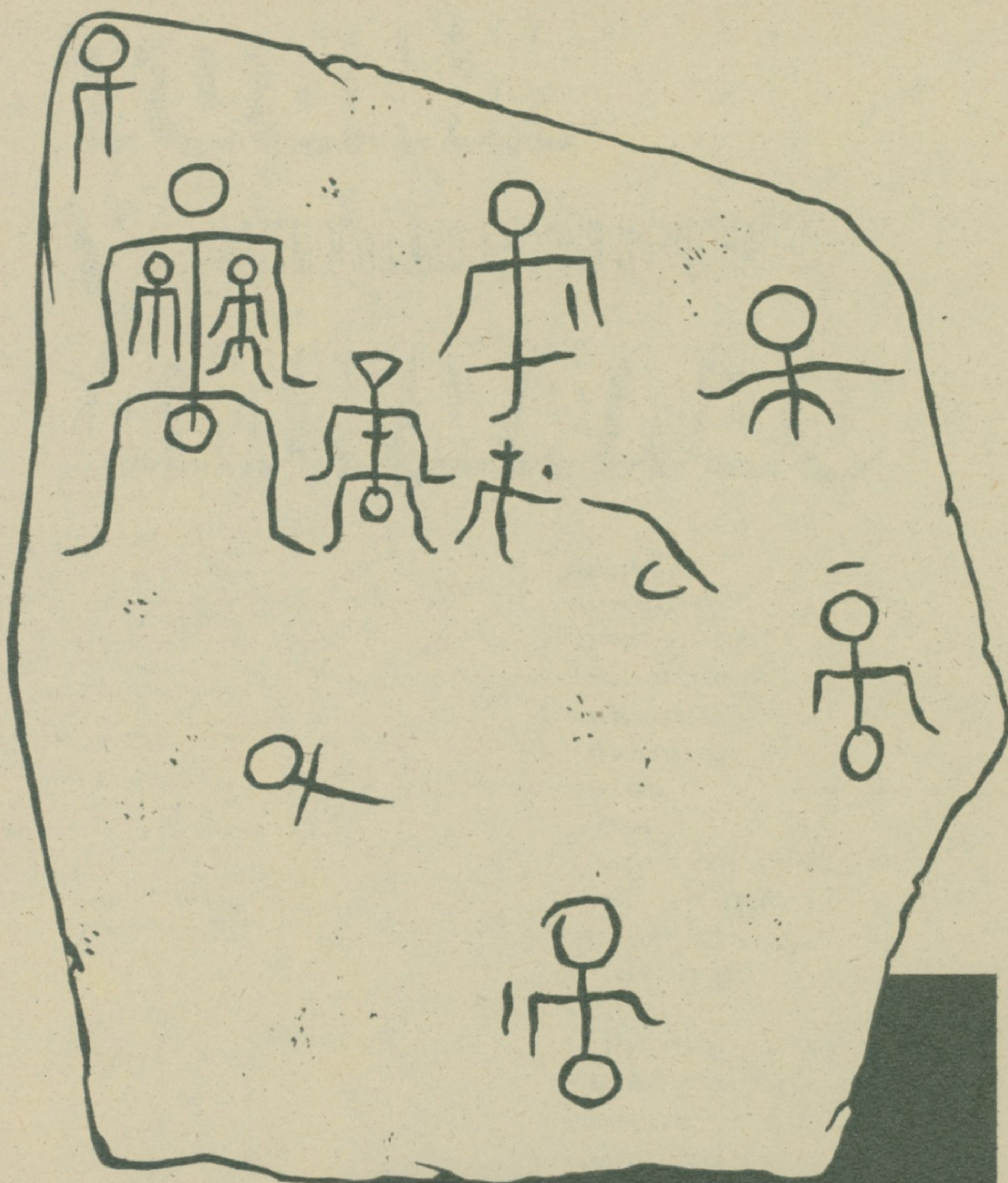
су, и не примећујући га, пролазили људи и векови. Можда због маховине и лишајева који ни данас нису до краја уклоњени. Радозналцу је потребно бар два сата пешачења од планинског дома у Гребјама изнад Гусиња, и то ако успе да шармира неког власника чипа да га пребаци до дома.

Цртеж је откривен случајно. Десио се да је једна група београдских алпиниста, газећи врлетима Проклетија, открила њима неразумљиве шаре на камену и о томе известила страственог планинара Радоњу Шекуларца, професора француског језика у Основној школи „Џафер Никачевић“ у Гусињу. Љубопитљиви профа одмах је кренуо у назначеном правцу с неизбежним фото-апаратом. Цео дан је узалудно трагао и прецицом кренуо кући, да стигне

пре мрака. Сео је да предахне на један камен пешчар и ето открића, случајног.

О свему је обавестио другог планинара, економисту Данијела Винцека, овај свог пријатеља писца Зувдију Хоџића... И, глас с фотосом стигао је до познатог историчара уметности Павла Мијовића, човека који има поприлично искуства на истраживању праисторијског сликарства, пре свега у чувеној окапини Липци код Рисна те у Невидиу, кањону реке Комарнице.

Већ помињани списатељ Зувдија Хоџић објавио је још 1976. роман „Гусињска година.“ У њему, на страни 171, запис: „Шарено камење... Десетак већих каменних блокова, пожућелих и изједених, личе на огромне, шкрбе зубе. На једном, простим линијама, као да их је цртала и вукла ру-

ка дјетета – урезане двије фигуре... На другом, на његовој бочној страни, урезан лик неког ловца... На трећој, највећој и најочуванијој каменој коцки – утиснути ликови човека и огромног, опасног пса, запетог у лук, рашчепљених вилица и јаким зуби..."

Шарено камење на Проклетијама Зувдија Хоџић је, по сопственом сведочењу, први пут видео октобра ове године.

Матријархат и у Црној Гори

Дуго др Павле Мијовић није желео да за новине каже нешто подробније о цртежу пронађеном испод Маје Попадије (маја на албанском значи врх) на Проклетијама. Све зарад разумљиве научничке опрезности и сумњичавости кад је у питању нешто ново. Тек недавно на Бледу, на Конгресу археолога, усудио се да научну јавност оба-

На пешчару размера $2 \times 1,70$ исписан је „стрип у камену“. У левом горњем углу је незавршена фигура: у другом реду: мајка са двоје деце, до ње (двапут мања) женска фигура (једина тругаоне главе), изнад је незавршена фигура мушкарца коме је поред леве руке бодаж, испод ње је загонетна фигура (човек, животиња или оружје?), на крају је фигура са раширеним рукама које скаче исказујући радост или, вероватније, тугу. Испод је женска фигура, а при дну мушка са истим бодажом као и она горе. Потпуно одвојена је полунагнута фигура – најпре представља човека који лежи и ту се, по свој прилици, ради о погинулом због кога се породица и окупила.

(Цртеж по П. Мијовићу)

вести о открићу. За „Забавник“ каже следеће:

– Откриће на Проклетијама од октобра ове године доста је значајно, како за науку тако и за ширу културу. За научни интерес може се подвући ово: то је прва јасна праисторијска представа, читава композиција сажета у уску и доста збијену групу фигура. По свој прилици реч је о једној породици у којој доминира

велика фигура мајке. Она је двоструко већа од осталих фигура и приказана је са двоје деце која се налазе о бедрима или испод пазуха. То недвосмислено упућује да је реч о бронзаном добу кад је жена још била *mater familiae*, оно што ће касније постати отац (*pater familiae*)...

Доктор Мијовић даље говори да су све фигуре мање-више јасне, да их је радио је-

дан уметник и то техником пикетирања, убадања. Сасвим је јасно и да представља породицу која се окупила да би оплакала погинулог или умрлог члана. Приличне недоумице код научника изазива трећа фигура у другом реду.

– То је вероватно недовршена фигура – мисли Мијовић. – Може да буде и нека животиња и то, највероватније, припитомљена, јер ни једна фигура око ње нема лук ни стрелу, што је уобичајено на цртежима из овог периода. Могуће је, ако се посматра обрнуто, да буде и неко оружје, на пример халебарда којих иначе има на праисторијским цртежима у Алпима. Рад на њеном дешифровању тек предстоји.

Са сигурношћу се још може рећи, каже нам научник Мијовић, да је цртеж-гравира настао отприлике између 1700. и 1500. године пре наше ере.

– Према ономе што смо утврдили систематизујући оружје, пре свега два бодажна на слици, па онда и стил, те према симболичкој вредности, иконографији композиције, ради се о средњем бронзаном добу. То, према нашем рачунању времена, значи да је настао отприлике пре 3700 до 3500 година. Поређењем облика тих бодажних и, можда, халебарда са оним пронађеним у археолошким ископинама, дакле са материјалном културом и овом духовном, могуће је да се приближно тачно одреди време кад су настале слике. Овде је реч о металној доби које чине бакарно, бронзано и гвоздено...

Помињући да су пре петнаестак година недалеко од овог места пронађени цртежи праисторијског човека и на Везировој Бради – уз већ поменуте у Липцима код Рисна и у кањону Комарнице, те код Стоца и Вишеграда – др Павле Мијовић каже да ове уметности немамо много и да би стога ваљало поспешити даља истраживања која би могла да нас приближе групи земаља са таквом праисторијском културом као што су Италија, Француска, Шпанија.

За крај и податак да се већ спрема нова експедиција која ће на пролеће, чим време дозволи, кренути на Проклетије у потрагу за шареним камењем. Зувдија Хоџић тек сада изгледа озбиљно схвата речи мајке која му је, некад давно, приповедала да је око њиховог катунa, испод Маје Попадије, пуно пута гледала шарено камење.

Петар Милатовић

ЖИВОТ

ОБЛАКОДЕРИ ВИСОКИ ДВА КИЛОМЕТРА

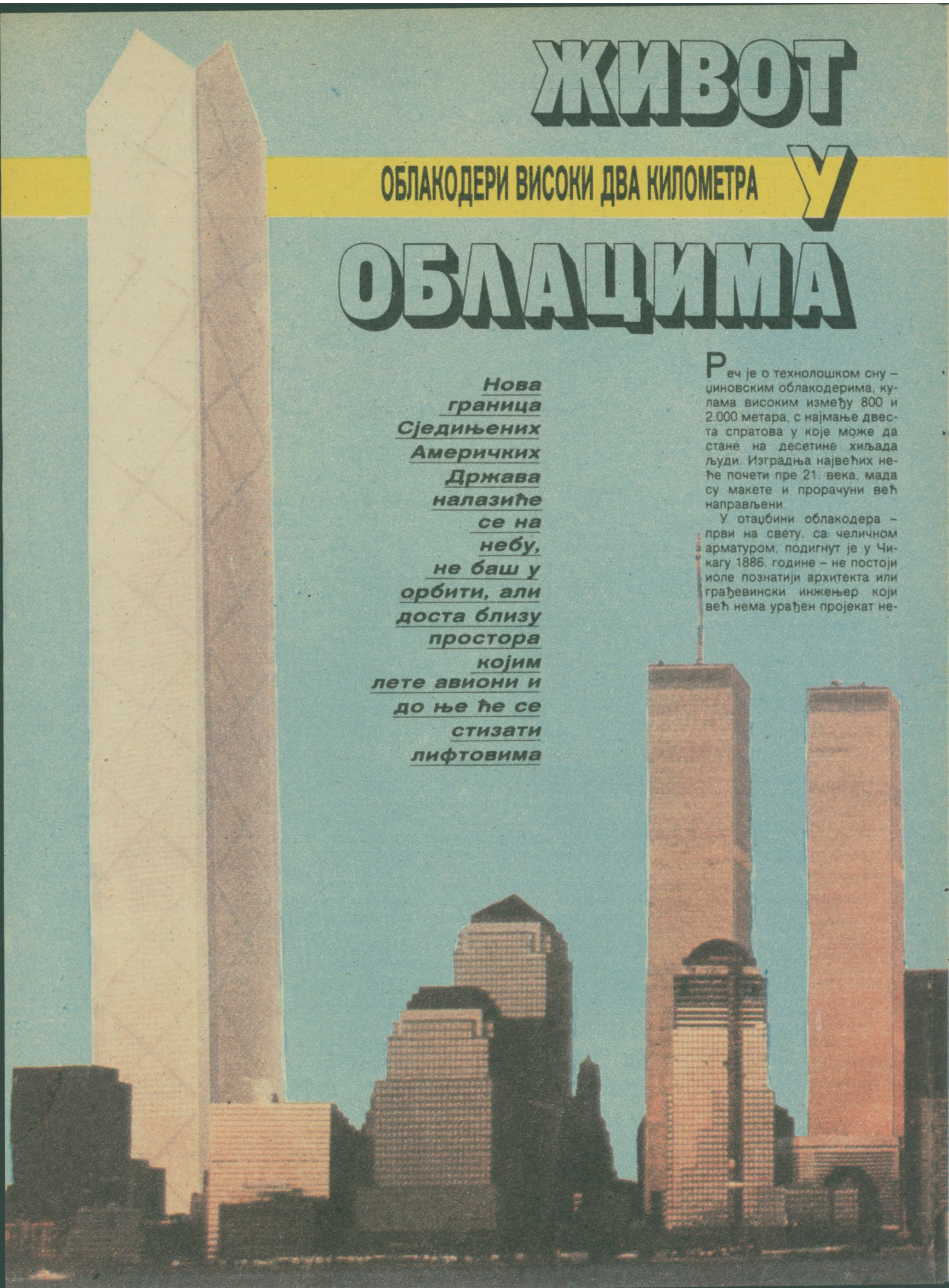
У

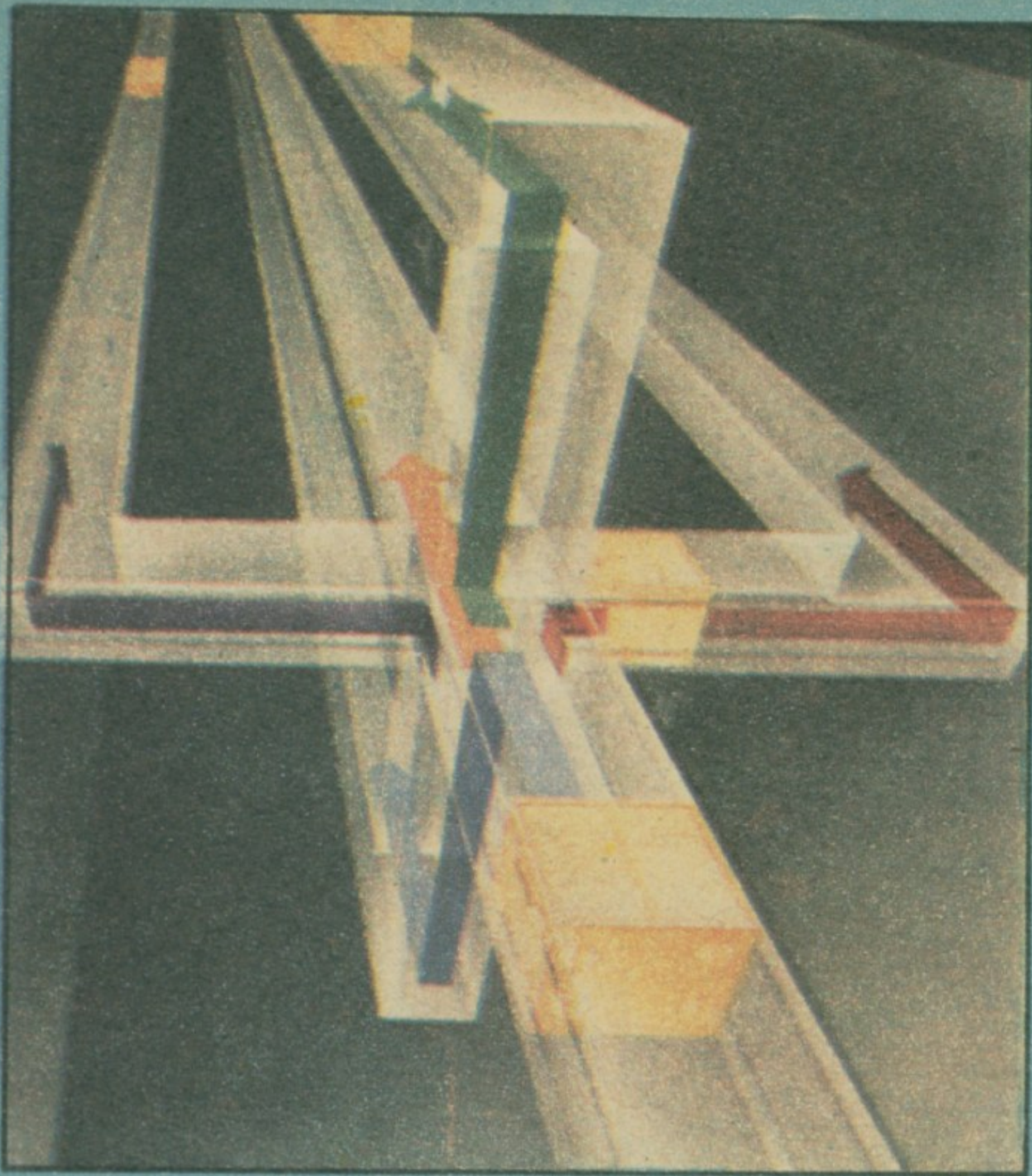
ОБЛАЦИМА

Нова
граница
Сједињених
Америчких
Држава
налазиће
се на
небу,
не баш у
орбити, али
доста близу
простора
којим
лете авиони и
до ње ће се
стизати
лифтовима

Реч је о технолошком сну –
циновским облакодерима, ку-
лама високим између 800 и
2.000 метара, с најмање двес-
та спратова у које може да
стане на десетине хиљада
људи. Изградња највећих не-
ће почети пре 21. века, мада
су макете и прорачуни већ
направљени.

У отаџбини облакодера –
први на свету, са челичном
арматуром, подигнут је у Чи-
кагу 1886. године – не постоји
иоле познатији архитекта или
грађевински инжењер који
већ нема урађен пројекат не-

бодера према коме је класични Емпајер Стејт Билдинг, висок „свега“ 381 метар, прави патуљак.

Инжењер Виљем Ле Месирије поносито показује своје невероватно чедо: пет метара високу макету будућег Центра Еривон, обелиск од челика и стакла на чијем врху је пирамида. Права висина износиће 800 метара где ће стати 207 спратова. Архитект Роберт Собел чува у свом бироу модел куле чија је основа троугао и која ће бити висока пола километра. Инжењер Џозеф Колако завршио је нацрт облакодера од армираног бетона који ће бити висок једну миљу (1.609 m).

Можда ће бити потребно још мало стрпљења и времена пре него што овакве „вавилонске куле“ постану ствар-

ност, али је ван сваке сумње да ћемо током следећих пет година бити сведоци правог бума огромних облакодера – тврди Хал Ијенгар из бироа „Скидмор, Овингс и Мерил“ чији су стручњаци својевремено пројектовали Сиерс Тауер у Чикагу, тренутно највишу зграду на свету високу 443 метра. – Технологија већ постоји и још данас бисмо могли да градимо до 200 спратова. Веће висине су само питање времена. Наравно и новца.

Техника помаже смелим пројектантима. Испитивања макета у ваздушном тунелу омогућавају да се утврди како се облакодер понаша на ветру од 100 до 150 km/h, што је честа појава на висини од сто и више метара. Пројектовање уз помоћ компјутера не само да је скратило време прављења цртежа већ дозво-

љава да се пројекти мењају, процењују, допуњују, и то веома брзо. Градитељи могу да рачунају и на побољшан материјал: челик и бетон велике отпорности на истезање и притисак.

И носећа структура облакодера битно се променила: више се не примењује класични костур који се састојао од безброј кратких вертикалних челичних стубова који носе хоризонталне греде на које се ослањају спратови. Данас носећи скелет подсећа на конструкцију лаких висећих мостова и личи на сложен сплет дијагонално укрштених пирамида и троуглова који преносе на тло тежину и напрегнутост конструкције.

Зграде играју на ветру

Све ово омогућује да се зграда попне до висине на којој лете авиони, али не без извесних тешкоћа. Примена високоотпорних челика смањила је тежину и дебљину носећих стубова и греда, али челик је веома еластичан материјал и ове конструкције далеко су савитљивије од некадашњих: чим дуне јачи ветар, таласају се, савијају, тресу и криве као бамбусова трска, а ветрови који ударају у кров облакодера од сто спратова четири пута су јачи од ваздушних струја које делују на зграду од десет спратова. Израчунато је: олујни ветар врши притисак од око 4.000 тона на бочну површину супероблакодера!

Још се никад није десило да ветар, чак и ураган, обори неки облакодер, али, чим јаче дуне, ове конструкције „играју“. Таласања могу сасвим прецизно да се израчунају – сваки небодер има свој период осцилације, то јест временски интервал у коме се обави њихање у оба смера, и он зависи од тежине и чврстине конструкције: што већа чврстина, то краћи период осцилације.

Код чувених облакодера-близнака Ворлд Трејд Сентер у Њујорку период осцилације износи десет секунди; код Ситикорп Билдинга (278 m), такође у Њујорку, је седам секунди. Ово није нимало занемарљиво – врх Ворлд Трејд Сентера њише се напред-назад до три метра, а израчунато је да би се врх Сиерс Тауера, да има двеста спратова уместо 110, померао чак двадесет метара.

Амортизери за олују

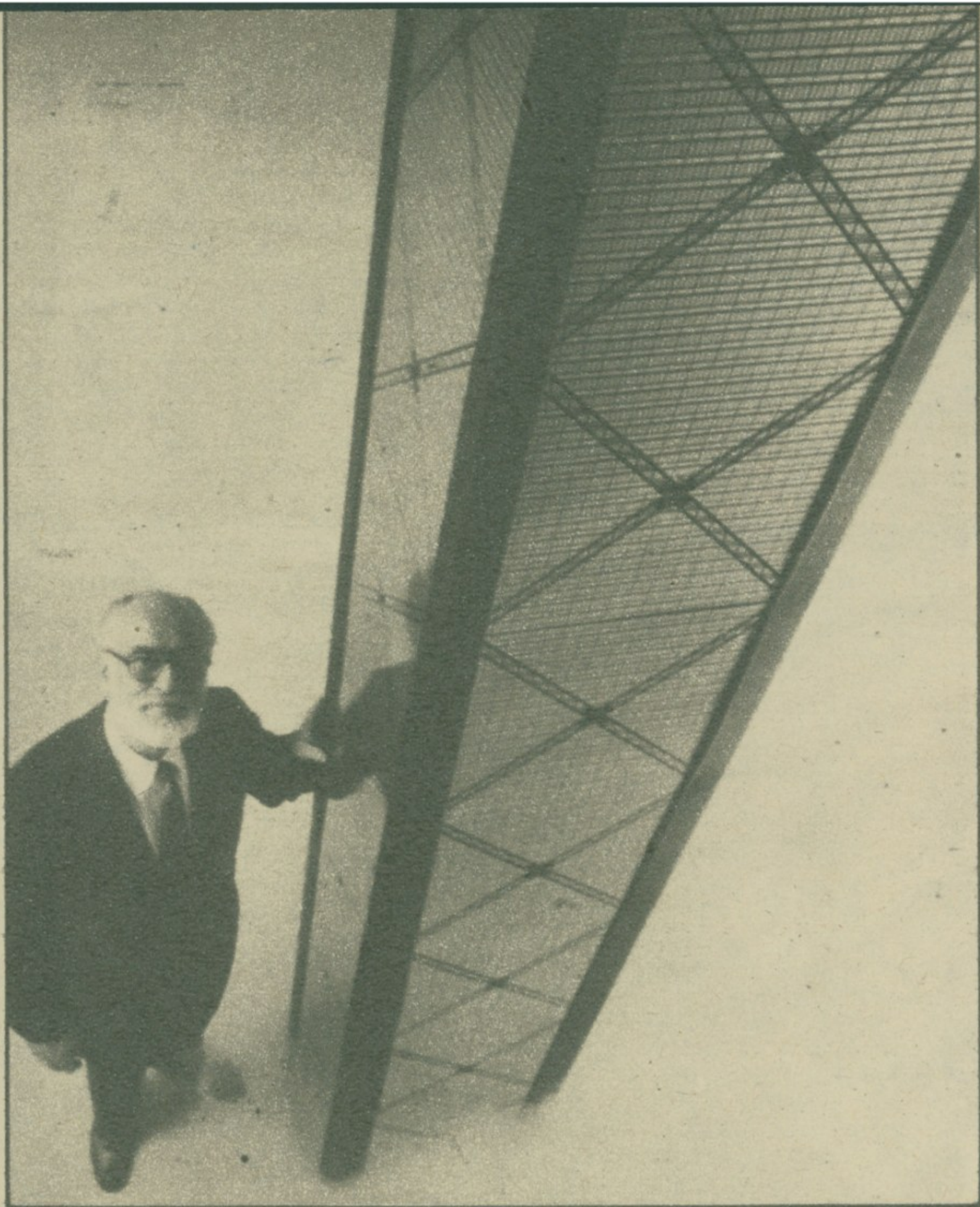
У таквим ситуацијама праве се пукотине у зидовима и њиховим облогама, стакла на прозорима могу да експлодирају, врата се сама од себе отварају и затварају, лифтови у покрету ударају у зидове. Опасност за носећу конструкцију не постоји, али највећи проблем је што у згради која се љуља није могуће боравити, нарочито на вишим спратовима.

Из тих разлога велики облакодери више се ни не праве без ефикасног антиосцилаторног система који „амортизује“ њихање. То је, обично, веома тежак бетонски блок који може да клизи по шинама, или на челичним куглама, а поставља се на неком од највиших спратова.

Хенкок Тауер у Бостону, облакодер висок 240 метара, има два таква блока и сваки је тежак 280 тона. Чим сензори система региструју почетак љуљања, одмах активирају моћне електричне моторе који покрећу блок (или блокове) истом учесталости којом се њише грађевина, само у супротном смеру. Тако се осцилације поништавају и облакодер мирује.

Постоје и други начини. Инжењер Чарлс Торнтон и архитект Хари Виз из Чикаго смислили су систем учвршћених цеви и њихов облакодер, висок један километар, имаће дугачке челичне цеви које

ће дијагонално пролазити кроз читаву грађевину, од врха до темеља. У случају олује дијагонала „против ветра“ се затеже и гура према земљи ону страну грађевине о коју удара ветар. Тако се две силе поништавају.

Чарлс Торнтон је смислио и систем клатна које би унутар зграде, осциловало и амортизовало љуљање. Да би облакодер од 210 спратова миновао за време налета ветра, неопходно је клатно дугачко 60 метара и тешко 2.000 тона.

Интелигентни лифтови

Тако су решени проблеми материјала, носећих елемената и ветра, али то није довољно. Супероблакодер треба да буде и удобан да би у њему живело и радило на десетине хиљада људи који, пре свега, морају да стигну до свог стана или канцеларије. И баш тај вертикални транспорт испао је најтеже решив.

У обичним зградама лифтови, без обзира до кога се спрата пењу, полазе из приземља и огроман део доњих спратова заузимају простори, такозвани тунели, за лифтове – објашњава Виљем Левис, пројектант система лифтова

за неке од највиших зграда у свету. – Облакодер је простор за издавање у коме постоји и простор који се не издаје. Изнад одређене висине смањује се запремина коју би требало да заузимају канцеларије пошто већи број спратова, према томе и људи, захтева и више лифтова, односно простора који није за издавање. Решење је да се супероблакодер опреми „скај лобијем“ и то на више нивоа.

Скај лоби (sky = небо и lobby = предворје) је нешто као железничка станица у коју стижу лифтови, а сврха му је да рационализује и убрза систем лифтова. Посетиоци и становници облакодера могу, на пример, да се укрцају у „експресни“ лифт који се зауставља само у скај лобијима на четрдесетом, осамдесетом, стодвадесетом, итд. спрату. Ту излазе и „локални“ лифтовима, који се заустављају на сваком спрату, иду куда желе. На тај начин довољан је само један „тунел“ за више лифтова који саобраћају на различитим нивоима, а остаје више слободног простора за канцеларије или станове. Сиерс Тауер има 87 лифтова, а само 40 вертикалних тунела за њих.

Али, ни ово није право решење за вертикални транспорт у небодеру од стотину и више спратова. Пењање од приземља до последњег спрата може прилично да потраје, а и брзина лифтова ограничена је јер људски организам не подноси јака убрзања и успорења. Данас је максимална брзина лифтова 35 km/h, што није довољно за супервисоке зграде.

Група стручњака ради на „револуцији“ лифтова. Њихов циљ је да садашње лифтове, обичне кабине обешене о гвоздену ужад, претворе у самостална и интелигентна возила тако што ће их опремити моторима и повезати с компјутеризованим системом. На тај начин лифтови би се кретали и дуж помоћних хоризонталних „тунела“ све док не нађу најближи вертикални који је у том тренутку слободан.

Вода из тоалета – као бомба!

–Разуме се да џиновско тело мора да има и џиновске органе – каже Виљем Ле Месирије. – Сви уређаји за вентилацију, загревање, водовод, канализацију и остало имаће

димензије које одговарају супероблакодерима.

На жалост, у џиновске куле није довољно поставити уређаје који одговарају обичним зградама, само увећане. Вода повучена у клозету на двестотом спрату, на пример, претворила би се у водену масу у слободном паду дужином од око 800 метара – права бомба која би могла да разнесе чак и подморницу! Слично је и са осталим уређајима. Цеви које узимају воду из реке Хадсон за небодер Ворлд Трејд Сентер имају пречник око метар и по, што се сматра крајњом границом оперативности.

Могу ли сви ови проблеми да се реше? Наравно, тврде амерички инжењери и архитекти, и то тако што ће се џиновски облакодери градити „на парче“. Технолошка чудовишта од 200 спратова треба замислити и пројектовати као целине од по 50 спратова с тим да свака од њих има све уређаје – водовод, канализацију, грејање, проветравање, струју – потпуно независне.

Са америчким стручњацима не слажу се европски. Концентрација десетина хиљада људи у истој вертикали довешће, по њиховом мишљењу, до силних компликација. Сви ти људи улазе у зграду на мање-више истом месту, па саобраћај лифтова постаје драматичан. С друге стране, пожар у таквим грађевинама може да се претвори у праву катастрофу.

Затим клима. Ако замислимо облакодер од 250 спратова, висок око 1.000 метара, што је надморска висина планине, они који станују или раде на последњим спратовима наћи ће се, у року од десетак минута, из пролећа или лета у приземљу на зими или јесени који владају горе. Осим тога, често ће им бити тмурно јер ће дословце живети у облацима.

Уз разне друге незгодације постоји, тврде Европљани, и економски фактор: такве грађевине коштаће, по квадратном метру, далеко више од обичних солитера и небодера. Јохан Клаус Кениг, архитект и историчар, каже: – Американци иду небу под облаке у жељи да симболично истакну друштвену моћ. Код нас се то догађало у средњем веку када су богате породице градиле себи замкове и куле.

Упркос песимистима и у Европи и у Америци, они који се залажу за супероблакодере сматрају да ће они, једном, постати модел еколошке комуне.

Б. Дожић

ЗЕМЉА ЈЕ РАВНА!

Према резултатима низа истраживања спроведених у САД и другим земљама у последњих десет година, готово половина десетогодишњака и деце млађег узраста верује како је Земља равна, а они који одговарају да је округла замишљају је као цинковску палачинку или равну површину засвођену небеском куполом. Можда још више изненађује податак да се и сваки четврти тринаесто-годишњак слаже са неупућеном половином својих десетогодишњих и млађих другара.

Резултати су запрепастили чак и Филипа Седлера са Харвард-Смитсоновијановог центра за астрофизику, човека који је читаво истраживање смислио и водио: „Верујем да је испитивање показало како деца нису мали људи. Смисао који она извлаче из света око себе заснива се на њиховим личним запажањима.“ Шта да се ради, дакле? Седлер верује како је решење у следећем: не учиш дете како у ствари јесте, него му доказујеш да није онако

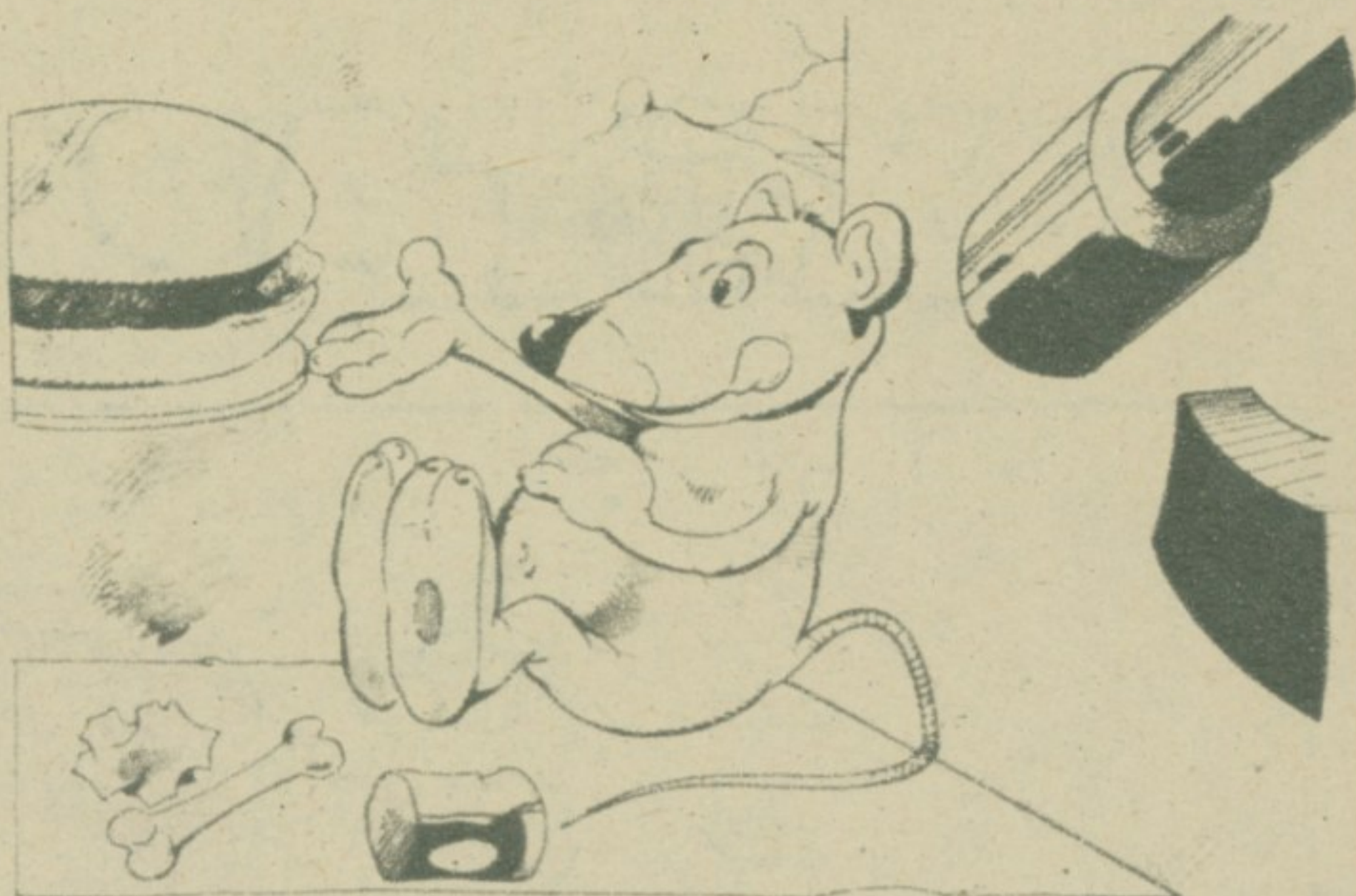
како оно мисли да јесте. Или, у оригиналу: „Покушајте ли да детету докажете како Земља није равна, постићи ћете више него ако му доказујете да је округла.“

Проблем је, значи, решен. Земља ће опет бити недвосмислено округла.

КРАСТАВЧИЋИ, САЛАТИЦА, СИР, КЕЧАП, ЛИНОЛИНСКА КИСЕЛИНА...

Ако је судити по првим резултатима истраживања Института за проучавање исхране универзитета Висконсина, више не морамо толико да страхујемо од извесних врста рака стомака и коже. Све што је потребно јесте да човек дневно поједе осамдесет хамбургера.

Директор поменутог института Мајкл Париза установио је да пржење изазива хемијску промену у једном од састојака хамбургера, вишеструко незасићеној масти званој линолинска киселина. Пошто је маст тако измењене структуре издвојио и једно време њоме хранио лабо-

раторијске мишеве у количинама које би у људском свету одговарале количини од 80 хамбургера дневно, показало се да је овај начин исхране знатно смањио број случајева рака стомака и коже међу заморчићима.

На жалост, за сада се уопште не зна зашто је пржена линолинска киселина тако

здрава, али Париза и његова екипа обећавају да ће „уложити све напоре да то утврде.“ Када им то буде пошло за руком, линолинска киселина измењене структуре, верује Париза, постаће у комбинацији са већ познатим инхибиторима „значајно превентивно средство против рака.“

ХЕМИЈСКА ФОРМУЛА ЗА СПОКОЈСТВО

Сви су изгледи да је море далеко здравије него што се до сада веровало. Одавно се зна да поглед на његово плаветнило и шум таласа смирују рањене и уморне душе. Психолози Џон Кинг и Стив ван Толер са универзитета Ворвика у Великој Британији сада тврде и да је море одличан лек за неке озбиљно оболеле душе, пре свега за људе који пате од хроничне анксиозности (стање хроничне узнемирености изазвано неоснованим стрепњама, страховима и црним слутњама). Ствар, тврде, није толико у лепоти предела или умирујућим звуцима колико у – мирису. Судећи по првим резултатима, изгледа да су апсолутно у праву.

Хипотеза је проверена на

осам пацијената који пате од хроничне анксиозности, на лабораторијској „плажи“ на којој је морски штимунг дочаран помоћу осветљења и квадрофонијски емитованих морских звукова (са кредтањем галебова). Као параметар за одређивање степена опуштања, односно напетости, узети су чеони мишићи пацијената јер спадају у ред мишића који се најтеже опуштају, а као инструмент за мерење употребљен је полиграф (детектор лажи). Већ у првој фази експеримента (светлост + звук мора) детектор је забележио видно опуштање мишића код свих пацијената. У другој фази морском угођају додат је и хемијски произведен мирис плаже састављен од озона и есенције уобичајених мириса морске обале као што су мирис морских алги, шкољки и влажног песка. Степен опуштања пацијената повећао се и до седамдесет посто.

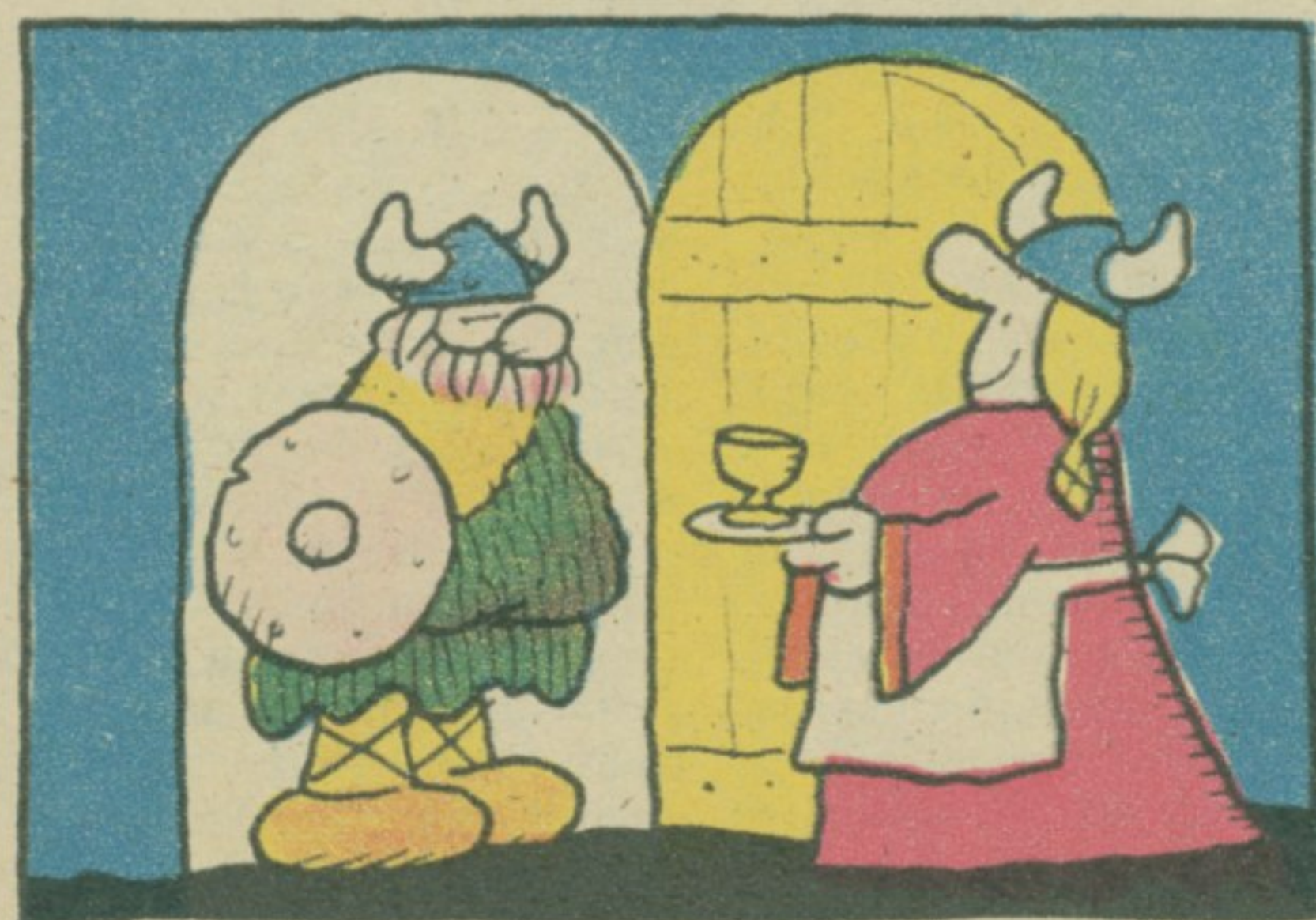
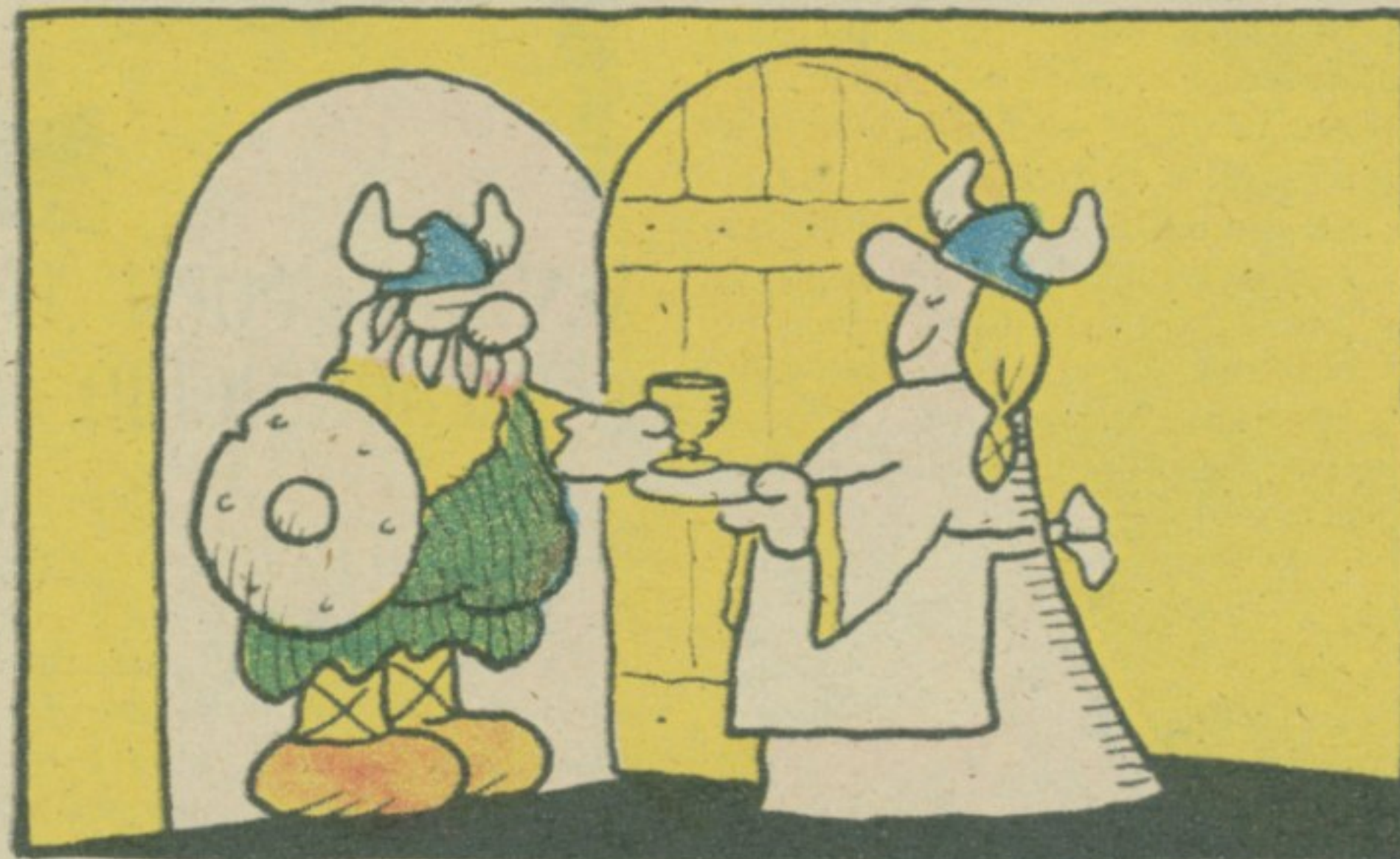
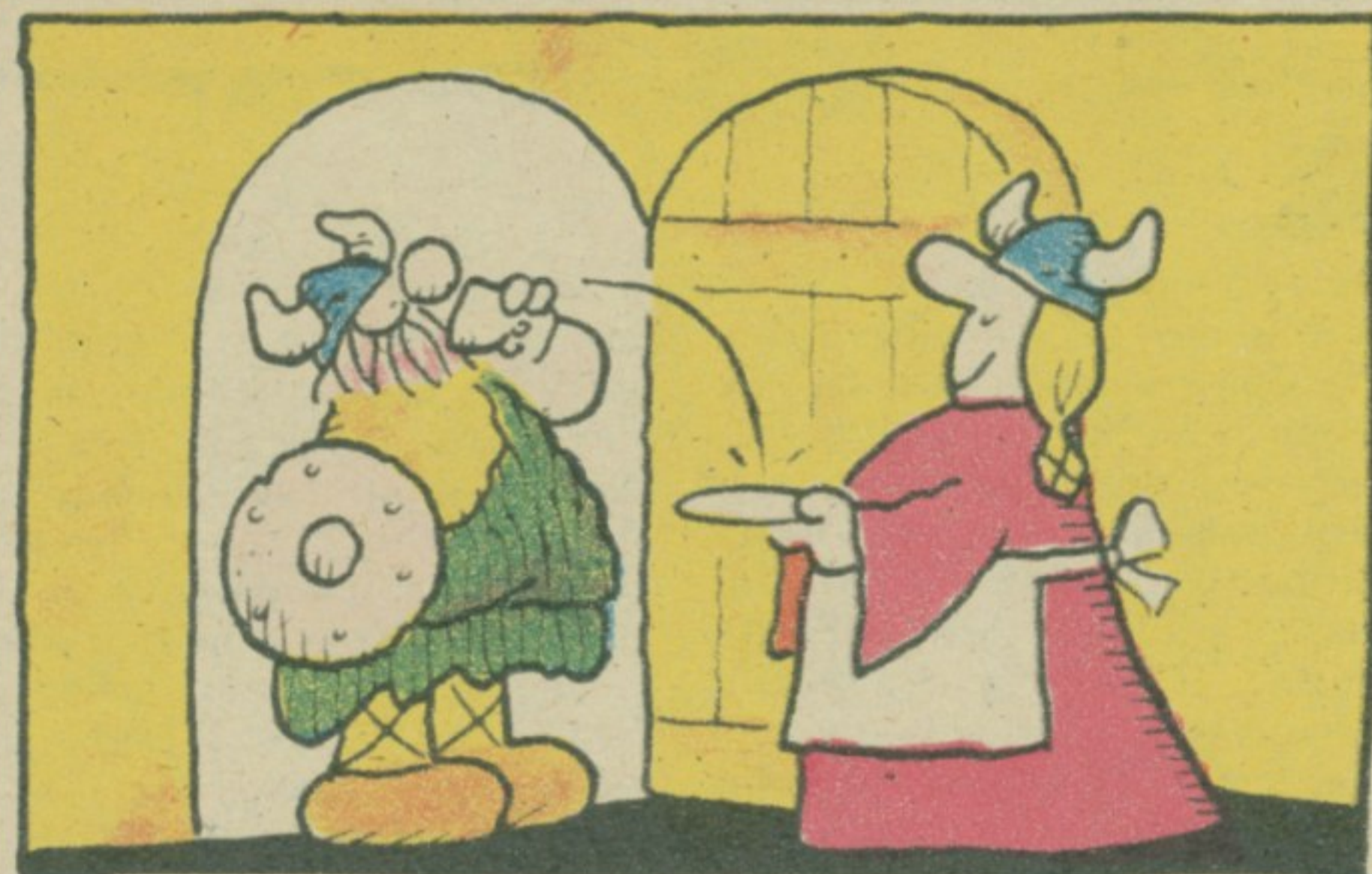
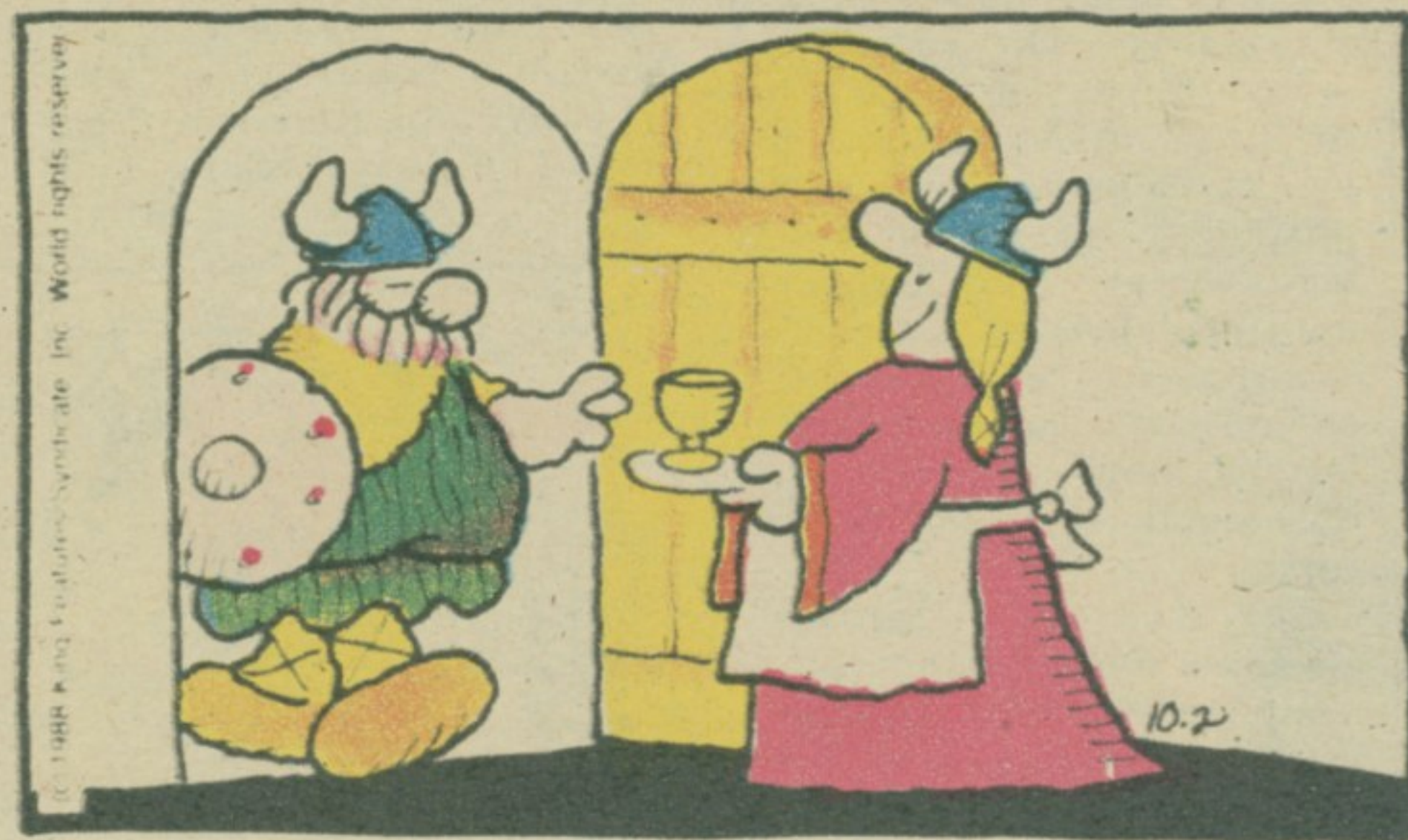
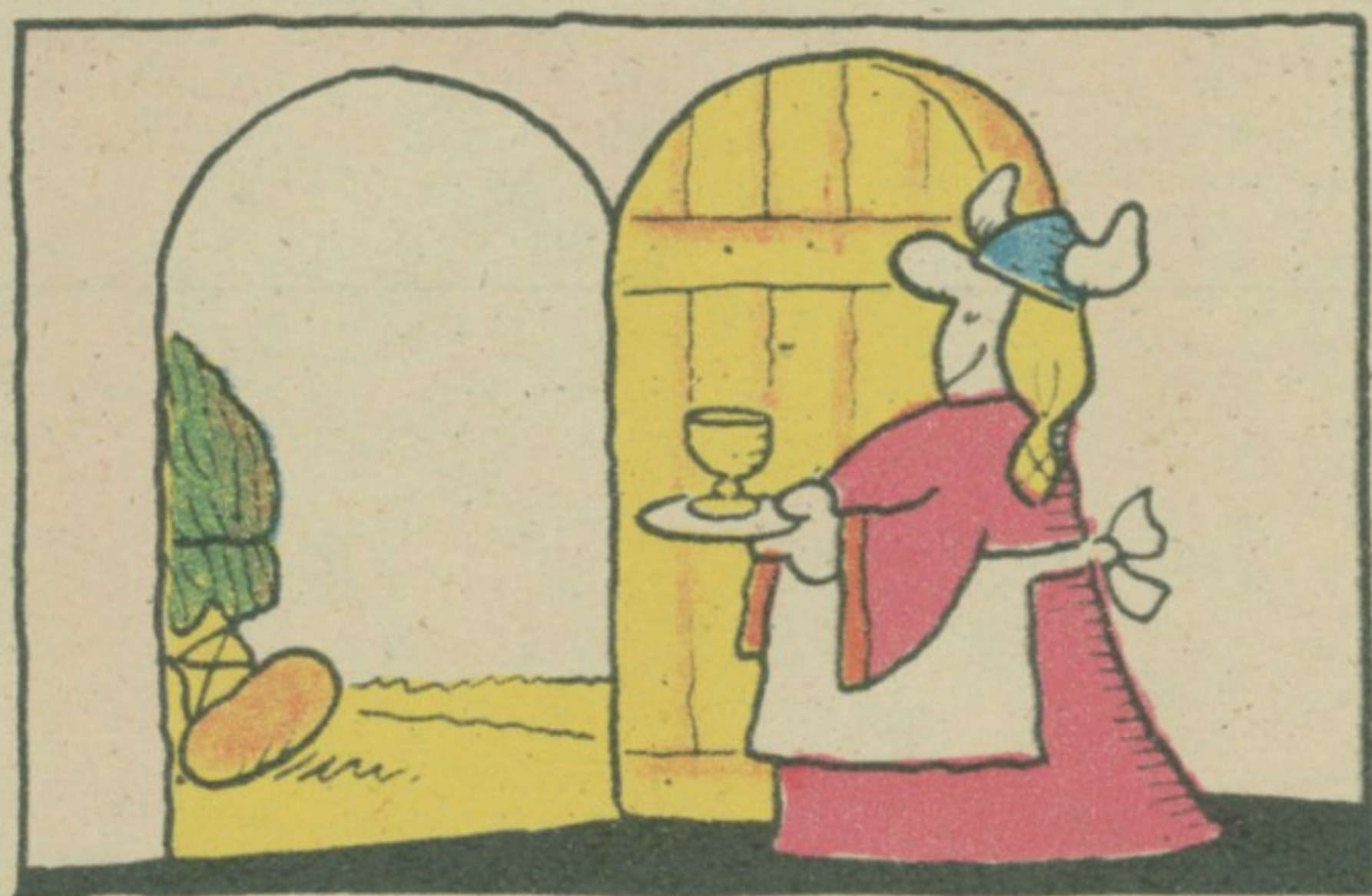
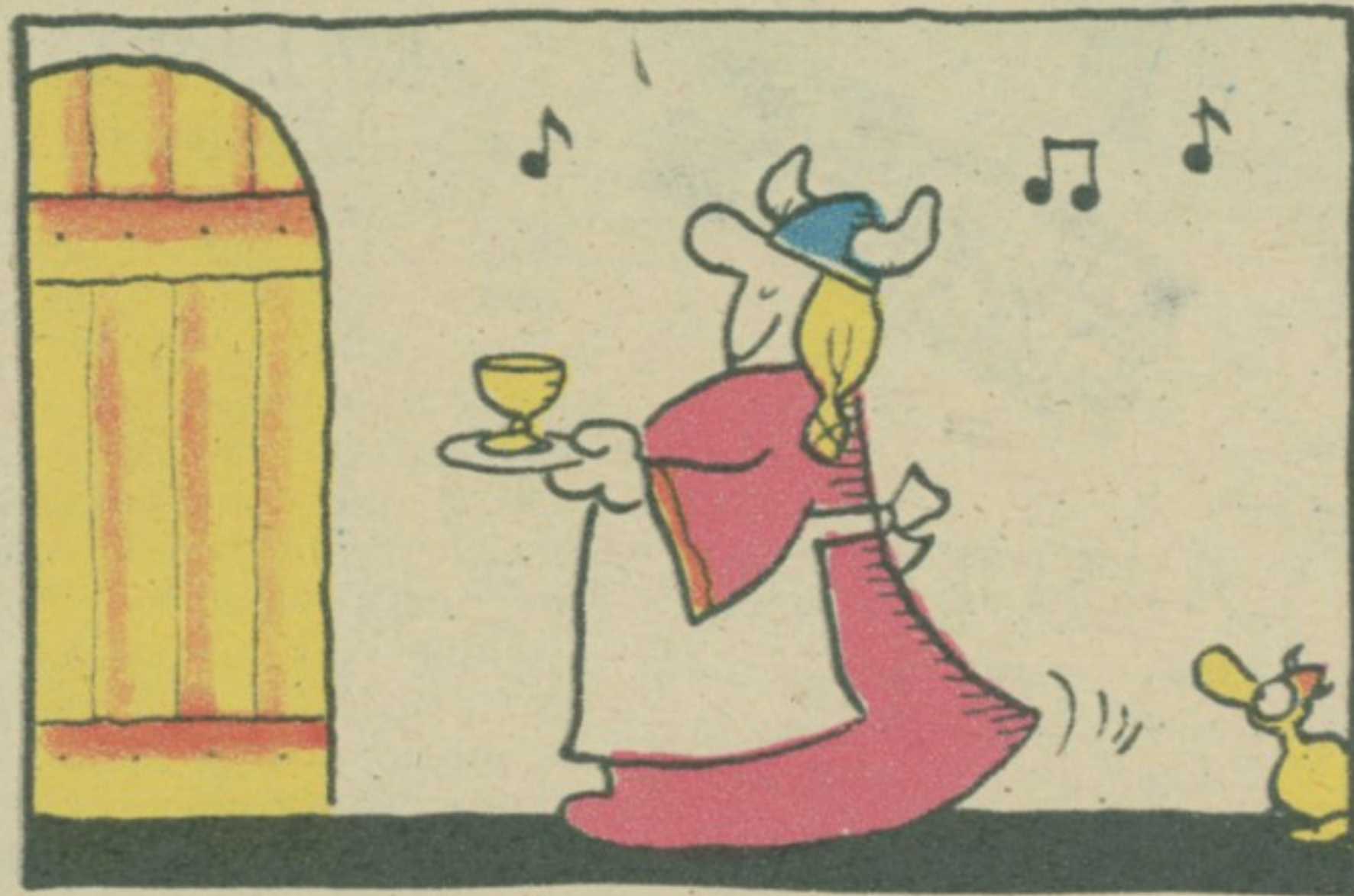
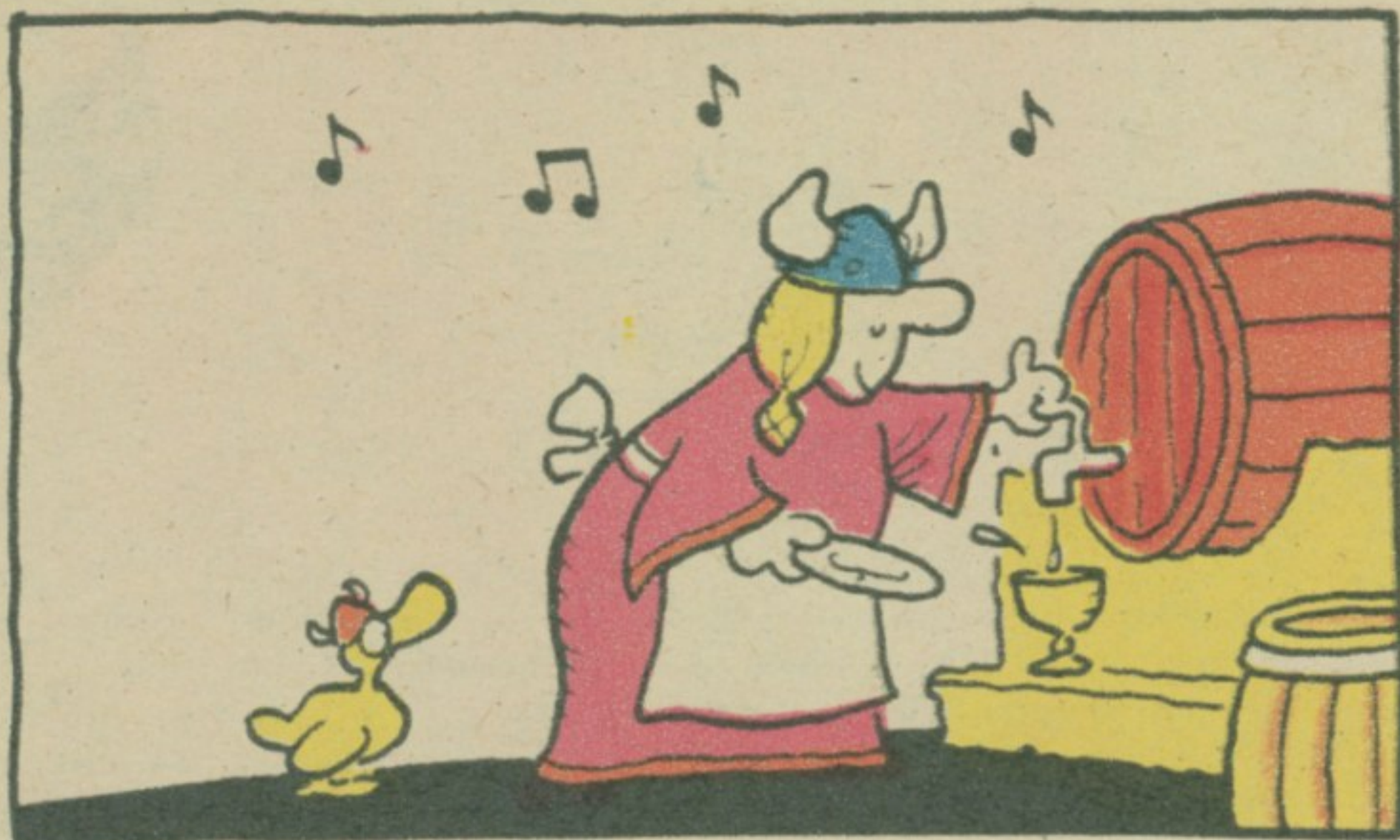
Кинг и Толер за сада још немају поуздан одговор на питање зашто мирис мора лековито делује на болесне душе, али претпостављају да би то могло да буде у некаквој вези са чињеницом да је део мозга који обрађује мирисне надржаје смештен у делу који управља емоцијама и расположењима.

У сваком случају, „мири-сотерапија“ се већ примењује и даје прве охрабрујуће резултате. Неке пацијенте Кинга и Толера који раније месецима, па и годинама, нису излазили из куће, мирис мора просто је препородио. Не само да су скупили храброст да изађу међу свет, него су и далеко друштвенији.

Ако је све баш тако као што се сада чини, могло би се рећи да је најзад нађена хемијска формула за спокојство: озон + мирис морских алги + мирис шкољки и песка.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Музички Гинис

У Милану се, 1816. године, сасвим случајно одигра-ло надметање између Никола Паганинија и Шарла Филипа Лафона. Лафон је био један од највећих француских вио-линиста, а Паганинијева попу-ларност толика да су се њего-ви обожаваоци до детаља об-лачили као он и измислили моду „а ла Паганини“.

Путујући Европом Паганини се зауставио у Милану управо када је Лафон имао концерт. Поклонници француског виоли-нисте изазвали су Паганинија непријатним и претераним из-јавама као што је ова изашла у једном миланском листу: „Несумњиво је да ће први за-вучи виолине господина Ла-фона протерати, као ноћног вампира, оног мајмуна са ви-олином који је све наше гра-дове заразио заносом безум-ља“. Паганини није могао да

Музички Гинис

Али, Лафон измамљује буран аплауз једном својом компо-зицијом. У првом делу такми-чења и Паганини је извео јед-ну своју и запањено све при-сутне.

Време је за „ђавољег виолинисту“

У другом делу такмичења Лафон је виртуозно одсвирао још једну своју композицију и поделио мишљење публике. У завршном делу оба уметника изводе Бетовенову Кројцерову сонату, дело које је Лафон веома добро познавао јер је био ученик управо Огиста

Кројцера — виолинисте коме је Бетовен посветио своје де-ло.

Лафон је почео први, нај-пре веома добро, касније све слабије. А када је Паганини завршио извођење, салом су се проломили узвици „Живе-ла прва виолина света!“ Француски виолиниста пружио је руку Паганинију, за-грљени слушају овације и за-веса коначно пада. По речи-ма виолинисте и педагога Шпора, Лафон је био велики мајстор, али недостајале су му осећајност и дубина, можда најважније особине Никола Паганинија. Очевици су причали да је Паганинијева појава била фасцинантна, по-готово док је свирао, па се чини да назив „ђавољи вио-линиста“ није претеран. Пага-нини је на виолину стављао жице од виолончела и штимо-вао их за полустепен више, док су његово продужено гу-дало поредили са мостом на реци Арно. Технику свирања на виолини унапредио је мно-гим новим потезима од којих су неки још увек готово неиз-водиви. За разлику од компо-зиција Шарла Филипа Лафо-на, дела Никола Паганинија и данас се изводе и представ-љају прави изазов за сваког виолинисту.

Мегдан за престо

Пола века после сукоба обожавалица Вилибалда Глу-ка и Никола Пичинија, Париз је поново био место једног од познатих музичких мегда-на. Овога пута то је било так-

Музички Гинис

мичење између Франца Лис-та и Зигисмунда Талберга. Краљ клавира Лист надмоћно је владао европским концерт-ним дворанама кад се 1836. појавио Талберг претећи да га озбиљно угрози и заузме престо. Одмах након Талбер-говог наступа у Паризу Лист долази да одмери снаге, али

Музички Гинис

ликим бројем присутних Лист и Талберг извели су по једну своју фантазију. Исход је био

ОРУЖЈЕ - ВМОЛИНИА И КЛАВИР

веома опречан: „Талберг је први пијаниста света, али Лист је једини“.

На клавиру свира виолину

Тешко је наћи двојицу пија-ниста који су се толико разли-ковали. Док је Лист у заносу просто летео по клавијатури, Талберг је седео усправно, круто, постижући врхунске ефекте са мало покрета. Лист је свирао — по оцени једног критичара — надахнуто извеш-тачено, а Талберг надахнуто незаинтересовано. Сам Лист имао је високо мишљење о Талбергу као пијанисти изјав-љујући како само он успева да на клавиру свира виолину, али је о његовим композици-јама, које се данас готово и не изводе, говорио да су „ме-диокритетски претенциозно празне и крајње досадне“. Иза Листа су остајали униште-ни клавири и покидане жице, док Талбергов и најјачи фор-тисимо никада није био пре-гласан. Али, поред бравуроз-ности, Лист је знао да клавир може да буде и средство за префињено изражавање. Јед-на од Листових ученица оста-вила је опис његове шаке. Била је, каже она, веома уска са дугим и танким прстима који су остављали утисак да имају двоструко више зглобо-ва него код осталих људи.

Драган Каролић

швајцарски пијаниста већ пу-тује даље. Почетком следеће године двојица уметника ко-начно се срећу и Лист му предлаже да приреде зајед-нички концерт. Прича се да га је Талберг одбио речима: „Не, не волим да имам прати-оца“. Талберг је одржао кон-церт на конзерваторијуму, а Лист у сали опере. Резултат је био нерешен. Исте године, 31. марта, принцеза Белђојо-зо позива их да у њеном са-лону одрже заједнички кон-церт. Обојица прихватају предлог. Поводом овог над-метања један музички часо-пис је објавио: „Без сумње ће највеће занимање побуди-ти истовремено наступање двојице талентованих пија-ниста чије ривалство узбуђује музички свет и подсећа на одмеравање снага између Рима и Картагине“. Пред ве-

Беспошtedни двобој Паганинија и Лафона. — Талберг је први виолиниста света, али Лист је једини

пређе преко тога. И — убрзо је утврђен датум такмичења. Док Лафон неуморно вежба сваког дана, Паганини обила-зи кафане. Француски виоли-ниста унајмљује доушнике не би ли сазнао колико вежба његов противник и какав про-грам припрема. Био је не ма-ло изненађен кад је сазнао да Паганини виолину и не узима у руке. И тако до самог дана такмичења.

У препуној сали били су представници многих европ-ских листова, бројни хронича-ри и менаџери. Први је сви-рао Паганини. Изабрао је ко-мад Арканђела Корелија који је оставио веома блед утисак.

Уз Дан Армије

КАД ДЕВЕТКЕ МАРИШИРАЈУ

Једини „неуспех” у школовању Јеце Илића, од првог основне до дипломског рада у Војној академији, је једна једина деветка!

Већ је свитало, а удовица Ђула Илић, домаћица из Бачког Брега код Сомбора, још није ни ока склопила. Кратка, али тако дуга ноћ између 23. и 24. јула ове године. Сутрашње јутро сви у породици Илић жељно чекају пуне четири године.

Пре првих зрака сунца мајка Ђула је пробудила старијег сина Марина:

– Идемо, Јеца нас чека...

Спремила се и још једном брижно прегледала све ђаконије које је спремила за свог Јецу и његове другове. А затим, узбуђена и поносна, правац у Београд, на Бањицу, у Војну академију копнене војске.

Тренуци незаборава

Знала је мајка Ђула да се спрема велика свечаност, али се ипак изненадила кад је угледала толико света и мноштво аутомобила из свих крајева Југославије. Официр на улазу, с неколико звездица на раменима, значајно јој се осмехнуо и потапшао по рамену:

– Само изволите, мајко...

А она је, на тој припеци, међу неколико хиљада људи, одмах погледом потражила свог Јецу. Окружена младићима у сивомаслинастим, небескоплавим и попут мора модрим униформама, официрима разних чинова, војницима, децом и старцима, пропињала се на прсте не би ли угледала драго синовљево лице.

Узбуђен је био и Јеца. Знао је да ће свечаном чину присуствовати његова мајка и брат и сад је покушавао да их пронађе у маси људи.

Тачно у девет сати одјекну-

Заједнички успех и заједничка радост – потпоручник Илић и мајка Ђула.

ле су фанфаре: долазио је председник Председништва СФРЈ. Питомци завршне године Војне академије копнене војске, Војнотехничке академије, копнене војске, Ваздухопловне војне академије и Морнаричке војне академије већ су постројени. Кад је најзад угледала свог Јецу, мајци Ђули је срце заиграло и пошле сузе. Наслонила се на зид, онемоћала од узбуђења.

Осетила је грч у грлу кад је, свечаним кораком, наишао Јецин ешалон. У једном тренутку погледи су им се срели и тај трен за обоје је незабораван. Учинило јој се да звездице на његовим раменима сијају јаче од сунца. И пожелела је да све те стасите момке загрли одједном, мајчински, бескрајно топло, да их окупи и угости за својом трпезом.

Узбуђење је достигло врхунац кад је преко звучника саопштено да је питомац Јеца Илић постигао најбољи успех од свих питомаца и да је Академију завршио са одличним успехом. Средња оцена 9,98. Касније, кад је он у име своје генерације говорио са свечане трибине, узбуђење је заменио мајчин страх да јој син не погреша.

– Поносни смо и срећни што смо данас стали у строј наше славне Армије... – одјекивао је Јецин одлучни глас. Слушајући га, мајка је ћутке

брисала сузе, присећајући се једног дана пре четири године, на сомборској железничкој станици. Сећање на растањак на тој станици живо је било и у Јеци.

Срећа за јединицу

Јеца је рођен 29. маја 1965. године у Бачком Брегу. Рано је остао без оца, па је мајка Ђула постала глава породице. Илић, дајући све од себе да јој синови радом и поштењем уђу у живот.

И основну и средњу економску школу Јеца је завршио са одличним успехом. Носилац је диплома „Вук Караџић” и „Светозар Марковић”. А да буде официр ЈНА одлучио је сам, не договарајући се ни са мајком ни са братом.

У војну академију примљен је 1. августа 1984. Прве две године завршио је у Београду, а затим одлази на специјалистичко школовање на интендантском смеру у Сарајеву. Од првих испита до дипломског рада у Јецином индексу ређале су се само деветке. Њиме су се поносили и старешине, и професори, и другови. Једини „неуспех” овог питомца је само једна деветка! За време школовања успео је да савлада и два страна језика.

Посебан део у причи о школовању сад већ потпоручника Илића сигурно је његов дипломски рад који је и пример

да ЈНА младом човеку омогућује вишеструко најсавременије образовање. Тема Јециног рада је „Текстилне сировине за производњу војне униформе”, важна и увек актуелна за сваку армију. Али, рад је сјајно одбранио уз рачунарско-компјутерску технику за коју је сам урадио програм! Према томе, Јеца Илић није само млади старешина наше Армије, него и научник.

– Овог пута не бих истицао Илићево знање и успехе на испитима – каже Јецин командир Жељко Косановић. – Истакао бих ону другу страну која краси Јецу, а то је дружељубље, карактер и човечност које је увек доказивао делом. Он је изузетно омиљен међу свима и могу с пуним правом да тврдим да је пред њим блистава каријера. Биће срећа за јединицу у коју буде распоређен на прву командирску дужност.

Успех нема тајни

А шта каже Јеца?

Кад је свечаност завршена, потрчао је у загрљај мајци и брату. Док грли и љуби најближе, скинувши шапку, изгледа готово као дечак. Међутим, кад су га опколили новинари и док је разговарао с највишим државним и војним руководиоцима, видело се да је он образован, озбиљан и одлучан млад човек, врло сигуран у себе.

– Ово је најсрећнији дан у мом животу – смирено говори Јеца. – Нећу га, сигурно, заборавити никада, као што је незабораван и онај дан кад сам полазио на академију и растао се с мајком и братом на сомборској железничкој станици. Још и те како памтим њен сузни поглед. А ако постоји нека тајна мог успеха, објашњење је врло једноставно: систематски рад, организација и – чврста решеност да успем. Наравно, у томе су врло важни здрави, прави другарски односи међу питомцима. Ето, много тога у мени, за цео живот, оставио је мој цимер Марко Погоревц из Равни, у СР Словенији. Толико смо лепог доживели у Академији, а сад се растајемо...

Јеца је као најбољи могао да бира место и јединицу службовања. Међутим, он је старешинама и новинарима кратко саопштио:

– Радићу по потреби ЈНА и било где у Југославији.

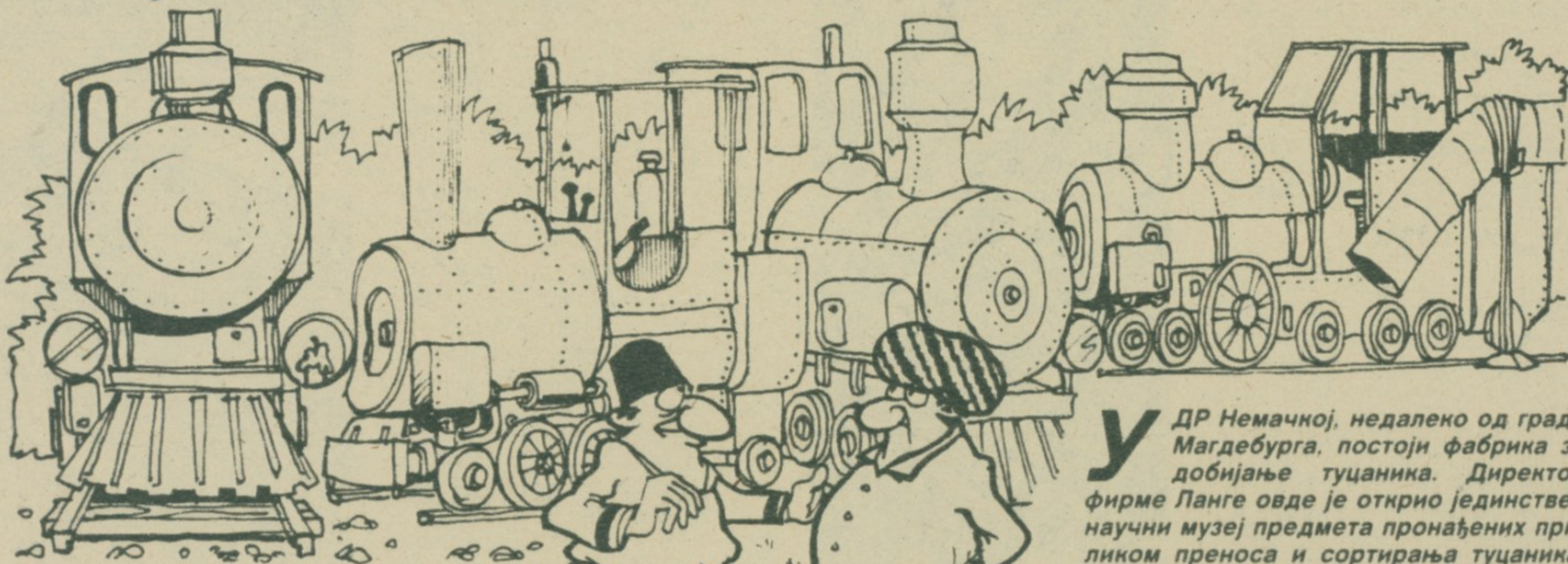
Кад је ускоро обукао фармерке и мајицу, изгледао је као толико младића у овој земљи. Загрлио је девојку и пожурио у Бачки Брег, на ручак мајке Ђуле.

Иван Лончар

У граду Цејцу, Демократска Република Немачка, налази се јединствен музеј на свету у коме су изложена дечја колица. Најстарији експонат из колекције направљен је 1876. године. То је „транспортно средство“ које највише личи на минијатурну кочију.

ОД НЕОБИЧНИ МУЗЕЈИ ДЕЧЈИХ

КОЛИЦА ДО ВИДЕА

У храму Цаун у близини Пекина налази се музеј старинских звона. Тридесет два направљена су од бронзе, најстарије има око хиљаду година, а најтеже је тешко 42 тоне.

У ДР Немачкој, недалеко од града Магдебурга, постоји фабрика за добијање туцаника. Директор фирме Ланге овде је открио јединствен научни музеј предмета пронађених приликом преноса и сортирања туцаника. Међу експонатима се налазе разне окамине, кости носорога и бизона, лобања човека који је живео у долини Елбе пре хиљаду година, оруђа за рад из каменог доба, мачеви и накит из бронзане епохе.

Н а железничкој станици Амбарава, на средини пута између престонице Индонезије Џакарте и града Магеланга, сакупљено је десетак локомотива које су вукле возове на острву Јава крајем прошлог и почетком двадесетог века.

У Кини је пронађена збирка новца једног од првих нумизматичара на свету који је живео у 13. веку. Колекција се састоји од сто хиљада новчића тешких укупно око пола тоне. Најстарији новац је из 206. године пре наше ере, а најмлађи има 750 година.

Н едалеко од Париза, у једној старој воденици, смештен је Музеј хлеба. Више од хиљаду експоната приказује развитак вештине печења хлеба током више хиљада година. Тако овде може да се види модел старе египатске посуде за жито, старински калупи који су се користили за печење хлеба, врсте хлеба из свих земаља света, ретки документи и књиге посвећене хлебу.

П рви видео-музеј отворен је недавно у Риму. Истина, назив музеј можда је претеран јер се ради о малој соби где је постављен специјални компјутер, повезан с екраном, на коме може да се види око пет хиљада дела великих сликара, од ренесансе до средине 17. века. Сlike на платнима снимљене су на видео-касету. Сматра се да ће ова „нова издања“ слика имати велику будућност јер су веома практична: читаво светско сликарство моћи ће да се сакупи у „дискотеку“ која заузима једну једину просторију!

В. М.

Илустровао Зоран Петковић Петко

А ако су

ТРКА

Њутн
ЗА

и Ајнштајн погрешили?

НОБЕЛОВУ НАГРАДУ

Врхунски физичари света покушавају да „ухвате” пету силу, али су засад само на путу да открију – шесту!

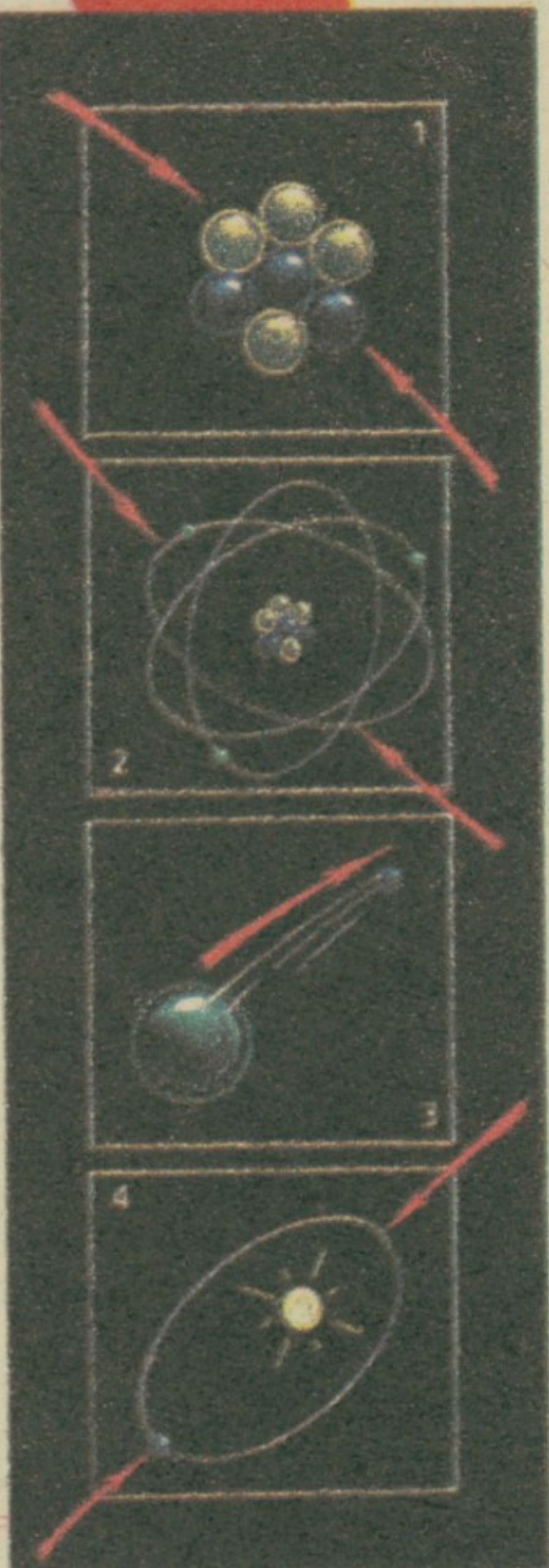
Питер Тајбергер, физичар врло угледне Националне лабораторије Брукхевн недалеко до Њујорка, провео је лето 1987. у ауто-кампу поред огромне литице која се уздиже изнад реке Хадсон. Од тада све своје време посвећује посматрању „своје” лопте. У ствари, то је шупља бакарна кугла пречника 20 центиметара и плива у посуди пуној воде. Изнад целог уређаја налази се камера која је и открила да се лопта помери, сама од себе, неколико центиметара на сат.

Чудно. Као да је нека бескрајно мала сила одбија од стене!

Антигравитација или ситно одбијање

За овај експеримент Тајбергер се одлучио прочитавши чланак Ефраима Фишбаха, младог физичара с Универзитета у Пердију, Индијана, који је, анализирајући серију радова извођених помоћу клатна 1920. године, дошао до тога да, можда, постоји једна нова сила: нека врста антигравитације. Та тајанствена пета сила била би око хиљаду пута слабија од гравитације, силе теже која нас држи чврсто за тло. Дакле, не би нипошто била у стању да нам омогући да лебдимо. Али, одакле ова сила уопште? Њу емитује сваки предмет на Земљи, укључујући и саму нашу планету, она зависи од хемијског састава тела и има поље деловања од једва неколико стотина метара.

Кад би ова сила постојала, што још није доказано то би било од великог значаја. Детектор пете силе могао би не само да открије присуство неког објекта већ и да одреди од каквог је материјала. Управо зато ови су експерименти изазвали занимање ме-

Четири силе које одређују материју: данас се природне појаве објашњавају утицајем четири силе: 1. јаке (кохезија у атомском језгру), 2. електромагнетизам (електрони око језгра), 3. слабе (радиоактивно распадање атомског језгра), 4. гравитација (планете на орбитама). Пета сила зависила би од хемијског састава предмета.

ђу геолозима и у Америчким ваздухопловним снагама. Јер, нови тип детектора, осетљив на ову силу, омогућио би не само да се открију рудне наслаге већ, на пример, и врло прецизно навођење ракете.

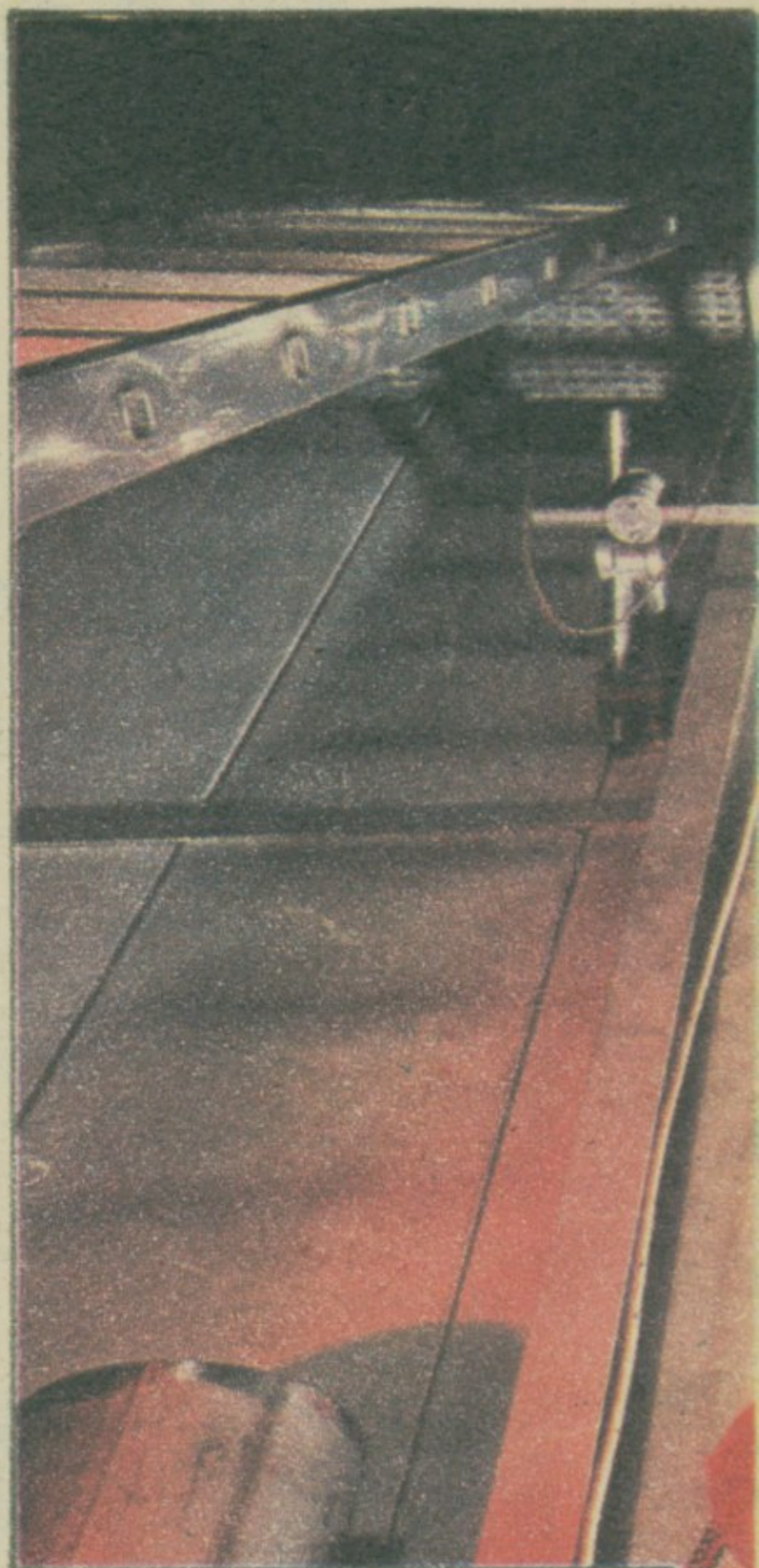
Физичари, природно, виде много даље од ове примене.

Последњи кључ?

Све природне појаве физичари данас објашњавају деловањем четири основне силе између елементарних чес-

тица материје. Најјача од њих зове се управо тако – јака и она држи на окупу протоне и неутроне обезбеђујући тако кохезију атомског језгра. Она је извор муклеарне енергије (А и Н бомба) – кад се разбије атомско језгро, ослобађа се огромна енергија која те саставне делове држи заједно – као и сагоревања звезда. Друга сила је електромагнетизам: честице различитог набоја се или привлаче или одбијају. Негативни електрони који се окрећу око позитивних протона стварају атом. Електромагнетизам је одлично испитан, што је из основа променило наш свакодневни живот (електрична струја, радио, телевизија, електроника). Трећа сила је такозвана слаба и изазива радиоактивно распадање неутрона и атомских језгара.

Најзад, четврта сила – гравитација. То је сила која држи Месец на путањи око Земље, а захваљујући њој пала је и јабука право на главу Исаку Њутну који је тако пре 300 година открио закон гравитације. Мада је ова сила прва „пронађена”, она је до данас

ЗА ОНЕ КОЈИ ЖЕЛЕ ДА ЗНАЈУ ВИШЕ

Иако се у свакодневном животу сила теже стално манифестује, а већ је Птоломеј (око 150. године) наслућивао да постоји нека сила која је узрок одржавања планета на њиховим путањама, требало је ипак више од 15 столећа да се те две појаве међусобно повежу и изгради појам гравитације.

Исак Њутн је повезао Галилејеве законе кретања с Кеплеровим законима о кретању планета и извео општи закон привлачења маса (1681). Тај закон каже да свака честица материје привлачи сваку другу честицу материје силом која је сразмерна производу њихових маса, а обрнуто сразмерна квадрату њихових удаљености.

Њутнова, или како је данас називамо класична теорија гравитације, доминирала је науком све до почетка 20. столећа и дала низ изванредних резултата, нарочито у небеској механици. Тако су, на пример, Нептун и Плутон, две најудаљеније планете нашег система, пронађене на основу теоретских прорачуна.

Алберт Ајнштајн, формулишући 1905. године своју теорију релативности, дошао је до закључка да је гравитација закривљеност простора. Честица материје убачена у свемир не би се кретала по правцу, како то траже Њутнове једначине, него по тзв. геодетској линији која физички представља најкраћу стазу између било које две тачке у свемиру. Експериментално је ову теорију веома тешко доказати. Али, одступање стварне путање Меркура око Сунца од путање коју даје класична теорија у приличном је складу с Ајнштајновом теоријом гравитације.

Иако је Ајнштајнова теорија филозофски дубока и складна, она је ипак сложена, па је било више покушаја да се нађу једноставнији принципи на којима би се изградила теорија гравитације. У најновије време много се ради и на такозваној унифицираној теорији поља, којој је Ајнштајн посветио дуги низ година истраживања. Та теорија би требало да истим једначинама обухвати и гравитационо и електромагнетно поље. Досадашњи покушаји још нису дали потпуно задовољавајуће резултате.

Да би разјаснили гравитацију, велику тајну физике, истраживачи сада покушавају да докажу постојање нове силе која влада у свету материје. То би увелико пореметило досадашње тумачење космоса.

остала тајанствена. Док су остале три врло добро проучене и описане у модерној теорији (квантна механика), још није пронађен пут да се и гравитација укључи у њу.

Ето зашто пета сила узнемирава научнике: она је, можда, последњи кључ који

ће омогућити да се схвати космос у целини. Зато је Фишбахова хипотеза означила почетак нове трке за Нобелову награду. И то без циновских акцелератора и прескупих огледа. Пету силу, кажу, неће открити брдо новца већ пре кликер неког научника. Тре-

нутно се у 40 лабораторија широм света изводе ови експерименти.

Најпре је било потребно да се спуштају у окна рудника или пентрају на куле како би се помоћу прецизног „гравиметра“ утврдило да ли се сила теже мења онако како је

Њутн предвидео. Направљен је и апарат који омогућава да се упоређи утицај деловања силе теже на две различите материје пошто, према Фишбаху, пета сила зависи од хемијског састава тела. Она је јача код бакра него код алуминијума, а код алуминијума јача него код воде. Из тих разлога је Тајбергер и користио бакар и воду, а цео свој уређај поставио је на врх стене јер је пета сила јача у близини где се терен „прекида“.

Питер Бојнтон са Универзитета у Сиетлу сместио се у подножје једног брежуљка да би изводио своје експерименте, али не са куглом већ са клатном. Ради се, у ствари, о прстену окаченом о врло танку кварцну жицу. Једна половина прстена начињена је

ЈАБУКА И КЛАТНО

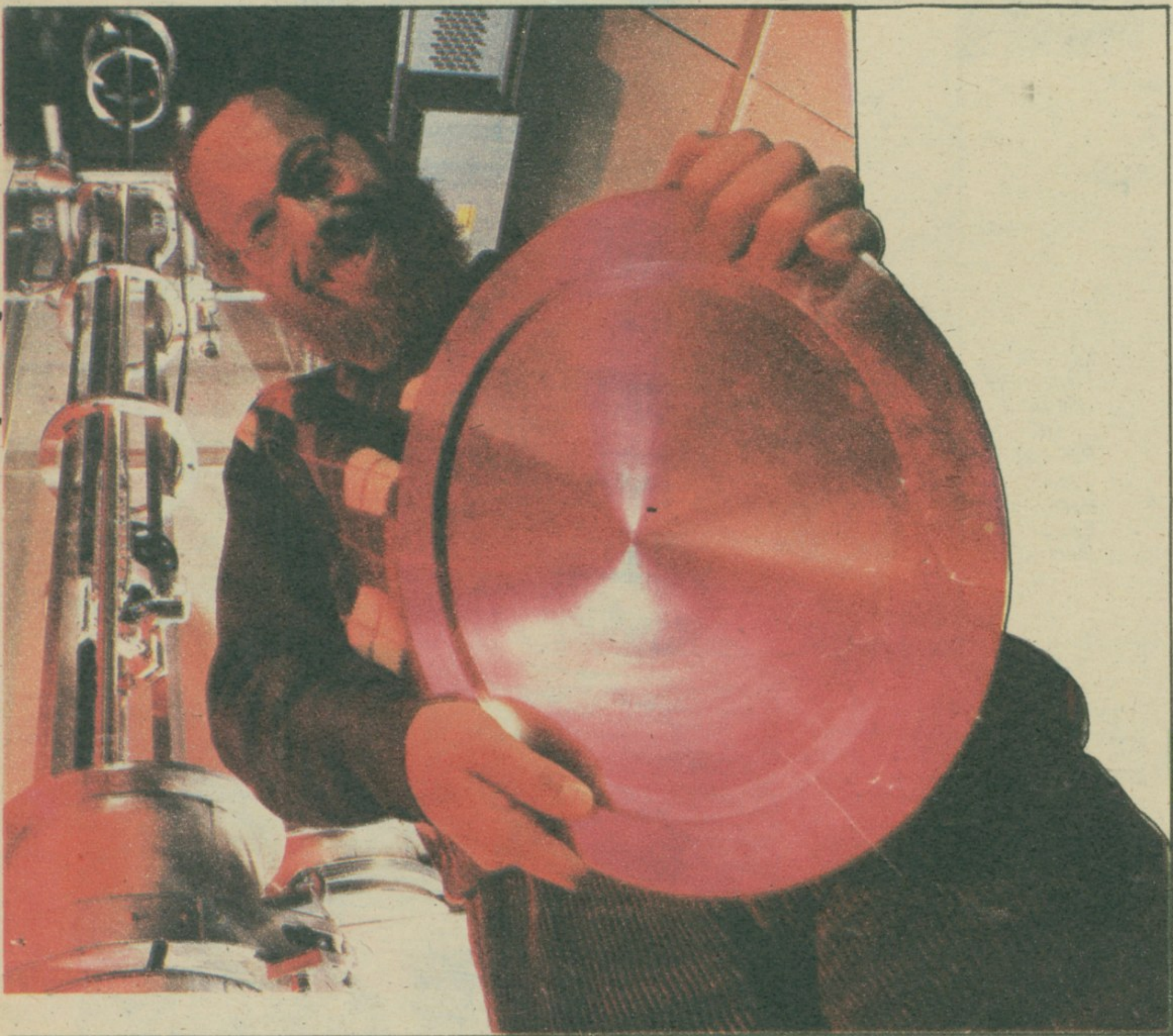
Ко није чуо за црвену Њутнову јабуку? Хоће ли једног дана бити исто тако славно и Фишбахово клатно? Њутн је својим законом општег привлачења, објаснио зашто у безваздушном простору сва тела падају истом брзином. Фишбах сматра да томе треба додати пету силу која утиче да чекић пада – спорије од перца!

На ову необичну идеју Фишбах је дошао проучавајући резултате експеримената изведених 1920. године са клатном. Међутим, очекивања су засад против њега. Наиме, за неке мисије „Апола 15“ космонаут Дејвид Скот искористио је безваздушни простор око Месеца и бацио чекић и перце: оба предмета пала су у исто време на тло. По мишљењу Фишбаха, да је овај експеримент изведен с великом прецизношћу, не би дао такве резултате.

од берилијума, врло лаког метала, док је друга – савршено исте масе – од алуминијума. Резултат: близина брежуљка ремети рад клатна док у равном пољу оно правилно осцилира!

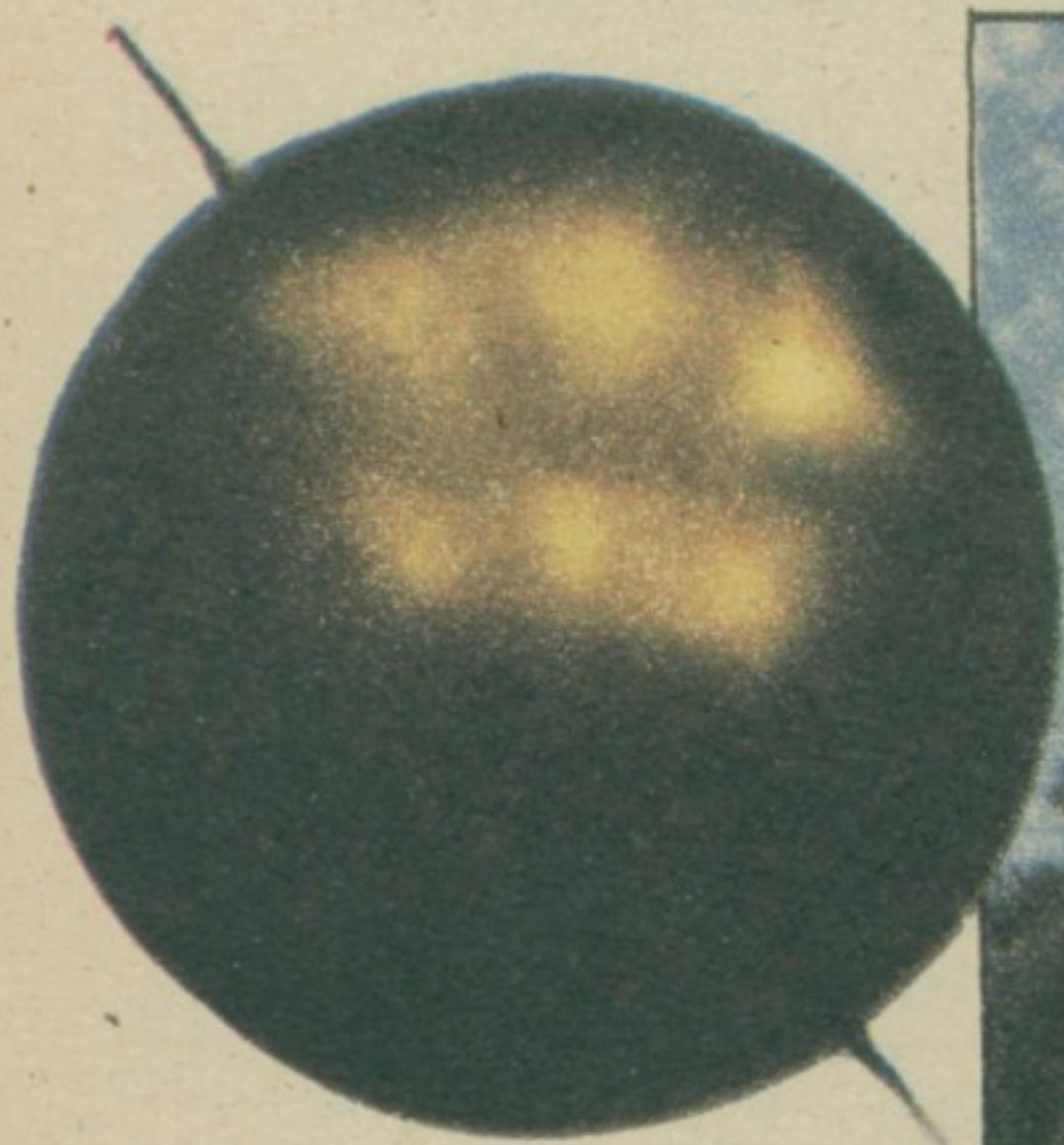
Међутим, упркос свим овим знацима, постојање пете силе још није доказано. Иако она покреће Тајбергерову куглу, а „осећа“ је и Бојнтоново клатно, седам других истраживача нису открили ништа.

— За сада се резултати не слажу — каже Енрико Јакопини, истраживач CERN-а (Европски центар за нуклеарна истраживања), али то неће дуго трајати. — Јакопинијев уређај, смештен у једном хангару CERN-а, једноставна

Плоча која оклева да падне: Енрико Јакопини забележио је да се ова плоча (пола од бакра, пола од берилијума) обрће падајући у вакуумској цеви. То пета сила „кочи“ бакар

Тајанствена кугла: специјалиста за теоријску физику Питер Тајбергер камповао је на врху ове стене да би „осетио“ пету силу. Ова шупља бакарна лопта, пречника 20 центиметара, пливајући у води „помери“ се сама од себе неколико центиметара на сат

је цев висока 8 метара. Али, кад јој се приђе ближе, примећује се да је то, у ствари, скуп високе технологије који се састоји од ласера и серије огледала, апарата за електронско рачунање и механизма за прављење вакуума.

— Баците с исте висине оловну куглу и парче папира: кугла ће, јасно, пре стићи до тла — објашњава Јакопини. — Поновите сад исти експеримент у безваздушном простору и десиће се нешто потпуно неочекивано: парче папира стићи ће у исто време као и кугла... Осим ако не постоји пета сила у ком би случају папир морао да стигне нешто пре олова. Управо те микроскопски ситне разлике ми покушавамо да откријемо. Кад је у цеви вакуум, у њега бацимо једну плочу, пола од бакра, пола од берилијума. Како би пета сила требало да успори падање бакра, плоча би при том требало да се заврти што ће одмах открити оптички уређај постављен на дну цеви. Ласерски снап је, у ствари, подељен на два дела од којих сваки пада на мали рефлектор причвршћен за обод плоче. Ако се плоча падајући окрене, један ће зрак прећи мало већу раздаљину, што ће електронски апарат забележити.

На 4.000 километара од Женеви и CERN-а, у срцу Гренланда, једна америчка екипа окупала се у августу ове године око бушотине у леду дубоке 2.000 метара. Извршена су прецизна мерења Земљине теже на различитим дубинама и — откривени ефекти пете силе.

Доналд Екхарт, истраживач америчких ваздухопловних снага, кренуо је у супротном правцу: прошлог децембра обавио је у Релију, Савезна Каролина, мерења на једном телевизијском одашиљачу високом 600 метара. Његови резултати изненадили су све, чак и Фишбаха. Екхарт је заиста „видео“ силу на делу до висине од 30 метара, али је изнад тога добијао вредности које су се могле тумачити само деловањем неке додатне силе уз тежу. Је ли нека нова сила у питању?

Тако су се злосрећни физичари, који сањају о универзалној теорији која би могла да објасни све, нашли са шестом силом у рукама! Али, нису се обесхрабрили: чак и ако се ове додатне силе појављују као последица недовољно прецизних огледа, оне у себи можда крију нешто ново што, истина, неће променити наш свакодневни живот али ће зато направити праву револуцију у законима физике.

В. Милићевић

КАД ЈЕ АЛ КАПОНЕ ВЛАДАО ЧИКАГОМ (2)

Уз
ТВ серију
„Несаломиви“
Роберт
Стак
као
Елиот
Нес

Две године после смрти Џејмса Колосима, званог Велики Џим, његову банду предводе Џони Торио и Ал Капоне и она зарађује више од милион долара месечно. По Ториовој методи, педесет центи од сваког добијеног долара одлазило је на подмићивање људи на власти у Чикагу. То су били општински, судски и полицијски функционери. „Не можете ни замислити колико ниткова има међу поштеним људима“, рекао је једном Капоне.

Почетком 1924. године Торио и Капоне држе под контролом читав западни део Чикага. Од конкурентских банди најмоћнија је она на северу града коју предводи Дион О'Банион. Штаб овог тридесетдогодишњег, атлетски грађеног, рићокосог Ирца смештен је у његовој цвећарској радњи у Норт Стејт улици број 738. Одавде О'Банион немилосрдно влада на свом подручју, а чланови његове банде с времена на време упадају у туђе подручје и отимају камионе с пићем.

После учесталих напада породични савет браће Гена, сицилијанских гангстера са штабом у „Малој Италији“, осудио је О'Баниона на смрт. Торио и Капоне сложили су се с тим. Али О'Банионов пријатељ Мајк Мерло, председник чикашке „Сицилијанске уније“, ставио је вето на ову одлуку. Тако је ирски ганг, упркос многих договора, и даље вршљао по целом граду.

Неразјашњена убиства

Мајк Мерло је умро од рака 8. новембра 1924. године. Сахрана је заказана за 10. новембар у 11 часова на гробљу Сан Кристоф у „Малој Италији“. О'Банион је

КРВАВИ РАТ ГАНГСТЕ

Од 1920. до
1935. године међусобно су се
поубијала 703
припадника чикашког подземља

Насмејани Капоне после изрицања пресуде. Десно је савезни полицајац Лобенхејмер.

имао пуне руке посла. Сви гангстери наручили су код њега букете цвећа и богате венце.

Пола часа пре погребца у цвећару су ушла три човека. Четврти који је био с њима, остао је да чека у аутомобилу марке „цвет“. Поред О'Баниона у радњи је био само спољни момак, Црнац Вилем Кручфилд. По његовом исказу, Дион је пријатељски поздравео придошлице, а затим га послао у суседну просторију да донесе венац. Одјекнули су хици. Кручфилд се вратио и нашао шефа на поду, мртвог и окруженог гомилом обореног цвећа.

Полиција је реконструисала злочин. Један од убица пружио је

руку О'Баниону и задржао његову шаку у својој. Остала двојица испалила су шест метака по већ устаљеној гангстерској техници — два у груди, два у врат и два у главу. Погреб О'Баниона надмашио је све дотад виђене у граду. Тридесет кола пуних цвећа и венаца ишло је испред поворке од пет хиљада људи.

Ово убиство остало је неразјашњено као и толика друга у обрачунима међу гангстерима. Тих дана (као и приликом смрти Великог Џима Колосима) у Чикагу је боравио Френк Јел, звани Гробар, председник њујоршке „Сицилијанске уније“. На саслушању у полицији Јел је изјавио да је до-

шао на сахрану пријатеља Мајка Марлоа. Једини сведок Кручфилд није знао, или није хтео, да опише убице.

Касније се говорило да је Јел био тај који је Ирца држао за руку, а пуцали су Мајк Гена и Џон Скалајз, један од Капонеових телохранитеља. У аутомобилу је чекао Ангело Гена, који је после смрти Марлоа дошао на чело чикашке „Сицилијанске уније“.

Хими Вајс, звани Мали (висок само 157 центиметара) преузео је

казну од три месеца затвора. Окорели гангстер потражио је заштиту код својих највећих непријатеља, представника закона.

Кад га је Капоне посетио у тамници Вокеган, Торио му је саопштио да се повлачи и намерава да се врати у Италију. Кад је излазио из затвора, чекала су га четири телохранитеља и одвезла га у Бафало. У возу за Њујорк за њега је већ био резервисан специјални вагон. Укрцао се на први брод за Напуљ. Током читаве пловидбе Торио није излазио из кабине

је имао само двадесет осам година, годину мање од Капонеа који се у тренутку убиства налазио у својој луксузној вили у Мајамију на Флориди.

Годину дана касније, 20. октобра, 1926, у једном од салона луксузног хотела „Шерман“ одржан је наизглед уобичајен пословни ручак. Домаћин је био Ал Капоне, његови гости преостали шефови већих и мањих банди: Моран, О'Донел, Друси, Зута, Ломбардо, Ајазен, Берче, Скандор и остали. Само неколико корака од Оп-

Мичиген авенији број 2300. Сваке недеље пре подне ту су се одржавали приједи којима су присуствовали и многи угледни чланови чикашког друштвеног живота.

Џорџ Моран, звани Стеница, који је предводио бившу О'Банионову и Вајсову банду, ипак је неколико пута прекршио уговор. Капоне је реаговао свирепом. Седам Моранових људи побијено је 13. фебруара 1929. године, на дан Светог Валентина. Масакр се одиграо усред Моранове територије, у његовој гаражи која је у ствари, служила као параван за кријумчарске послове. Злочин је остао нерасветљен, али се знало да је убице, преобучене у полицијске униформе, предводио Џон Скалајз.

СТИЖЕ ЕЛИОТ НЕС

Тако је Капоне успео потпуно да смири Моранову банду. Али, тада је већ имао једног много опаснијег противника. Прохибиција у Америци уведена је савезним законом, па су тајна производња и продаја алкохолних пића били прекршаји у надлежности Федералног истражног бироа. На чело Бироа дошао је 1924. Едгар Хувер, амбициозан и одлучан човек, стар само двадесет девет година. За кратко време он је организовао најефикаснију машинерију за борбу против криминала која је икада постојала.

У помоћ чикашкој полицији Хувер је послао групу савезних агената на челу са Елиотом Несом. Бескомпромисну борбу ових храбрих људи против гангстера гледали смо у серији „Несаломиви“.

Злочиначка делатност Ал Капонеа ближила се крају. Почетком августа 1931. године криминалац коме се приписивало најмање педесет убиства ухапшен је и први пут се нашао у затвору. Оптужница против њега имала је 3.680 страна. На суђењу од 6. до 26. октобра наредне године све се свело на утају пореза, што је једино могло да буде доказано. На крају је судија Викерсон донео пресуду: педесет хиљада долара и једанаест година затвора.

Ал Капоне је издржавао казну у злогласној тамници Алкатраз, на истоименом острву у заливу Сан Франциска. Због „примерног понашања и залагања на раду“ помилован је и ослобођен 16. новембра 1939. године. У ствари, у затвору је утврђено да болује од сифилиса, од чега је наступила делимична парализа тела. Капоне је проживео још пуних седам година изолован у својој вили у Мајамију.

Бивши „краљ Чикага“ умро је 26. јануара 1947, два дана после смрти сенатора Волстида, на чији је предлог уведена прохибиција. Захваљујући њој од 1921. до 1933. цвetaо је организовани криминал у Сједињеним Државама. Капоне је сахрањен на чикашком гробљу Моунт Оливет. Био је то погреб да се памти. Сутрадан је у конзервативном листу „Чикаго Трибјун“ писало – „Са Капонеом одлази и нешто од младости Америке“.

Жики Јовановић

Масакр на дан Светог Валентина (сцена из истоименог холивудског филма Роџера Кормана)

вођство О'Банионове банде и заклек се да ће га осветити. Настао је прави рат у коме ће се за две године међусобно поубијати педесетак познатих гангстера. Ангело Гена убијен је 25. маја, његов брат Мајк 13. јуна, а Тони 8. јула 1925. године. Остала тројица – Џон, Сем и Пит – напустили су Чикаго.

ПРВИ „ТРУСТ ЗЛОЧИНА“

Торио и Капоне увидели су да је Хими Вајс много опаснији и свирепији противник од О'Донела. Приликом неколико покушаја атентата на њих, срећно су се извукли. Последњи је замало успео. Торио је рањен у врат и провео је два месеца у болници. После опоравка, готово добровољно, пристао је да издржи стару

пред којом се даноноћно смењивала стража.

Пошто је постао шеф банде, Капоне је увидер да нема избора: или ће он уклонити Вајса или овај њега. Једанаестог новембра 1925. године, око 16 часова, бели „кадилак“ зауставио се у Норт Стејт улици недалеко од цвећарске радње О'Баниона, која је и даље остала главни штаб његове банде. Из кола су изашли Хими Вајс, његов телохранитељ Патрик Мареј, шофер Сем Пелер, адвокат Виљем О'Брајен и његов помоћник Бени Џекобс.

Кренули су ка цвећари. Са једног прозора на трећем спрату су седне зграде, одјекнули су рафали из пушкомитраљеза. Пролазници су се разбежали. Хими и Мареј убијени су на месту, а О'Брајен, Џекобс и Пелер рањени. Вајс

штинске куће и Главног полицијског центра гангстерска елита сајстала се да склопи мир и подели Чикаго.

Потписали су уговор по коме су закључена сва непријатељства уз општу амнестију. Сваки од њих добио је одређену територију, а све преступе решаваће убудуће дисциплинска комисија. Тако је у Чикагу организован први „труст злочина“. Ал Капоне је постао вођа свих гангстера. Зарађивао је четири милиона долара месечно, што је тада, вероватно, био амерички рекорд.

У то време Ал Капоне је владао Чикагом. Виљем Томпсон, звани Велики Бил, политичар кога је он подржавао, изабран је 5. априла 1927. године за градоначелника. Капоне је за нови штаб изнајмио читав хотел „Лексингтон“ у Саут

СКИЈАЊЕ

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ПАДОБРАНОМ

**Ганарз је урлао, али га
Џејн није чула. Њу је
купола вукла према
врху планине а око
зглавка руке све дубље
јој се усецало уже**

Џејн Либекс је грозничаво размишљала како је само који тренутак дели од смрти. Подивљали падобран носио ју је увис, изнад стрме литице, право према хиљаду метара високом врху планине Лејк Дистрикт. Висила је беспомоћно као марионета на канапу док је телом, испод куполе падобрана, ударала о оштре стене. Конопци су јој се заплели око зглавка десне руке и урезивали се у месо.

Размишљала је и да ће, уколико пре тога не смрска главу о неку стену, треснути с врха у провалију јер овако запетљаним падобраном није могло да се управља.

„Мораш да се спасеш сама“, говорила је себи, „или ћеш погинути. Нико други не може да ти помогне...“

Као аутомобил у пуној брзини

Лејк Дистрикт, са својим дивним језерима и не превисоким планинама и брежуљцима, место је где Енглези и лети и зими радо проводе викенде и годишње одморе. Двадесетдеветогодишња Џејн, дефектолог из Шефилда,

и њен муж Ганарз проводили су викенд на скијању у Лејк Дистрикту. Обоје су били одлични скијаши, Џејн је већ девет година ишла и на опасније стазе.

Незгода се догодила на Хелвелину. После спуста, на крају стазе, стављали су такозване апски (upski) падобране (сличне онима које употребљавају скијаши на води да би се мало забављали у ваздуху) како би се без жичаре лако подигли узбрдо.

Само што су стигли на чистину одакле су се спуштали, Ганарз је откачио свој падобран са веза на грудима и леђима. У том трену дуно је ветар и падобран одбацио према Џејн која је зграбила свилену куполу и почела да је гура у свој ранац: Други налет ветра надувао је куполу и повукао је, а заједно с њом и Џејн око чијег се зглавка обмотао канап куполе и расекао јој месо до кости.

„Као да су ми рукав закачила врата аутомобила који ме вуче друмом пуном брзином“, сећа се Џејн. „Хтела сам да вриштим, али сам се уздржала јер и да сам урлала, нико жив не би могао да ми помогне!“

Мртва или парализована?

Будући права Енглескиња, а оне не вриште ни када им је глава у торби већ покушавају да је некако извуку, Џејн је пробала да „кочи“ помоћу скија. Али, њих више није било: једна се откачила и пала, друга се поломила о стену.

Ганарз је, за разлику од Џејн, и те како урлао дозивајући је док је она, ношена падобраном, замицала. Наравно, није га уопште чула.

Упркос опасности, Џејн је напрегнуто размишљала. Знала је добро да ће, ако о стену тресне главом или леђима, смрскати лобању или сломити кичму, и остати на месту мртва или парализована.

Престала је да осећа бол мада је телом и даље ударала о оштро камење. Усредредила се само на једно: како да се ослободи ужета јер јој је то био једини начин да се спасе. Трзала је руку и помало се отпетљавала, али никако није успевала да се ратосиља најтањег канапа урезаног дубоко у зглавак.

Срце јој је готово стало од ужаса када је постала свесна да ће одлетети у сигурну смрт с друге стране врха уколико се одмах не отресе падобрана. А онда ју је, сасвим изненада, напустила снага и то на свега неколико метара испред тачке без повратка. Престала је да се бори помиревши се са судбином.

Чим је престала да се чупа, канап је мало олабавио и извукао је руку из омче. Пала је на леђа, на меки снег, и остала да лежи и посматра како падобран граби према врху и губи се.

Хитна операција

Када је стигао Ганарз, Џејн је покушавала да устане. Била је смождена, ћопала је и рана на руци јој је јако крварила. Ипак је имала снаге да, уз Ганарзову помоћ, сиђе до хотела одакле је пребачена у болницу у оближњем Амблсајду.

Доктор је установио да јој је у опасности нога, готово претестерисана код колена од удараца о врхове стена. Одмах су је припремили за операцију и преместили јој кост.

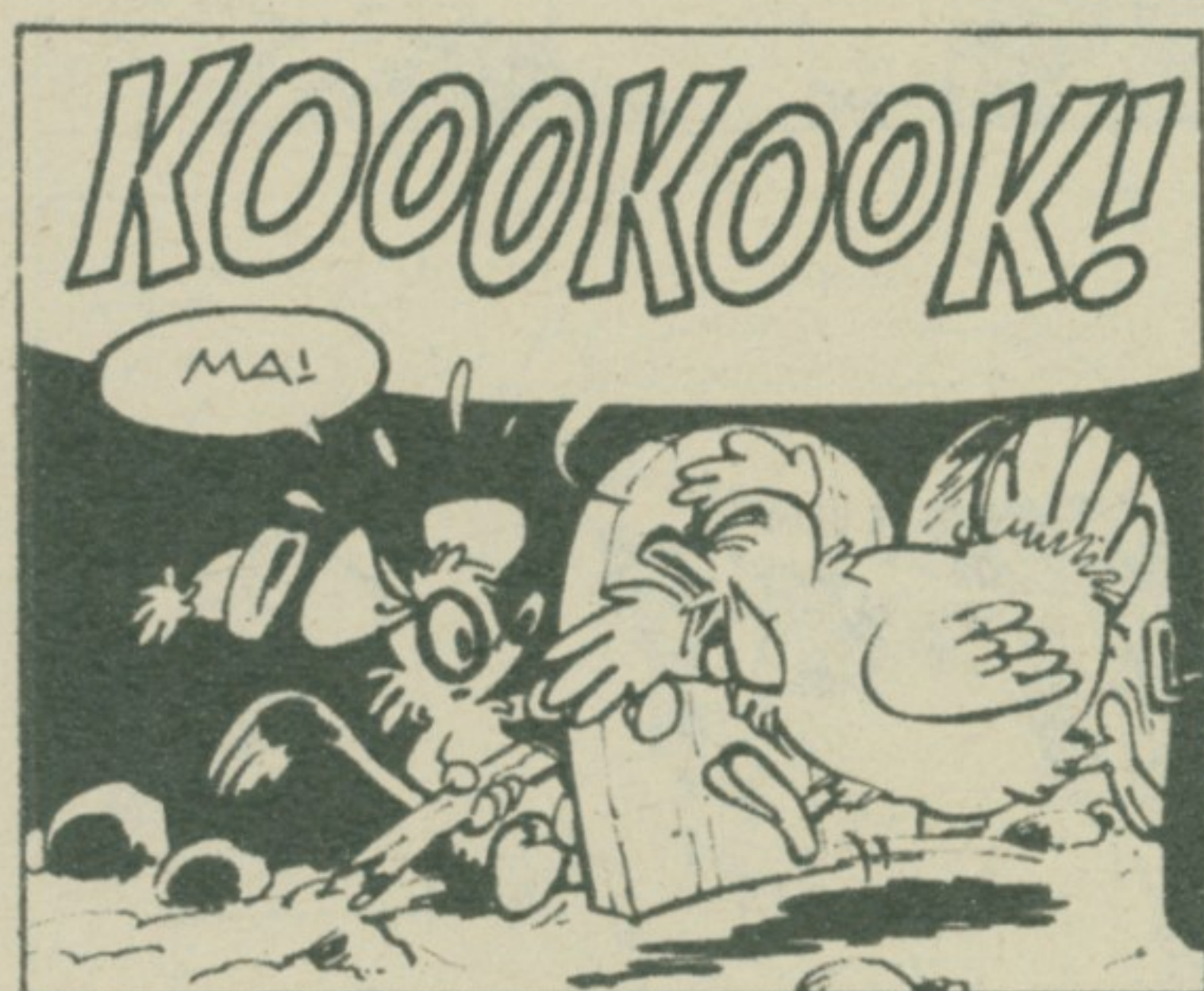
„Идуће године морам на пластичну операцију, сви буље у гадан ожиљак када носим сукњу или купаћи костим. Оно што се догодило није ме одвојило од скијања, зимске викенде опет проводимо у Лејк Дистрикту. Ипак, никада нећу заборавити колико сам имала среће. Иначе, сигурно бих погинула“.

Б. Д.

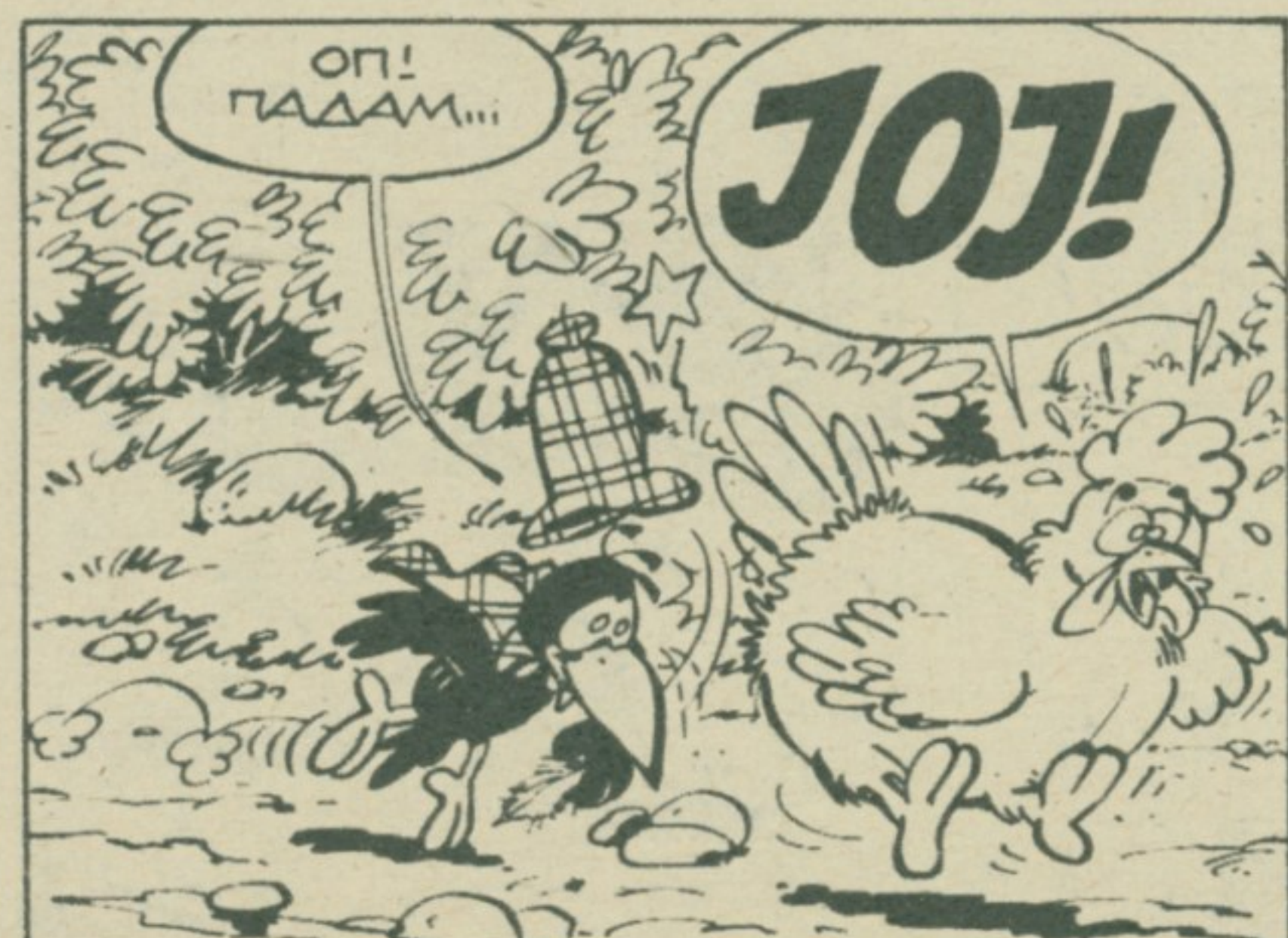
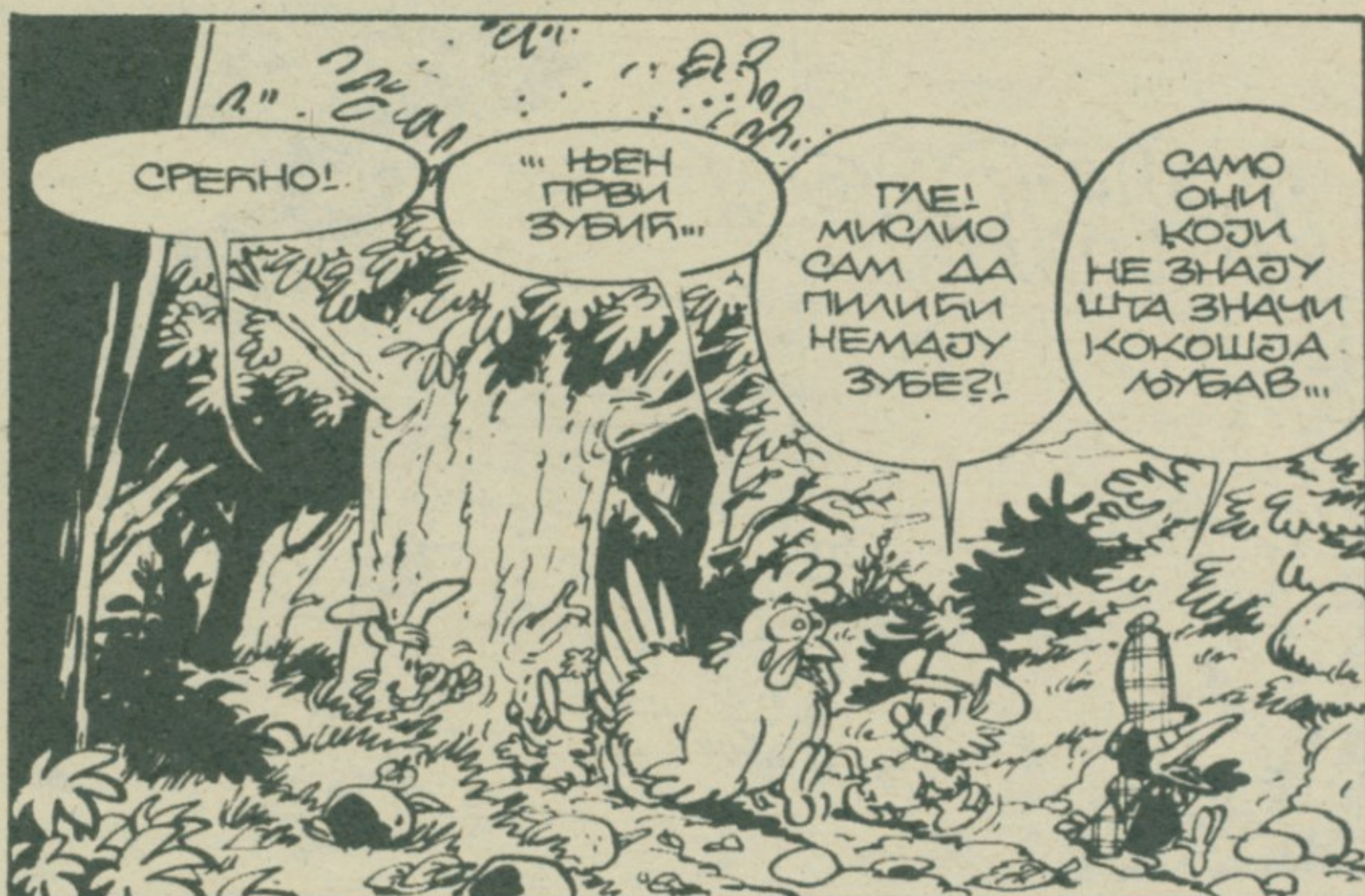
Илустровао Драгутин Њежић

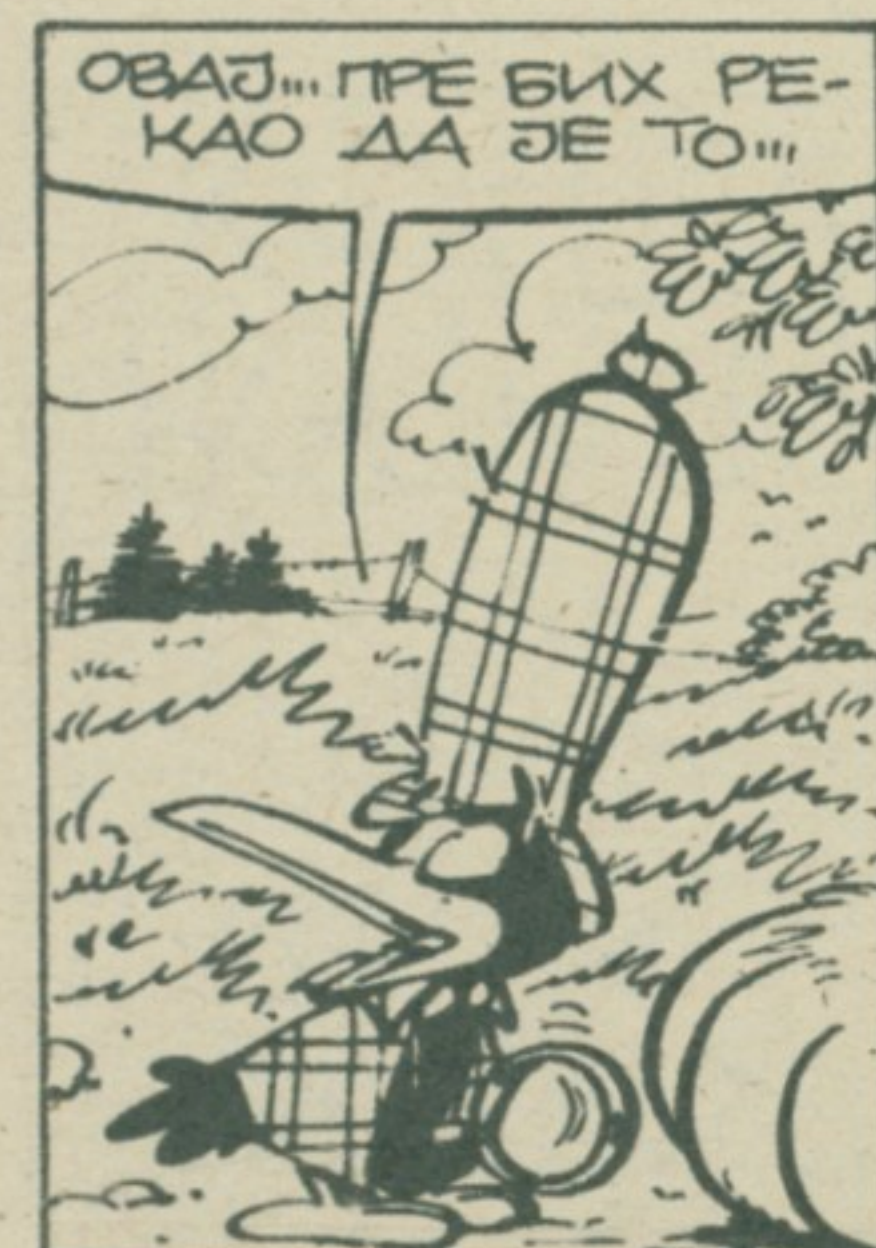
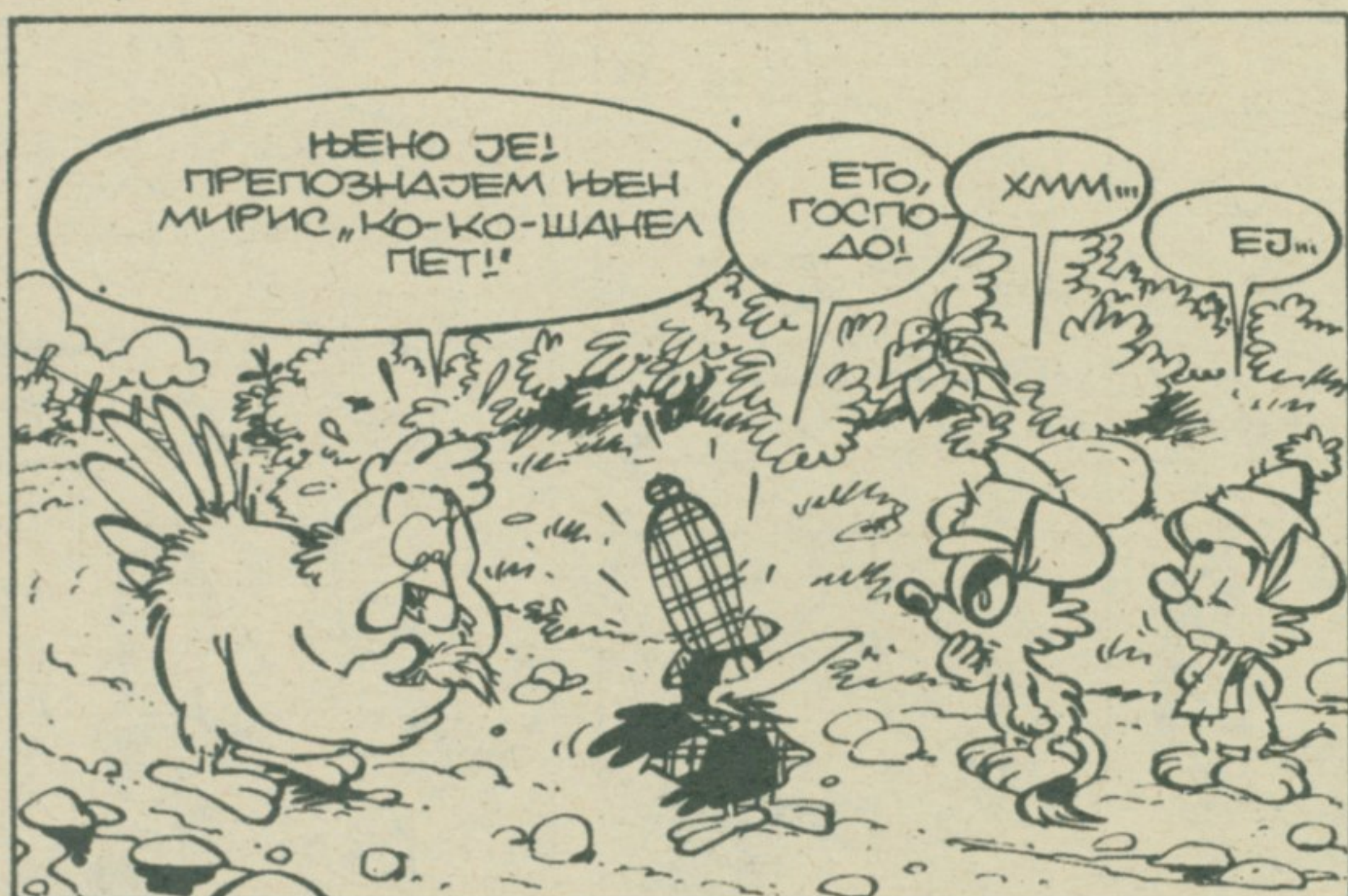
КРИКО ГДЕ ЈЕ НЕСТАЛА ГЕРТРУДА

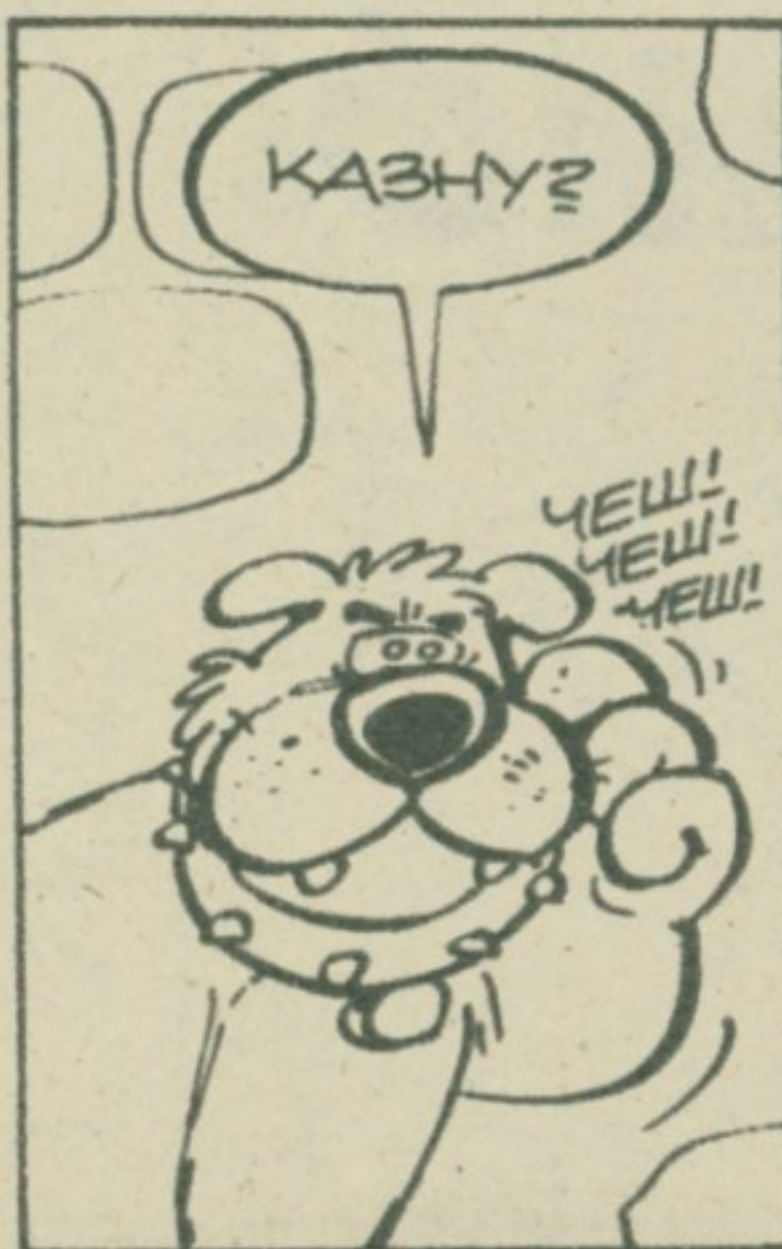
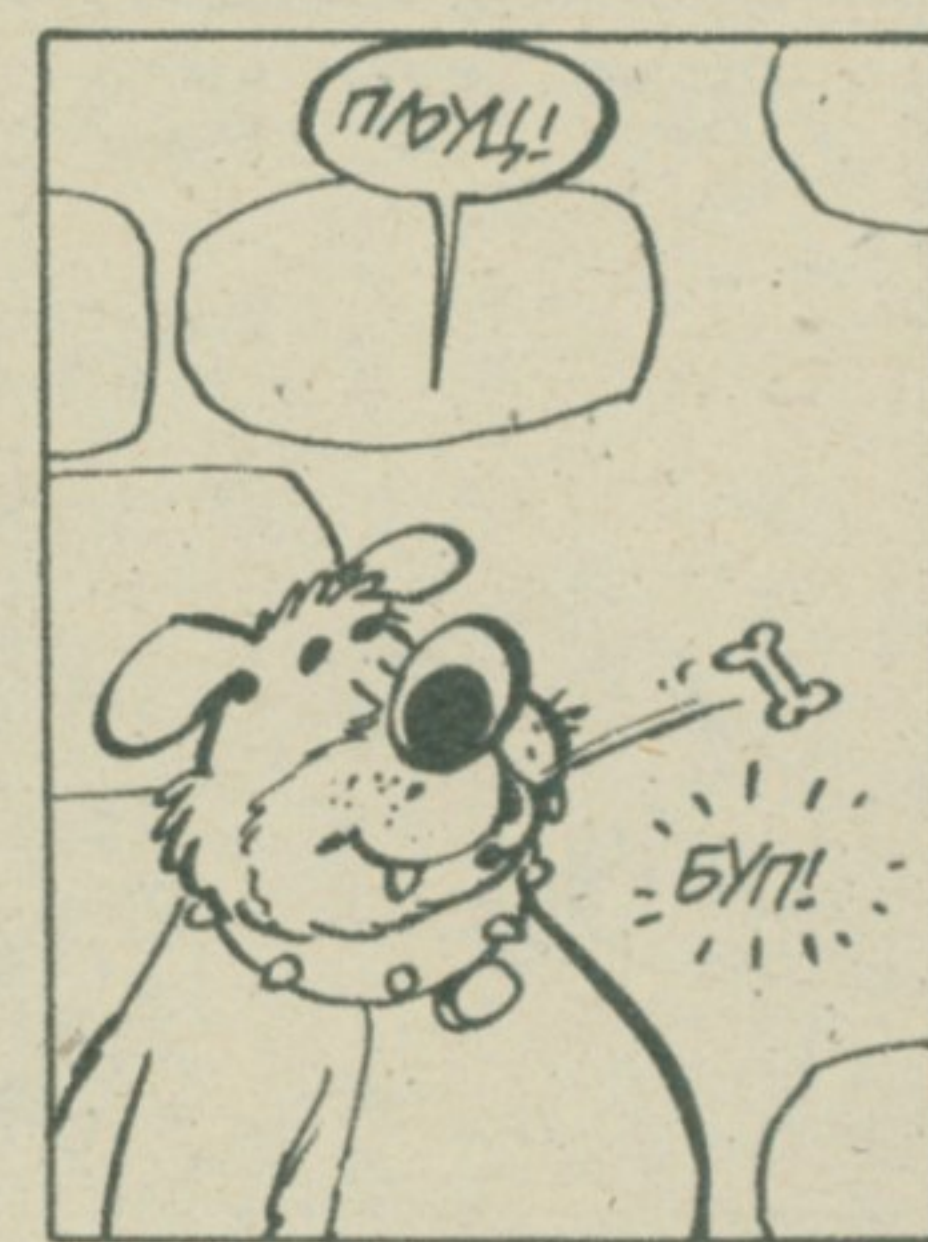
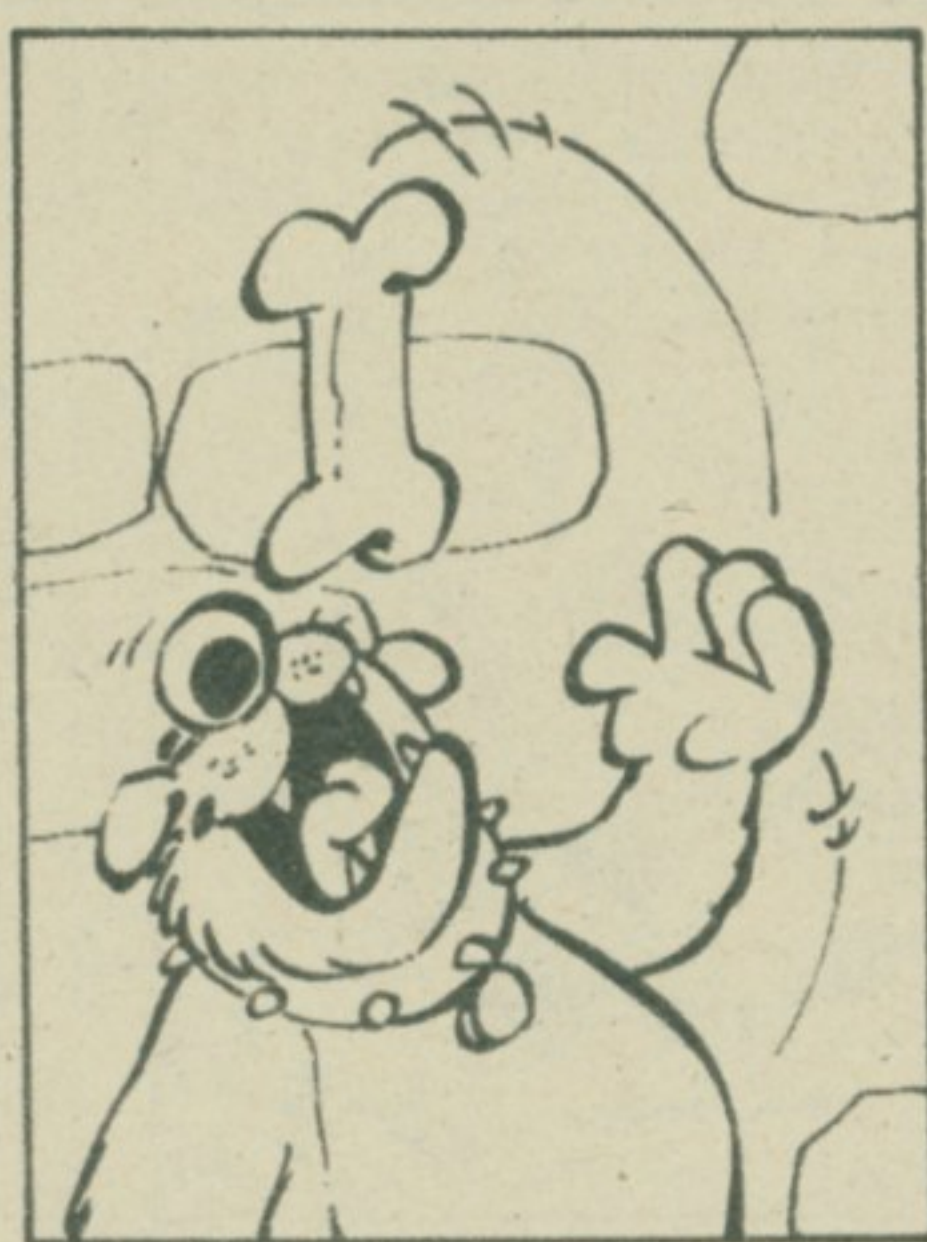
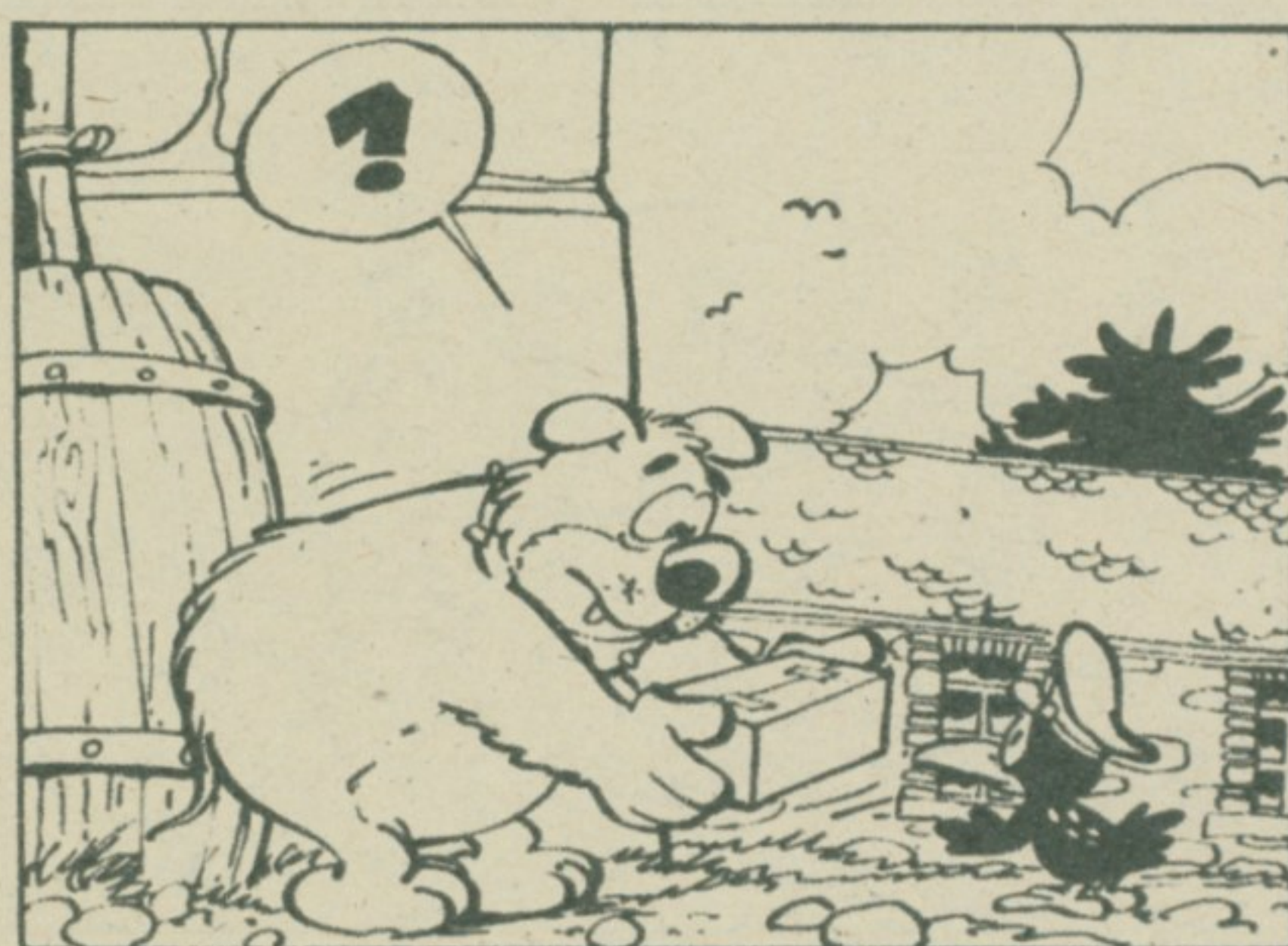

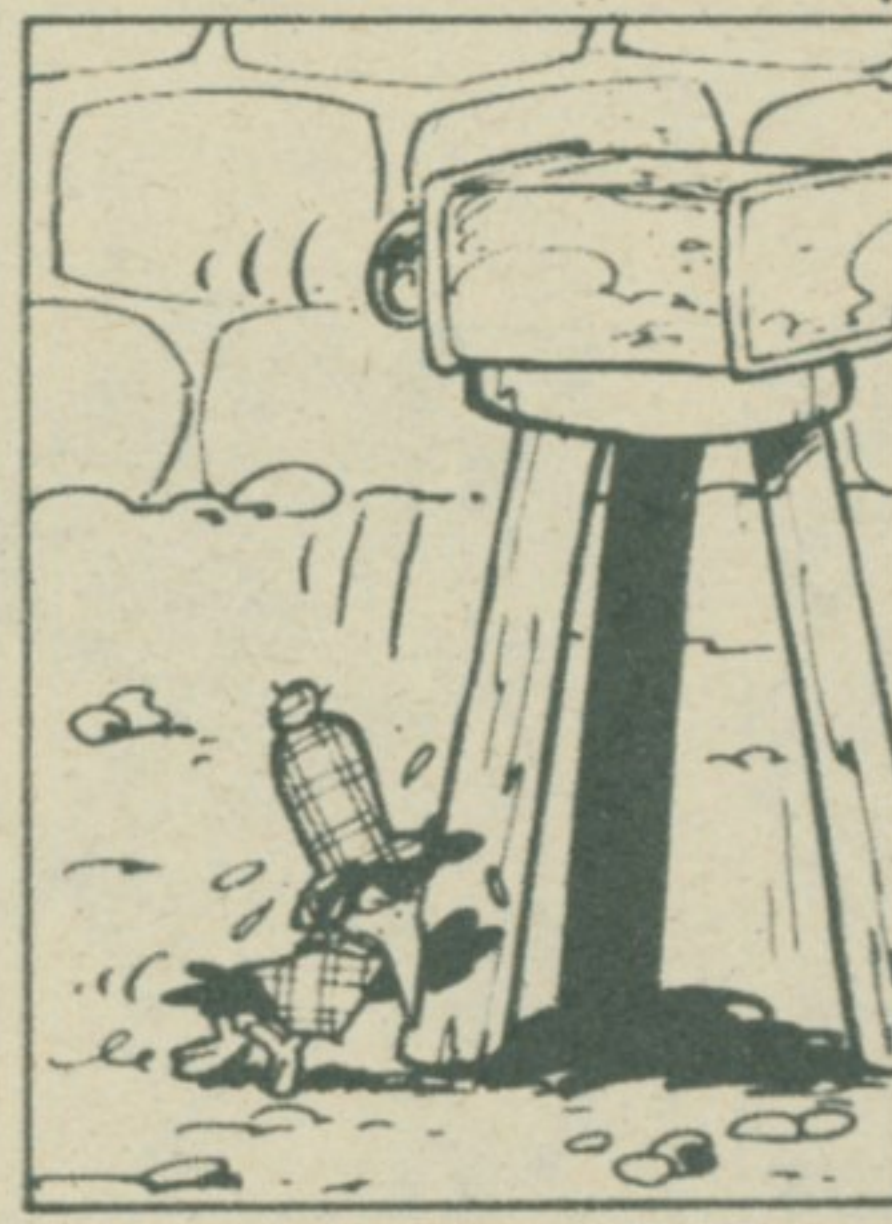
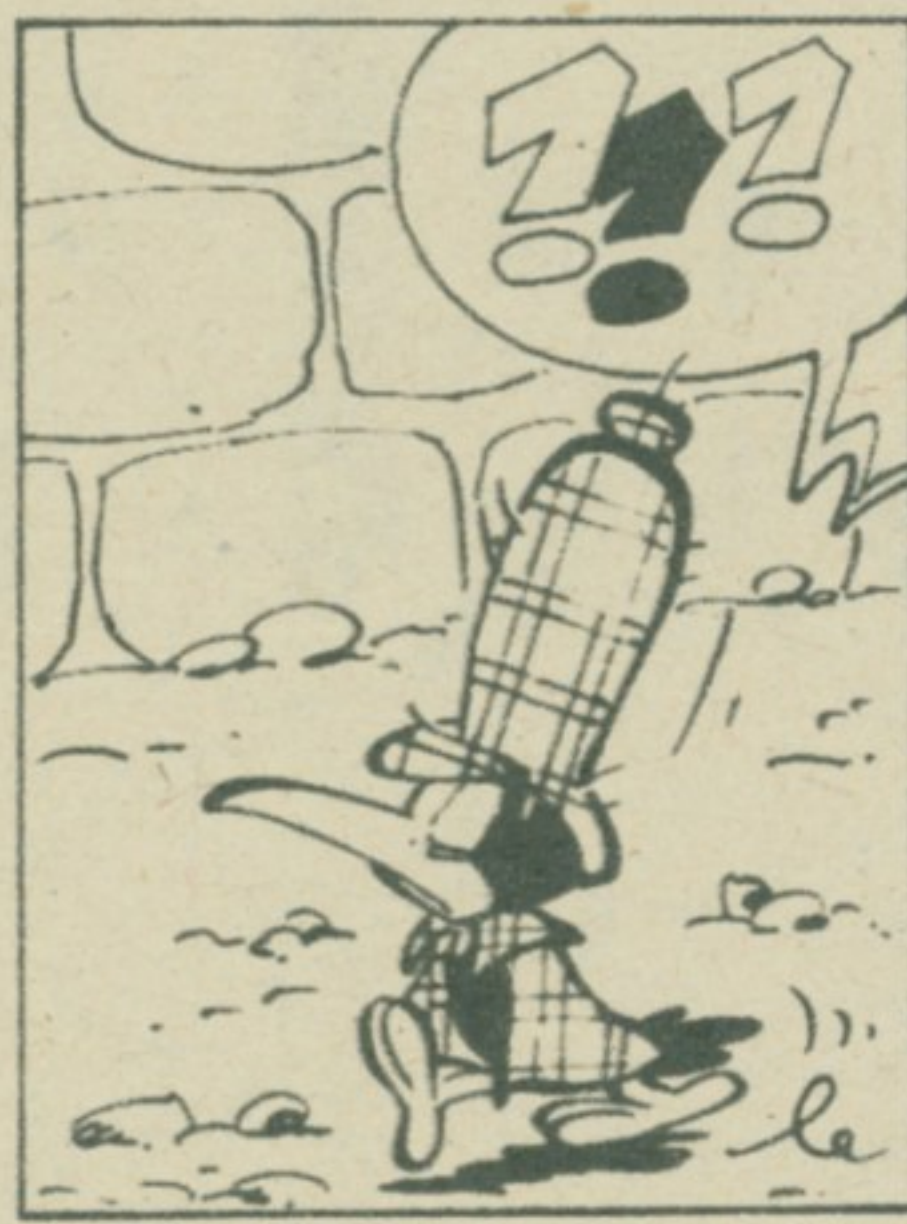

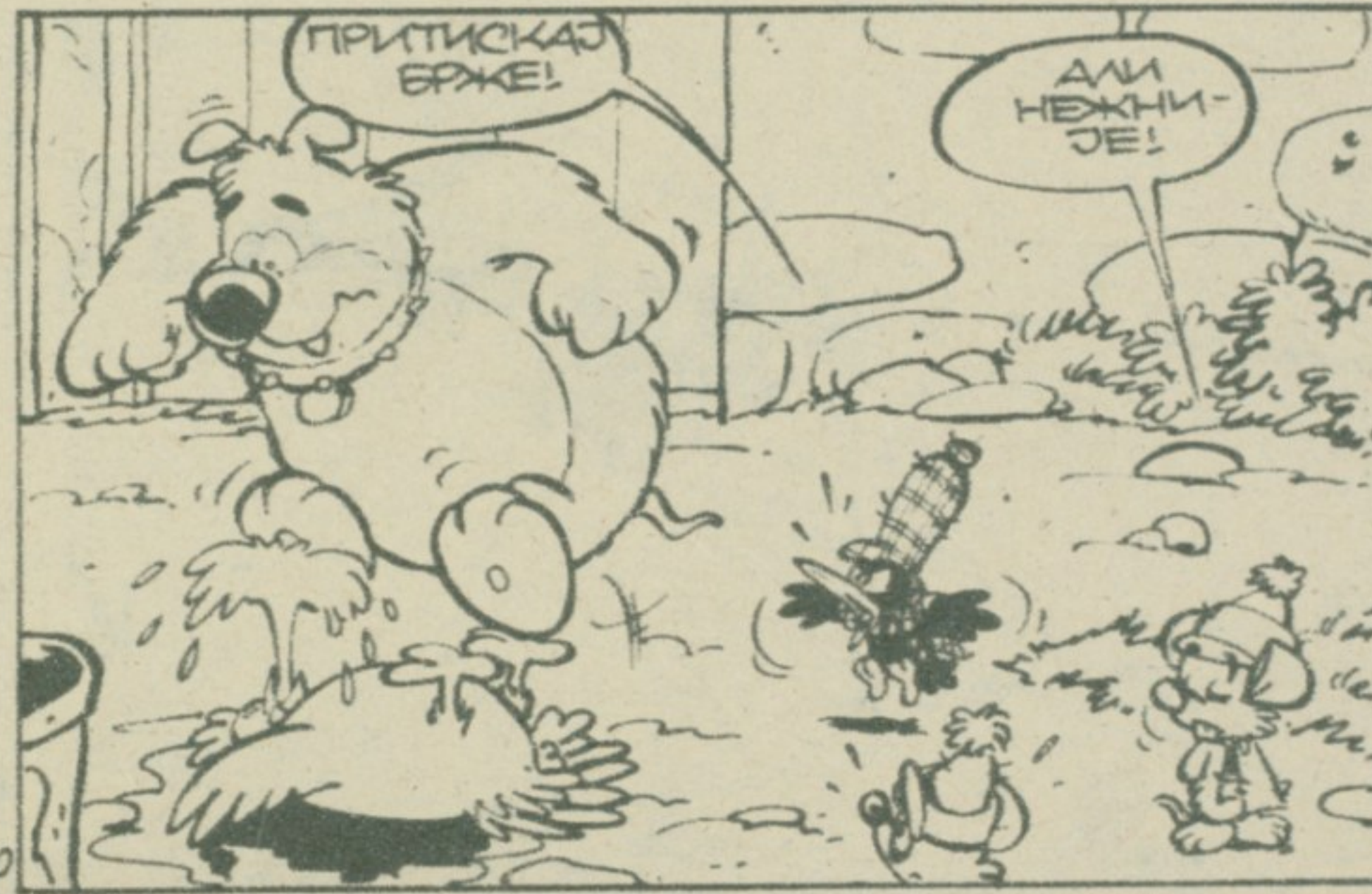
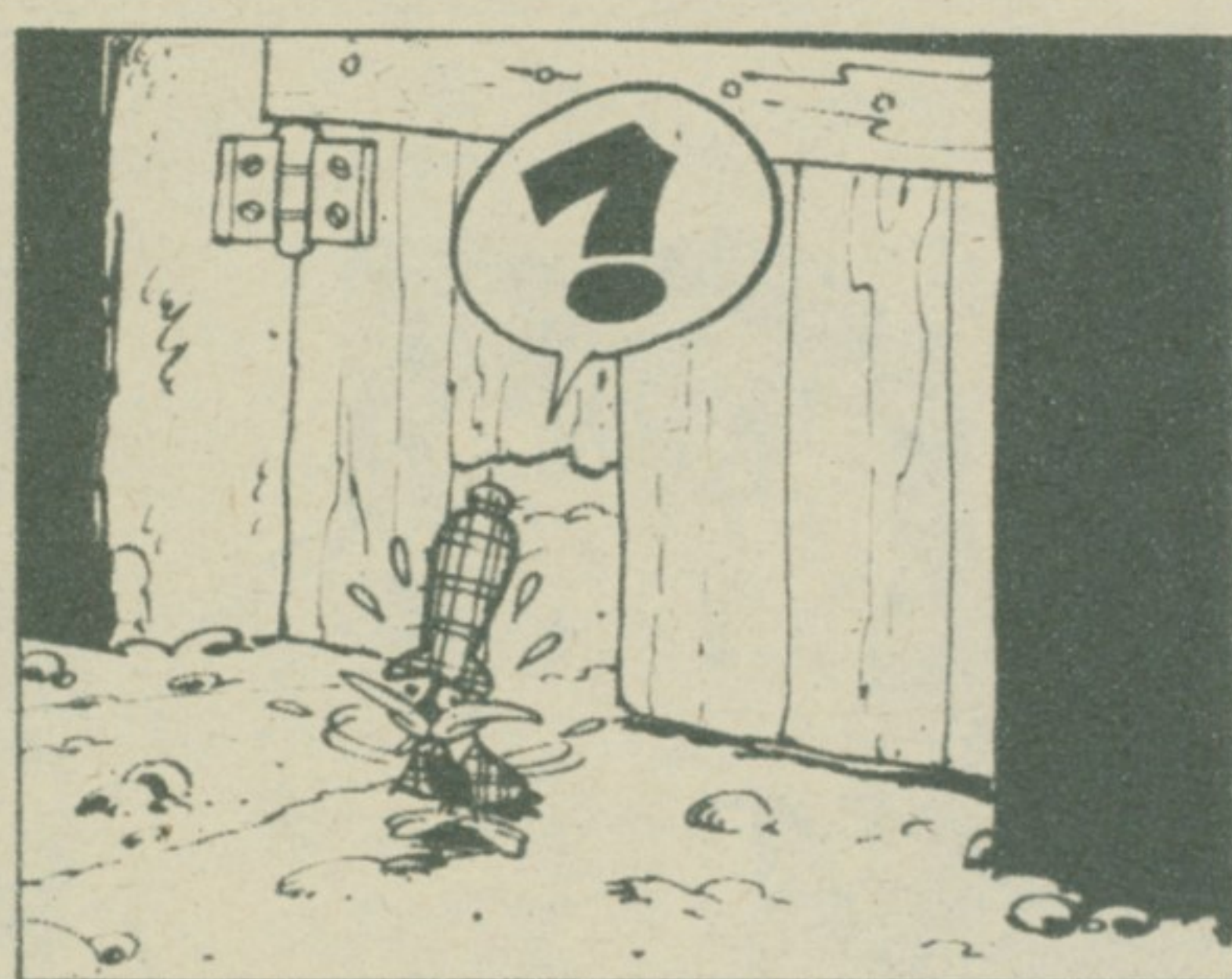

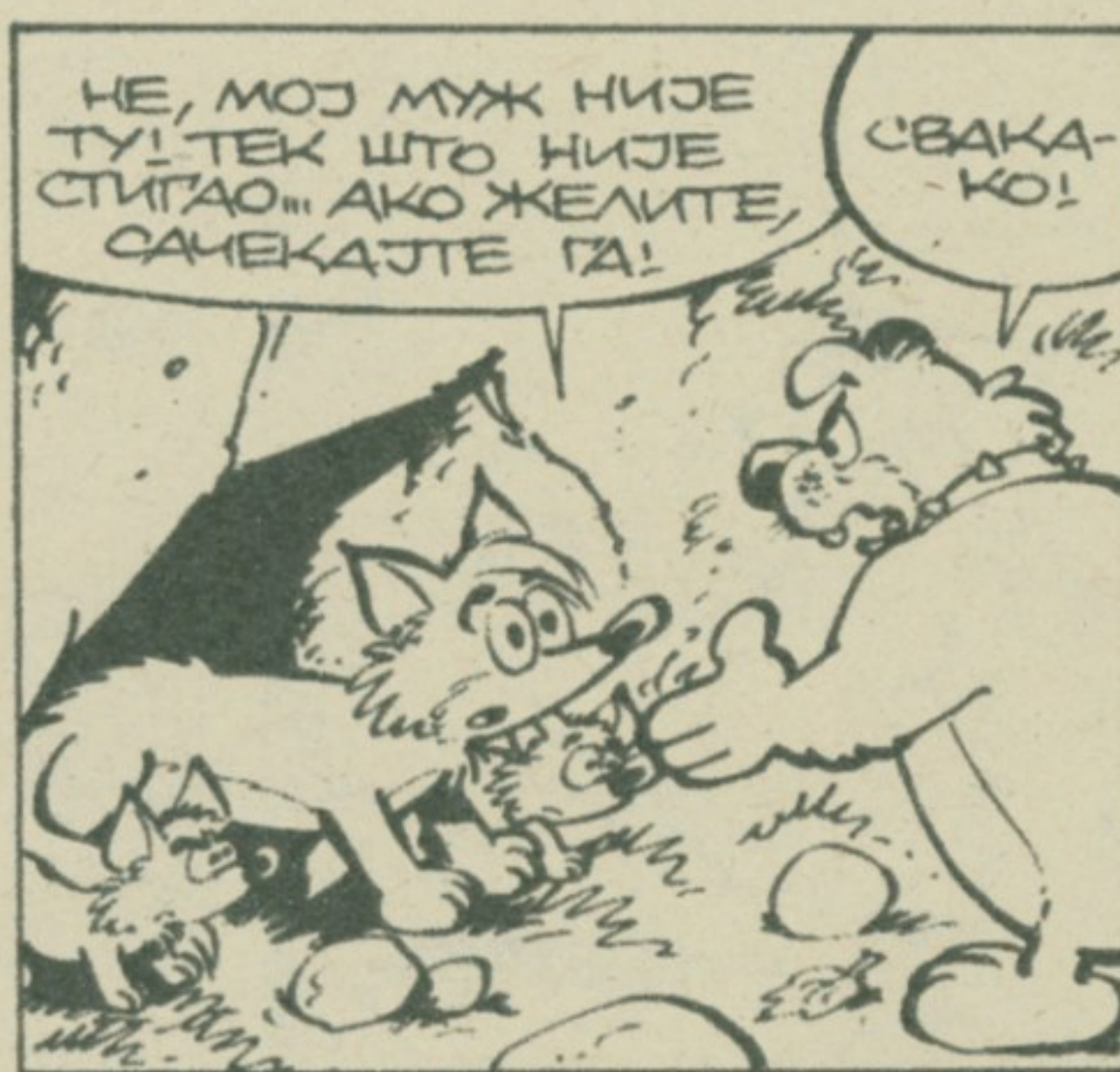

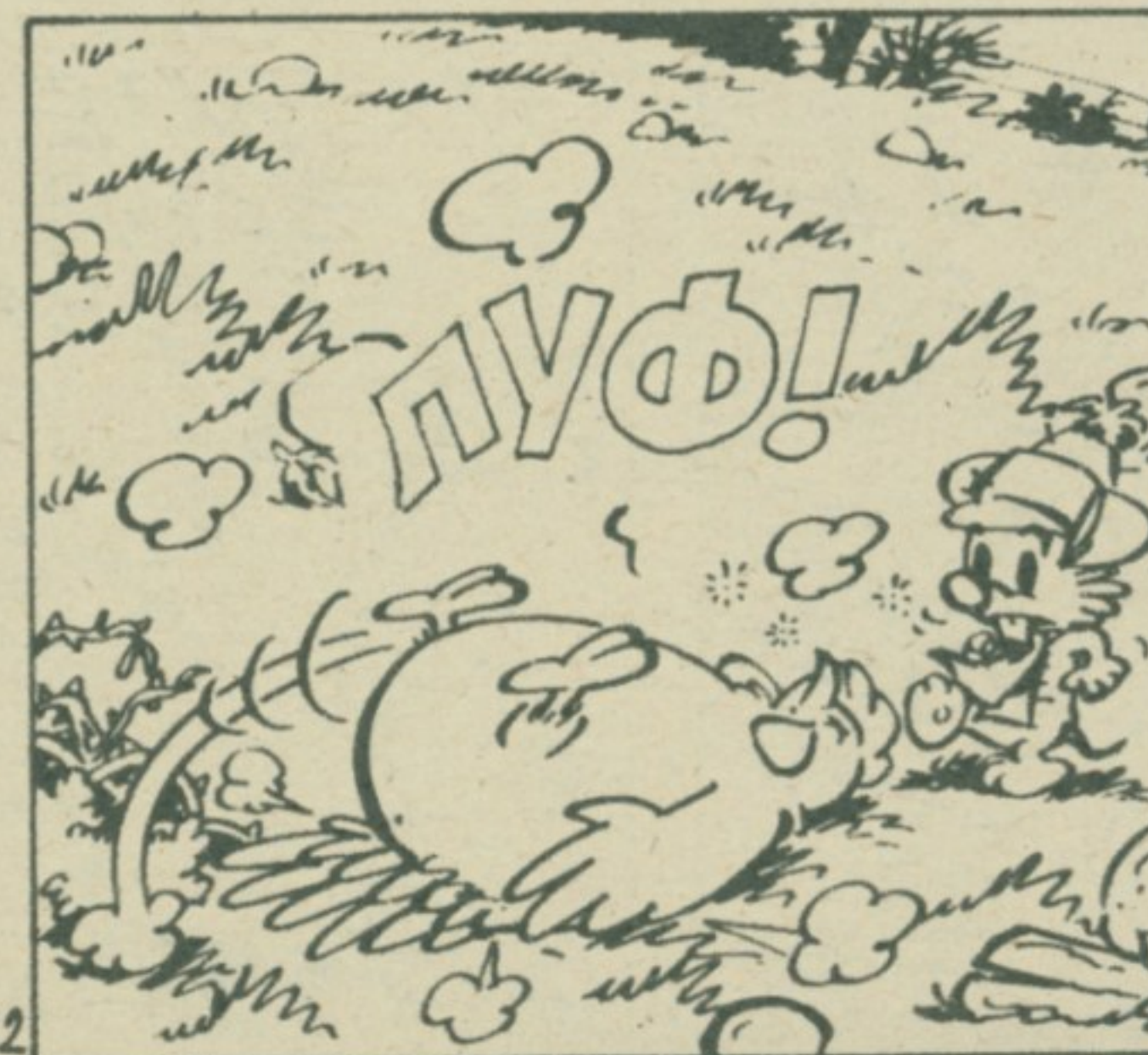
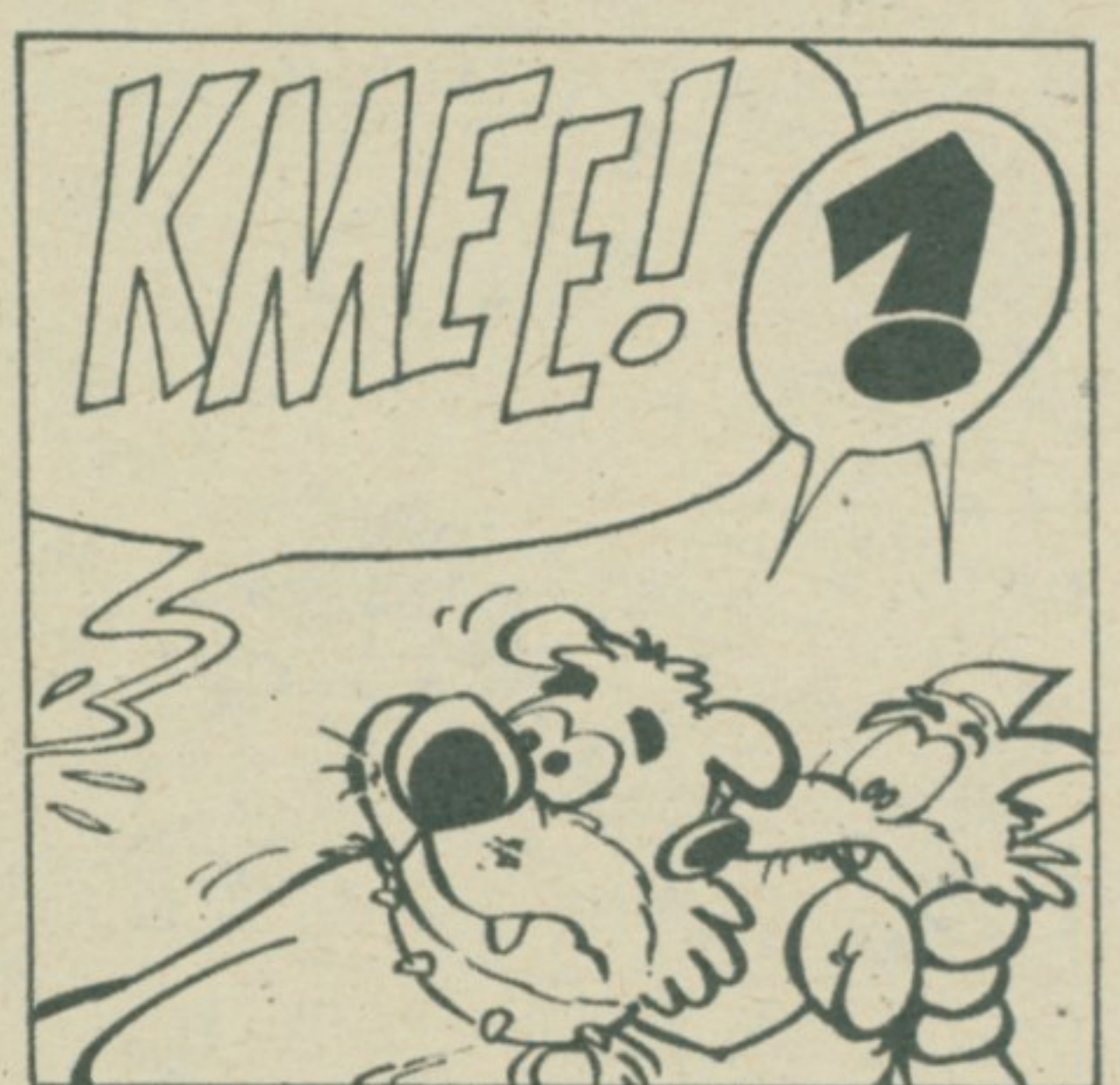

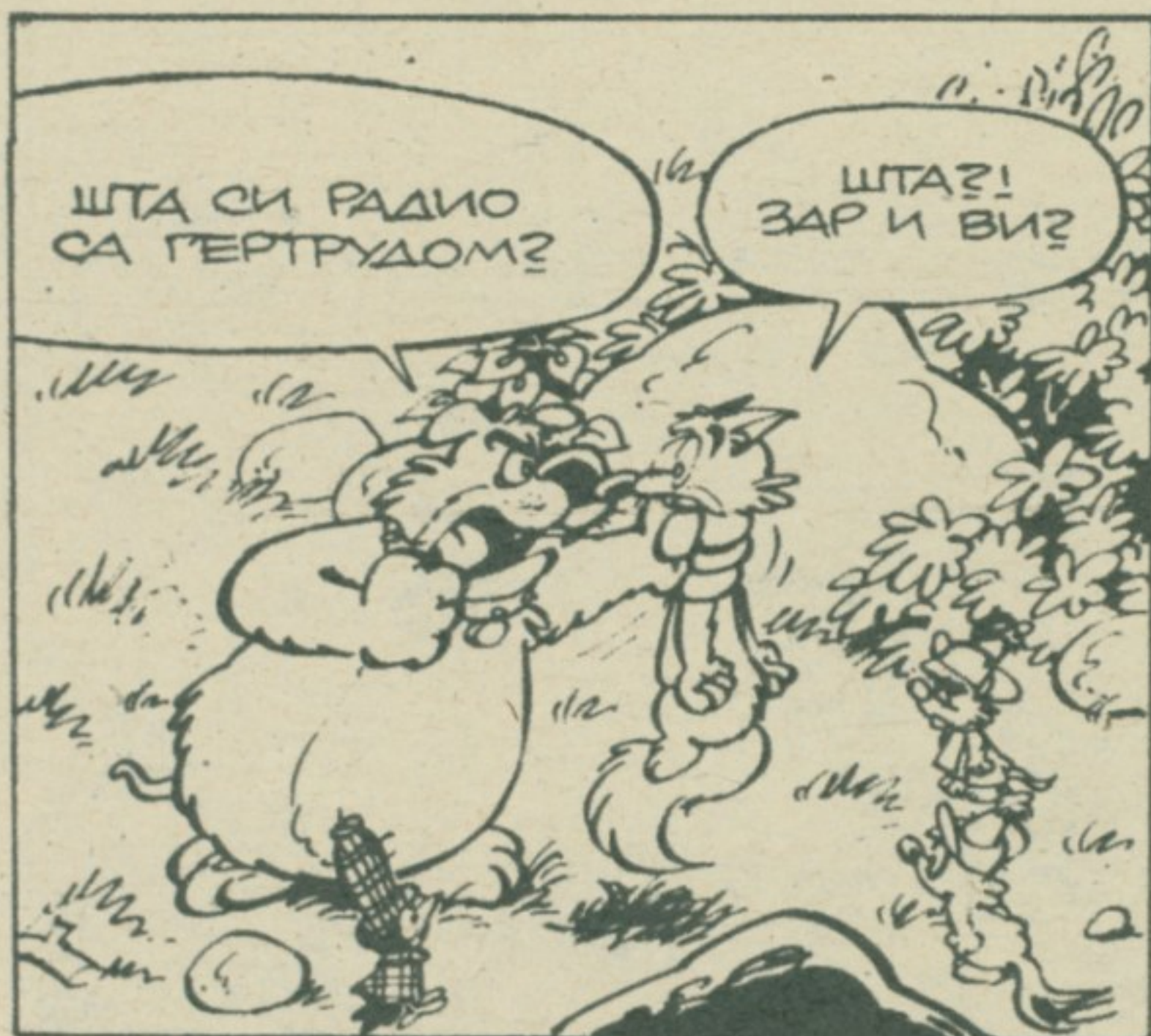

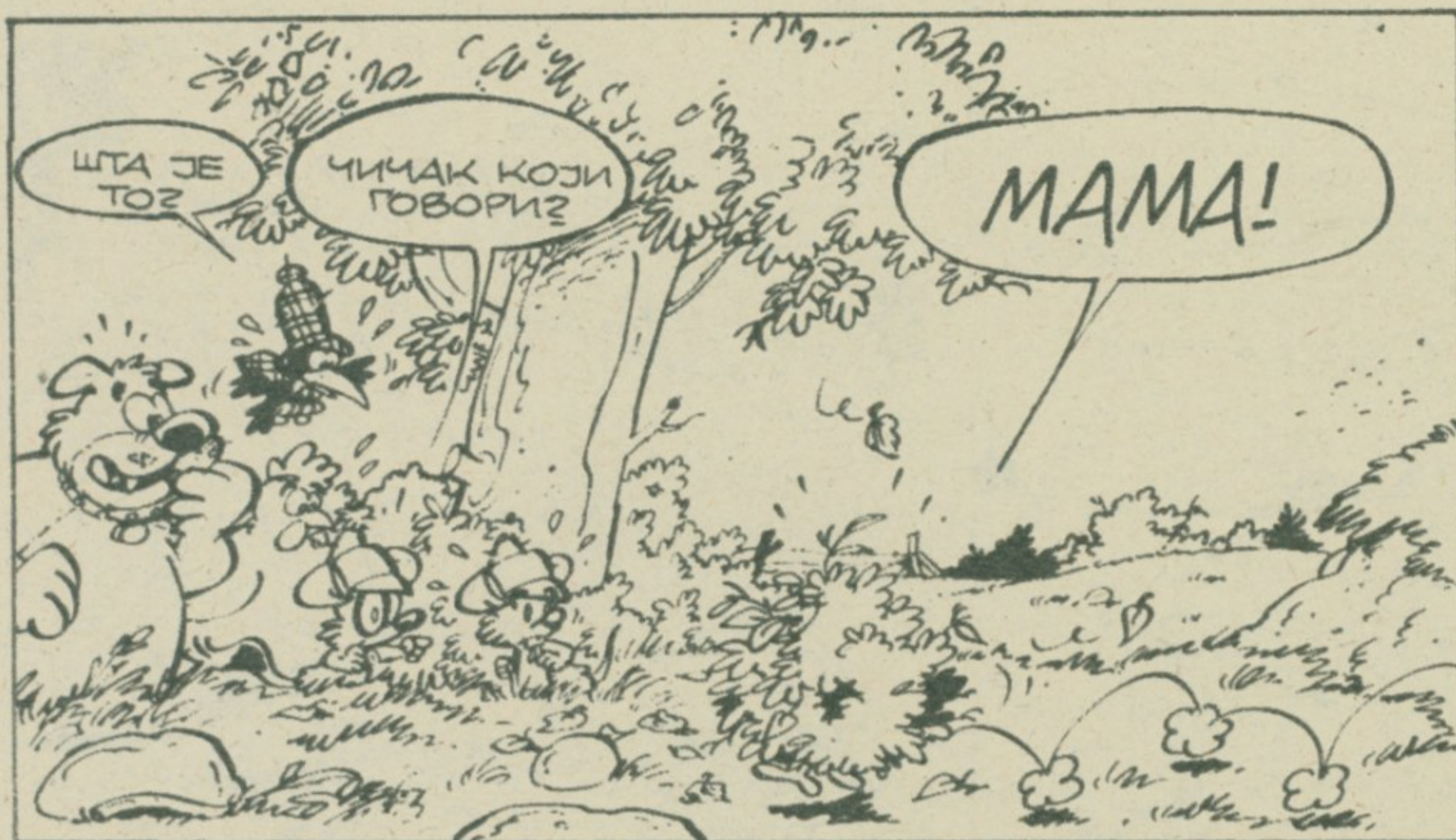

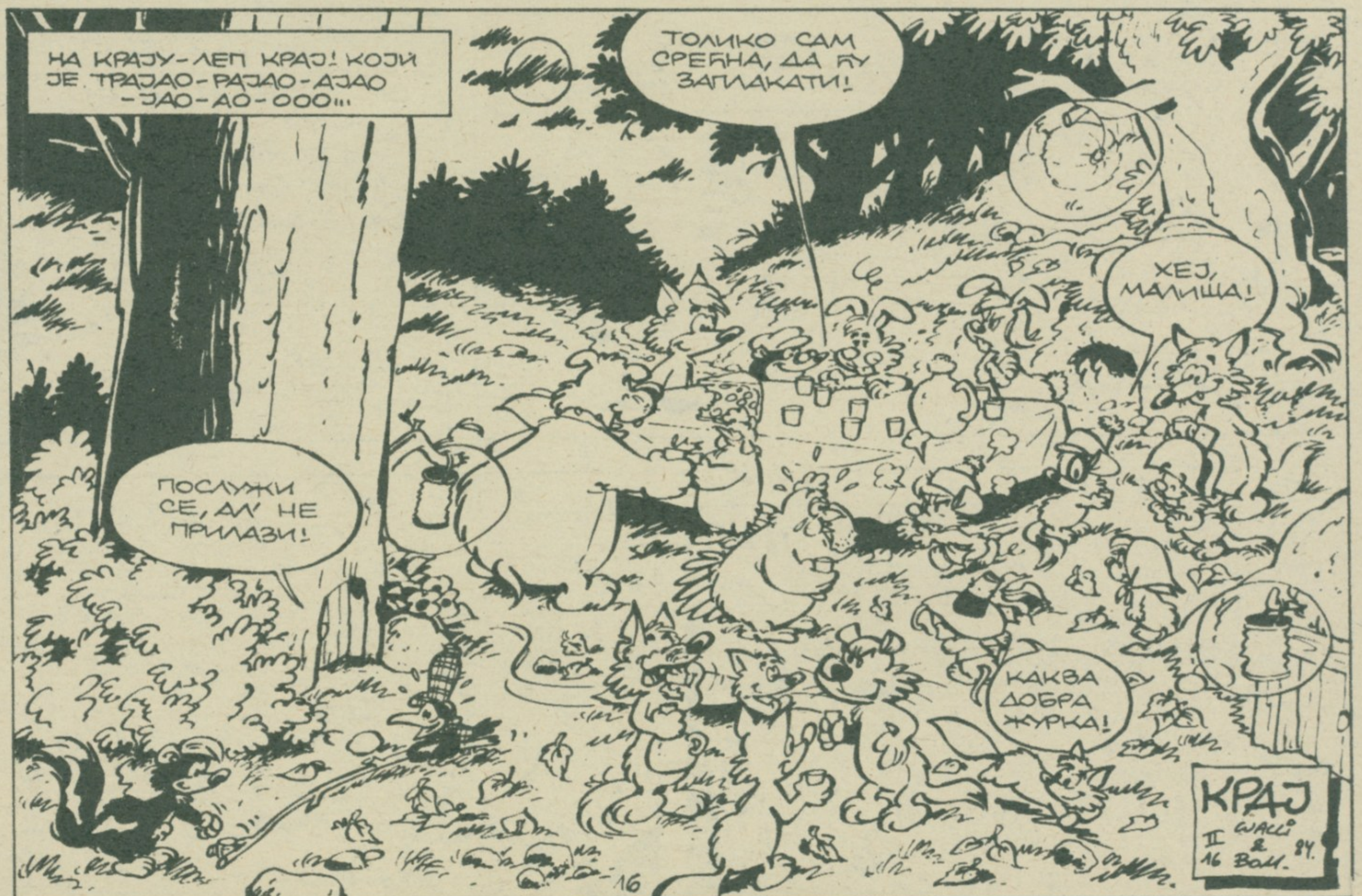
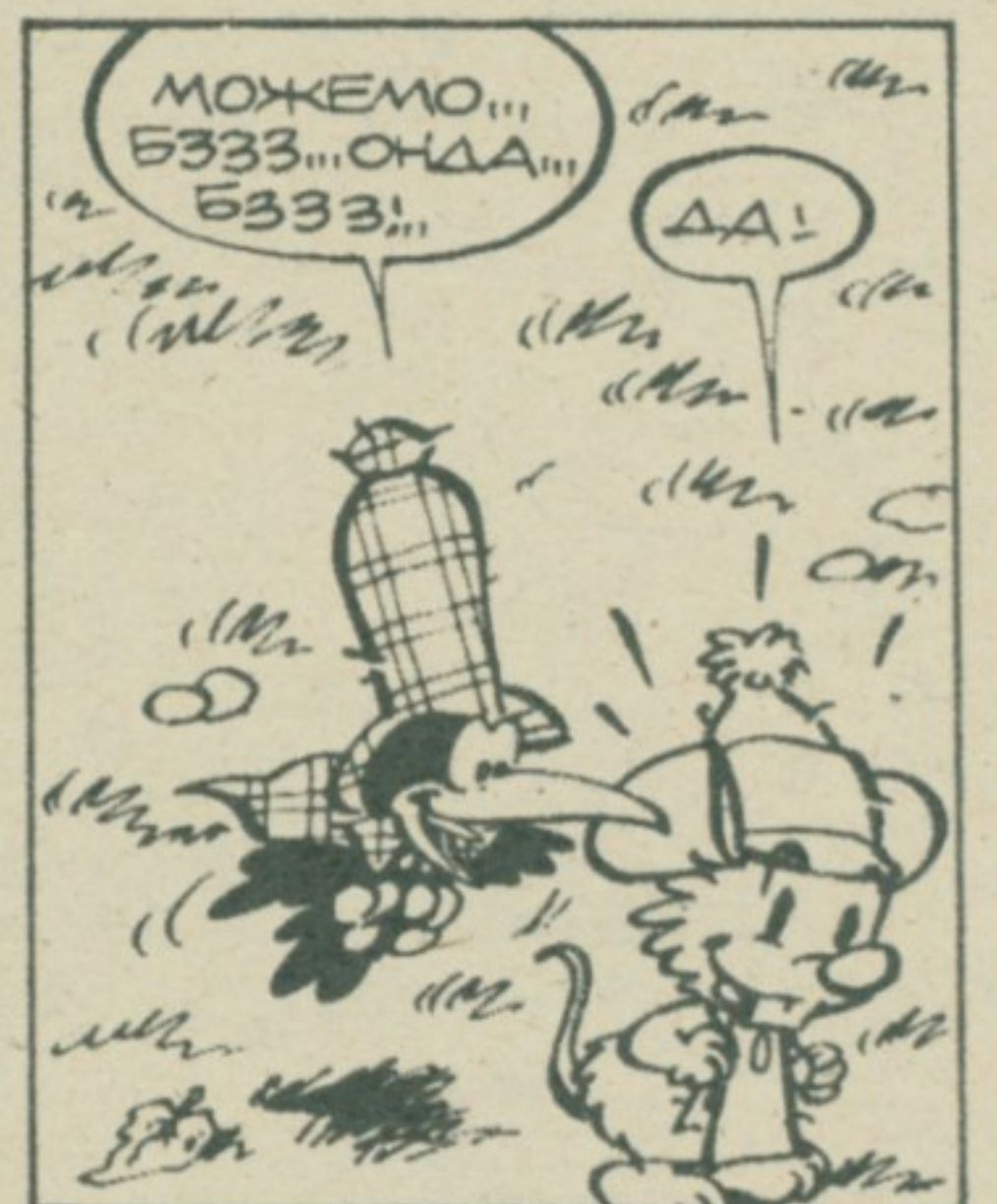

НЕКА НОВА ВРСТА ЗАБАВЕ

РАТ СВЕТОВА - НА ПОЗОРНИЦИ

Дизнијев MGM студио пружа могућност свима који дођу у Дизниворлд не само да завире у један тајанствен и узбудљив свет, већ и да се опробају као глумци, режисери, сниматељи и тако учествују у стварању филма

© 1988 The Walt Disney Company

Годинама је сан сваког малог Американца био да посети свет цртаног филма, велики забавни парк „Дизниленд“. Развојем науке, посебно електронике, у земљи Микија Мауса, Паје Патка и других јунака отишли су даље и настао је „Дизниворлд“ у коме разоноду не налазе само малишани, већ и одрасли. И када смо мислили да на пољу забаве, у америчком смислу те речи, бар за неко време ништа ново не може да се измисли, из САД нам стиже вест да ће од пролећа 1989. посетиоци Дизниворлда моћи да уживају у још једној атракцији – најновијем „Дизнијевом Метро Голдвин Мајер студију“ где се већ увелико снимају филмови, серије и шоу-програми. Посетиоци ће овде моћи да гледају најпознатије филмове, нове и старе, да ше-

тају улицама које су већ видели на филмском платну, ручају у ресторанима који су савршена копија оних из најпознатијих холивудских филмова, али и да купе, рецимо, костим какав је главни глумац носио у некој добро знаној сцени.

Оно што је најлепше, моћи ће да присуствују снимању играних и телевизијских филмова и до краја прате њихово стварање – од монтаже до синхронизације. Никома неће бити забрањено ни да завире иза сцене, уђе у гардеробу, или да приђе свом љубимцу, односно, да поприча са сваком филмском или ТВ-звездом која се ту тренутно налази.

Чим прођете кроз капије најновијег Дизнијевог студија, чини вам се да сте се пребацили у неко друго време. Пред вама се пружа булевар

са зградама, радњама и ресторанима из златног доба Холивуда, а то су биле тридесете и четрдесете године овог века.

На крају Булевара назире се чувено Кинеско позориште где посетилац започиње велико путовање кроз свет филма. Гледаће најпознатије холивудске филмове, али ће се, уз помоћ нарочите технике, и сам наћи у средишту најузбудљивијих сцена: путоваће свемиром, доживети поплаве, пожаре или експлозије, наћи се на узбурканом мору или у подивљалој реци...

Посетилац ће моћи да види како се на филмском платну дочаравају сви ти призори, а да не крочи из студија. Видеће и како се снимају ратови у васиони, што спада у најсавршеније филмске трикове. Упознаће и уметнике који

стварају цртане филмове, пратиће их од тренутка кад узму оловку у руке, па све до анимирања њихових цртежа.

А у најузбудљивијем павиљону (таквих има чак 17), у такозваном „Дизнијевом ТВ-позоришту“, посетиоци ће моћи да глуме, буду спикери или позајмљују глас неком чувеном глумцу. Заинтересовани ће у „зеленој соби“ добијати одговарајући костим, текст и упутства за наступ пред камерама. Друга група посетилаца стаће иза камере и снимати, а трећа ће се бавити специјалним ефектима. После снимања сви ће се вратити у гледалиште и на великом ТВ-екрану видеће како су обавили посао. Можда ће се ту родити и нека нова филмска звезда, али једно је сигурно – сви ће се лудо забављати.

С. И.

МЛАДОСТ, ХРАБРОСТ

Тих првих ратних дана четрдесет прве деветнаестогодишњем скојевцу Војину чинило се као да учествује у занимљивој игри, пуној узбуђења и опасности...

Трудећи се да избегне сваки камен, сваку рупу на излоканом путу који је са периферије водио у центар Ваљева, а нарочито клонећи се немачких патрола, Војин је уз помоћ свог друга Богдана Кашиковића гурао бицикл на товарен великим кофером. Стигли су до главне улице и били надомак кафане коју је држао Богданов стриц. Испред ње је стајао градски полицајац у плавој униформи и сав важан надгледао шта се дешава на улици. Нису могли да избегну сусрет.

— Станите вас двојица! Шта то носите?

— Добар дан! — поздрави га Богдан избегавајући одговор.

— Добар дан! Него, причајте шта носите у том коферу? — повиси глас полицајац.

— То су моје ствари, углавном књиге — умеша се Војин.

— Напуштам Пољопривредну школу, морам кући у Куршумлију...

— А, чуо сам ја за вас из Пољопривредне... цвећке сте ми ви! Штрајкујете, демонстрирате...

— Ма, немамо ми никакве везе с њима! Пустите нас, побећи ће му воз! Жури се кући — покуша Богдан да одбродовољи полицајца.

— Воз иде и сутра! Хоћу да видим шта носите и готово — разљути се „власт“.

— Шта смо ти скривили, пусти нас — упорно је покушавао Богдан, али без успеха. — Па добро, ајдмо онда у двориште или у кафану. Нема смисла да му се ствари разлете ту, по прашини...

Већ нестрпљив и прилично љут, полицајац их одмери и климну главом.

Богдан и Војин измењаше погледе. Улицом су патролирали наоружани Немци. Нису имали избора. Кренуше ка дворишту кафане. Полицајац их је пратио у стопу. Богдан

га презриво одмери и промрси:

— Служиш Немце!

Полицајац поцрвене од беса и машући пендреком повика:

— Ја служим свом народу, а не Немцима! Борим се против црноберзијанаца као што сте ви! Шверцујете храну! Зарађујете на туђој муци! Е, нећете вала! Скидај ту коферчину да видим шта кријете!

Стигли су до дворишта кафане, заклоњени од очију пролазника и непријатељских војника. Док је Богдан спуштао кофер, Војин отвори ташну и напипа хладну револверску цев... Чекао је само да

и опипавајући револвер другом руком, Војин се приближава капији. Већ је стигао до станичне зграде. Клизи погледом по њој и као у магновењу угледа отворена врата чекаонице... Војници на капији потпуно су усредсређени на претресање кофера, торби, корпи, ципела. Не осврћу се, не дижу главе...

Зашто да не покушам, грозничаво размишља Војин. Отвор у зиду га мами... Наслања се леђима на зид и полако приближава. Путници око њега немо га посматрају... Само да ме неко од њих не ода!

Уместо напред, према капији, Војин начини корак назад и нађе се у чекаоници. Празној! Ослушну, ништа се није чуло... Баци поглед: војници су радили свој посао, путници су се немо згледали...

Прошао је кроз чекаоницу и нашао се у ходнику. Нигде никог. Није могао да верује својим очима. Још само корак и умешао се у гомилу путника...

Сад је могао да одахне и одложи револвер. И овога пута срећа је била на његовој страни.

КОРАК ДО СЛОБОДЕ

Од свог школског друга Оиве Марковића Војин је у Степојевцу добио око сто метака, неколико пиштоља и ручних граната. Било је веома опасно носити то од Степојевца до Куршумлије, али Војин није могао да одоли изазову. Толика муниција!

Требало је да промени неколико пута воз и то је било најгоре. На железничким станицама приликом улажења и излажења из воза вршили су контроле, претресали... У самом возу обично су проверавали само карте и објаве. Тиме се Војин снабдео, а пошто је највећа опасност вребала на ваљевској станици, Војин је чекао погодан тренутак.

Наишло је затишје, неколико дана било је мирно, никаквих контрола. Војин и његов друг закључили су да треба кренути. „Ћиром“ до Ваљева, па онда до Београда и за Куршумлију.

— Ваљево! — разлеже се кондуктеров глас.

Војин узе своју картонску кутију увијену у новине и уве-

зану канапом. Спокојно се приближавао вратима и када се подрхтавање вагона зауставило сиђе на перон. Дах му застаде када иза својих леђа зачу: — Лос! Лос!

Окрену се и угледа непријатељског војника. Прелете погледом целу композицију и установи да испред сваког вагона већ стоји по један наоружани Немац.

Морам натраг! Оставићу пакет, муњевито је реаговао Војин. Таман је ставио ногу на степеник вагона кад га војник угледа и одгурну.

— Цурик! Цурик!

— Остале су ми ствари! Заборавио сам! — говорио је Војин и слободном руком показивао према вагону.

— Цурик! Цурик! — нестрпљиво понови Немац и поче да га гура према излазу.

На капији су два немачка војника педантно претресала путнике, па се направила колона која је споро одмицала. Канап којим је пакет био увезан усецао се Војину у руку због тежине... Са сваким коракком опасност је расла... Не сме им дозволити да га ухвате... Кад се приближи капији, пуцаће у стражаре. Они ће пасти, а он ће их прескочити и бежати... Ако се докопа улице, неке баште, сакриће се... Даље? Ма само да стигне до баште!

Корак по корак и, ево, чврсто стежући пакет у једној

и опипавајући револвер другом руком, Војин се приближава капији. Већ је стигао до станичне зграде. Клизи погледом по њој и као у магновењу угледа отворена врата чекаонице... Војници на капији потпуно су усредсређени на претресање кофера, торби, корпи, ципела. Не осврћу се, не дижу главе...

Зашто да не покушам, грозничаво размишља Војин. Отвор у зиду га мами... Наслања се леђима на зид и полако приближава. Путници око њега немо га посматрају... Само да ме неко од њих не ода!

Уместо напред, према капији, Војин начини корак назад и нађе се у чекаоници. Празној! Ослушну, ништа се није чуло... Баци поглед: војници су радили свој посао, путници су се немо згледали...

Прошао је кроз чекаоницу и нашао се у ходнику. Нигде никог. Није могао да верује својим очима. Још само корак и умешао се у гомилу путника...

Сад је могао да одахне и одложи револвер. И овога пута срећа је била на његовој страни.

СТ И РАТНА СРЕЋА

Александар Војиновић Војин рођен је 7. марта 1922. у Мирници код Куршумлије. Пре рата учио је Средњу пољопривредну школу у Ваљеву. Учесник је народноослободилачког рата од 1941. године. Народни херој, носилац Партизанске споменице, генерал-пуковник. Био је на одговорним војним и дипломатским дужностима. Објавио је следеће књиге: Поново слободни (1957), Хотел „Парк“ (1958), Крв није све (1961), Једно друго море (1963), Бели брегови (1963), Поноћна свитања (1965), Прогнаник (1967), Вучје време (1982). У припреми је нови роман.

ВАТРОМЕТ У ХОТЕЛУ „ПАРК“

Спарно августовско вече. Војин се са бомбама у џеповима приближавао хотелу „Парк“, омиљеном састајалишту окупаторских официра стационираних у Нишу и околини. Ресторан, сала за плес, биоскоп, били су скоро увек пуни, посебно у вечерњим сатима. Због тога су скојевци одлучили да једну од акција, којом ће обележити оснивање Топличког и Озренског партизанског одреда, изведу баш ту. Да приреде „ватромет“, да одјекне, да се чује, да се прича, да се памти!

Направљен је план, све је разрађено до најситнијих детаља. Војину је поверен задатак и он се, у заказано време,

Богдан привуче полицајчеву пажњу...

Отварајући кофер. Богдан га погледа искоса и промрмља:

— Гледај кад си запео! Носимо бомбе!

За тренутак је настао тајац. Војин, спреман да повуче окидач, поколеба се кад виде израз на лицу полицајца.

— Па што одмах не кажете, браћо! То су прави људи! Носе бомбе! Дајте ми само једну за успомену!

Војин је и даље стајао спреман да пуца. Богдан је немо гледао у полицајца који се осмехивао. Нису могли да буду сигурни да ли се претвара или говори истину. Полицајац поче да их грли, а затим дрмуса.

— Хајде, шта сте се укипили! Пожурите на станицу! Дај овамо тај кофер, ја ћу то да понесем!

Полицајац је ишао напред, младићи ћутке за њим. Стигли су на станицу без заустављања. Воз је био постављен. Полицајац уђе сам у вагон и убрзо се врати на перон без кофера. Показа руком на купе у који је оставио драгоцен терет и махну Војину као старом знанцу.

— Знаш ли му име? — повика Војин са прозора вагона који се кретао.

— Не, али зар је сад важно! Срећно!

трећег августа, мало пре полицајског часа, нашао пред раскошно осветљеним хотелом. Мала сала, коју су изабрали јер је била најпогоднија за повлачење, видела се као на длану. Изненађен, Војин се трже: уместо пуне сале, само два официра нагнута над шаховску таблу! Па синоћ је било све пуно, шта се то дешава, огорчено помисли Војин и продужи улицом.

Уста су му се сушила, хватала га је дрхтавица. Свратио је у посластичарницу и замолио чашу воде. Шта да учини? Ако се држи плана — неће постићи жељени циљ. Да одложи за сутра? Немогуће!

Још само вечерас полицијски час почиње у 21, од сутра у 20 часова, а то је још дан...

Време је одмицало, Војин је преживљавао праву драму. Да баци бомбу у малу салу из које је по плану имао одступницу — није вредело... Да бар може с неким да се посаветује... Ипак, мора да одлучи сам. Да! Извешће акцију, неће разочарати другове који су му поверили задатак. Иде у велику салу. О томе да ли ће успети да се извуче — уопште није хтео да мисли. „Само да каписла упали... да успе“ — мислио је док се преко терасе приближавао отвореним вратима.

Осматрио је. У сали није било празних столица. Немачки официри безбрижно су ћаскали, пили... Војина нико није приметио кад је стао на праг, активирао бомбу и снажно замахнуо! Одјекнула је експлозија, блесак... Зграда се затресла, стакло се претварало у комадиће и летело на све стране...

Јауци, вика, дозивање помоћ... Војин је неколико тренутака стајао као опчињен, а онда се дао у бег. Искористио је насталу панику, претрчао терасу, спретно савладао улицу и уронио у мрак парка поред Нишаве. Преко реке, пут је водио у слободу...

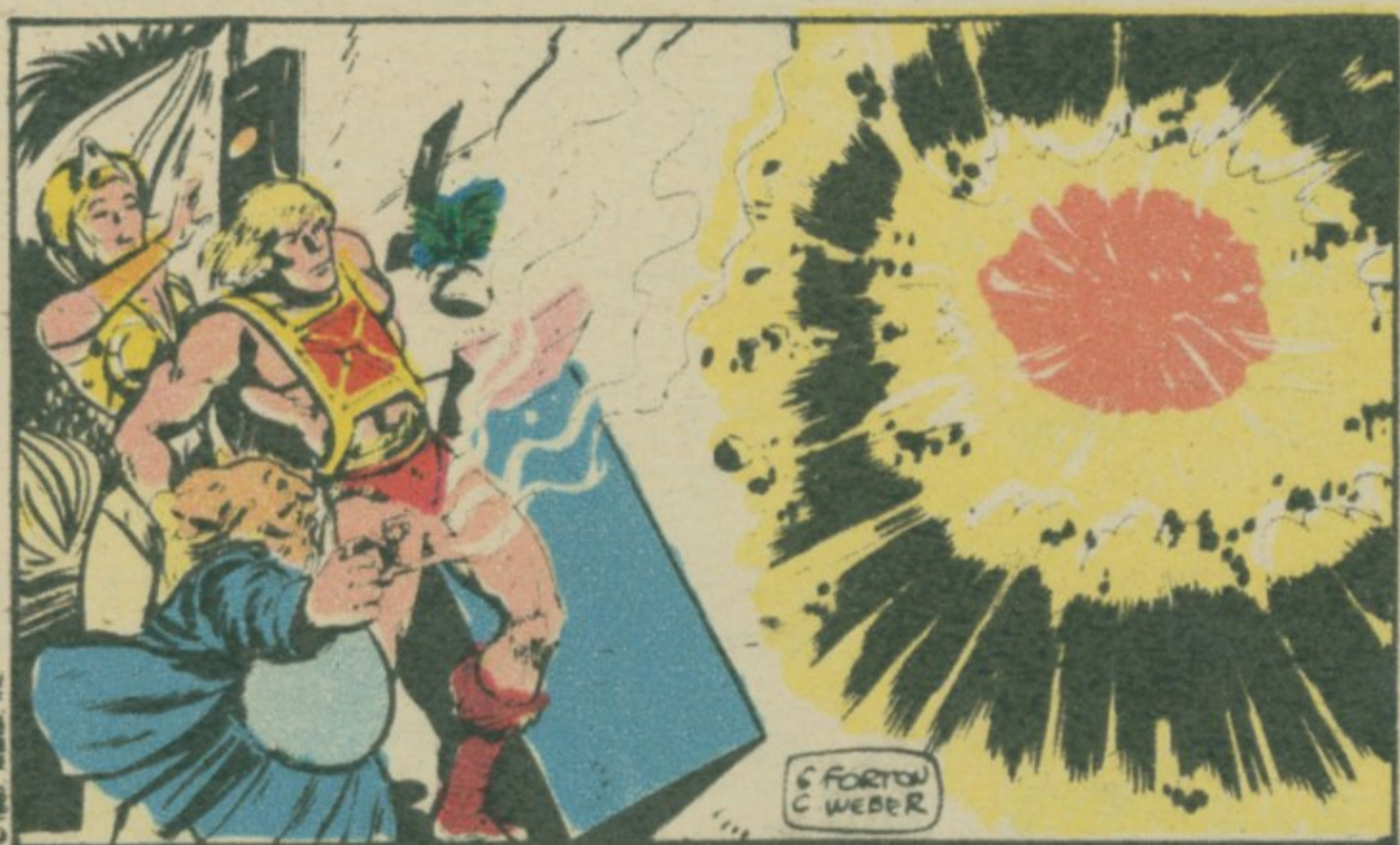
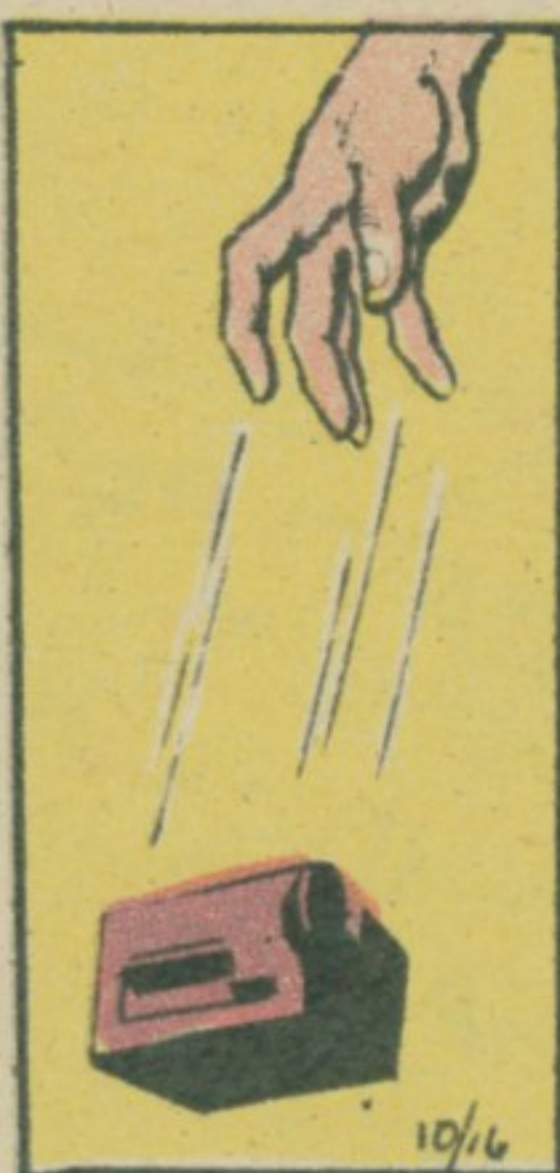
Иванка Миладиновић

Илустровао Брана Јовановић

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

СВАКИ ДАН
БИЦИКЛ ВМХ

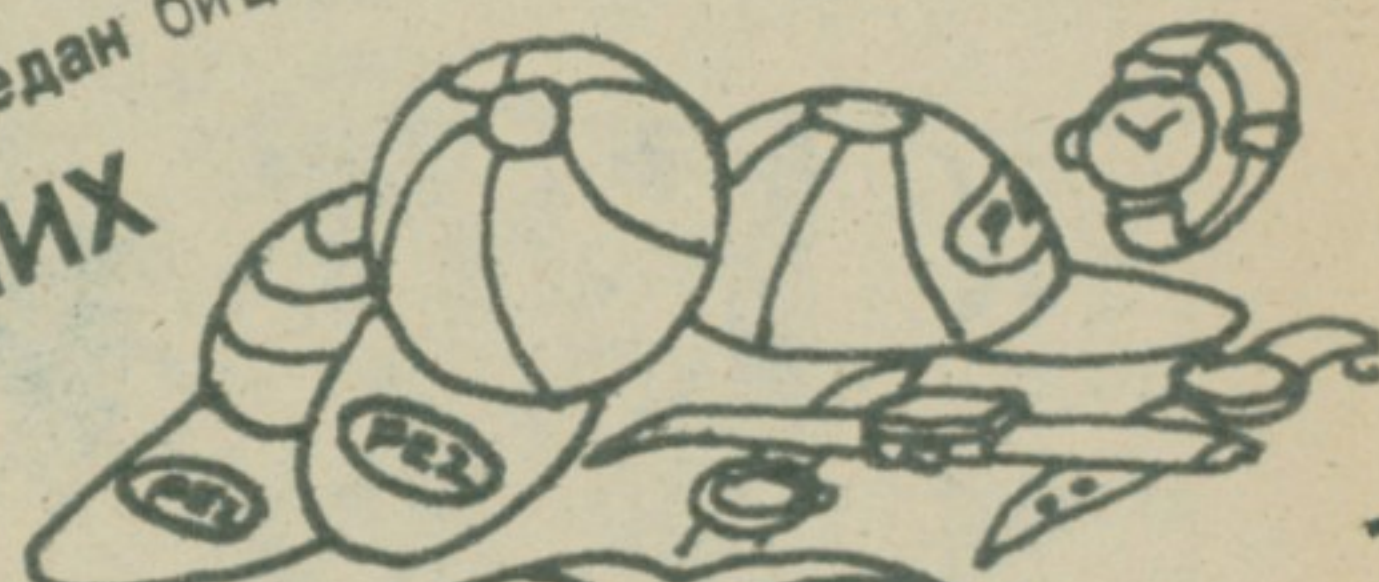
Велика наградна игра

Сваког месеца
на адресе срећних добитника
(извучених жребом) послаћемо:

26 БИЦИКЛА ТУРБО
(сваког дана сем недеље извлачи се по један бицикл)
100 РУЧНИХ КВАРЦНИХ
ЧАСОВНИКА
500 PEZ КАПА
са знаком PEZ

10 омота PEZ БОМБОНА шаљите на адресу:
ПОЛИТИКА ПП 124 - за PEZ
11000 Београд
Македонска 35

Ако пошаљете
10 омота PEZ бомбона,
верујте у могућност
да добијете
неку ВРЕДНУ НАГРАДУ
од вашег пријатеља
ПЕТРА PEZ-а!

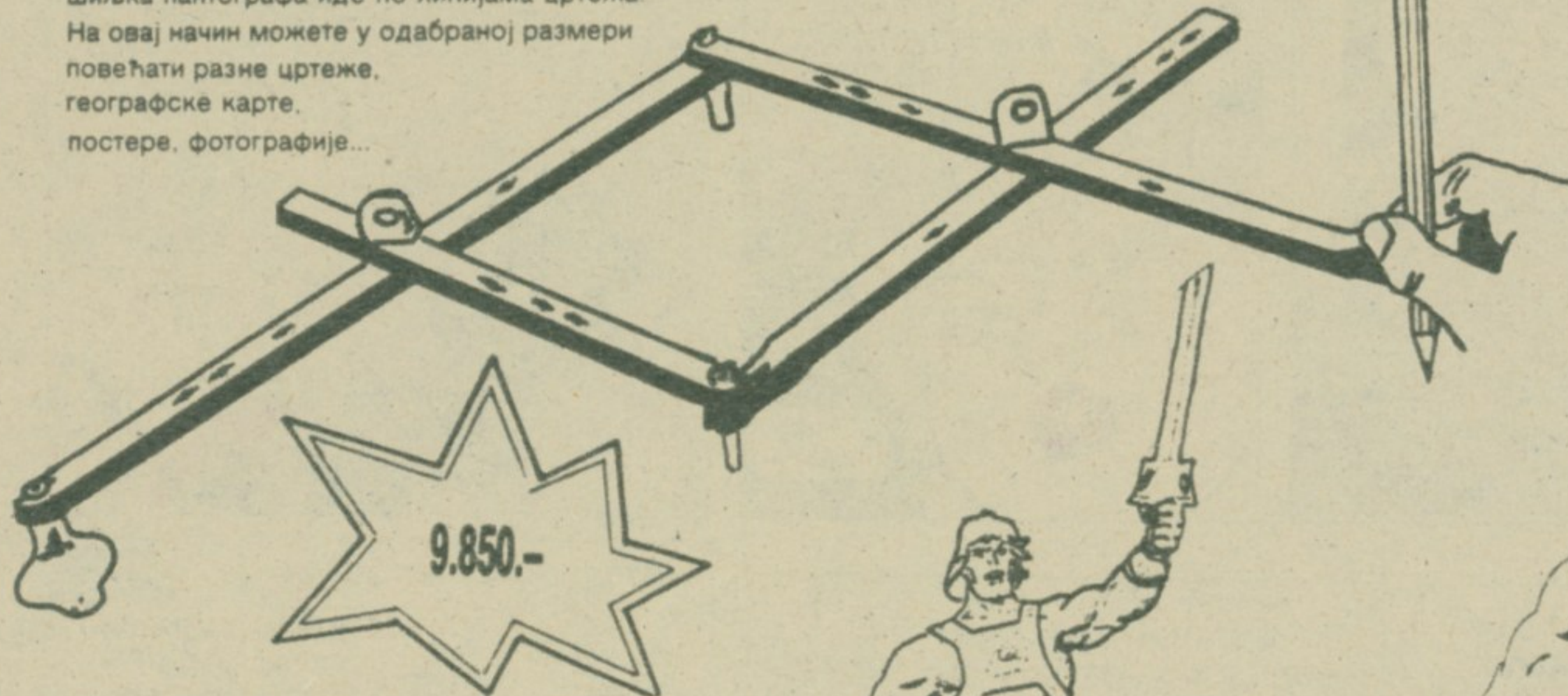
Имена добитника
награде бицикл и часовник,
за претходни месец,
биће објављивана у ЗАБАВНИКУ
13. I 1989.
500 награда - КАПЕ,
доставићемо на адресу награђених.

СЛАДИТЕ СЕ PEZ БОМБОНАМА - ИГРАЈТЕ СЕ PEZ ФИГУРИЦАМА!

ПАНТОГРАФ

ПАНТОГРАФ помаже онима који воле и треба да цртају.
Једноставно померајте оловку водећи рачуна да врх
шиљка пантографа иде по линијама цртежа.
На овај начин можете у одабраној размери
повећати разне цртеже,
географске карте,
постере, фотографије...

ПОВЕЋАВА ЦРТЕЖЕ
У РАЗМЕРАМА
ОД 1,5:1 ДО 5:1

Наручујем _____ комада ПАНТОГРАФА по це-
ни од 9.850 дин. по комаду

Име и презиме _____

Адреса, тел. _____

Плаћање по узетом увећано за трошкове поштарине
Наруџбине слати на адресу:

„ГРАФОПЛАСТ - ЗЕМУН“
Ул. Јакшићева бр. 2
11080 Земун
тел. 011/194-651

Производи: ЗГЗ ЈУГОСЛАВИЈА, Београд,
Мишка Јовановића 24

Продавнице „ПРОСВЕТА“
Београд, Чика Љубина 1а
Обилићев венац 19

СОБА

РЕЈ
РАСЕЛ

Крејн се пробудио са песмом Шумићеве зубне пасте која му је пролазила кроз главу. Мора да је Шумић закупио од Славковића термин за протеклу ноћ. Намрштио се према Славковићевом звучнику у зиду поред узглавља. Затим се загледао у таваницу: била је још празна. Вероватно је још прилично рано, помисли он. Кад је Кафићева рекламна порука почела полако да се оцртава на таваници, скренуо је поглед и извукао се из кревета. Избегавао је да гледа у исписане поруке на креветским чаршавима, јастучницама, ћебади, кућном мантилу и унутрашњости својих палуча. Кад су му стопала додирнула под, тв-апарат се укључио. Он ће се и искључити, аутоматски, у десет увече. Крејн је имао пуну слободу да мења канале, али у томе није видео никакву сврху.

У купатилу је упалио светло и истог часа тв-аудио поче да му свира. Угасио је светлост и у тами обавио свој први јутарњи ритуал. Али, светлост му је била потребна да би се обријао и он је поново упали. Међутим, истог тренутка аудио продужи свој програм. Док се бријао, у огледалу су сваке три секунде блескале кратке рекламе Кафићевог конкурента Чајића. Неколико тренутака касније читао је огласе за „Сада“, благ, суперефикасан пургатив, и „Стоп“, седатив са укусом бурбона. Били су одштампани с обе стране пешкира у купатилу.

Док се облачио, зазвонио је телефон. Пустео га је да звони. Знао је шта ће чути ако подигне слушалицу: — Добро јутро! Јесте ли већ узели ваше „Кракеруне“? Пуне протеина и... Или — Зашто чекате регрутовање? Пријавите се у војну службу, по свом избору, и зарадите новац на следећим повластицама које имају добровољци... Или: „Патите ли од наглих промена времена? Срчана обољења убијају четворицу од петорице! Први знаци су...“

С друге стране, то би могао да буде и неки важан лични позив. Подигао је слушалицу и рекао хало.

— Хало, ви тамо — одговорио је пригушен, ласкав женски глас. — Боб?

— Да.

— Боб Крејн?

— Да, ко је то?

— Зовем се Џуди. Ја вас знам, али ви не знате мене. Да ли сте се у последње време осећали трома, као да...

Спустио је слушалицу. Сад му је било свега доста. Пришао је писаћем столу и из фиоке извукао згужван комадић хартије. На њој је била исписана једна адреса. Све до сада колебао се да ли да крене за тим путоказом. Али, овога јутра осећао се некако одлучно. Изашао је из стана и позвао такси.

На полеђини возачевог седиште одмах се укључио тв-екран: репортажа о Сладићевом воћном соку за доручак. Отворио је новине које је оставио путник пре њега. Овлаш је прелетео преко Сексићевих огласа у боји: симбол до симбола најцрњих порока. Покушао је да се усредсреди на извештај о новом владином програму решавања стамбених проблема, али његови покушаји да превиди огласе Свежићевог дезодоранса, штампане између редова, остали су безуспешни. Кола су најзад стигла до

Уређује
др. Зоран
Живковић

одредишта. Крејн исплати возача новчаницом која је на једној страни имала лик Абрахама Линколна а на другој слику жене која се пере Глаткићевим сапуном.

Ушао је у прилично оронулу дрвену кућу, пронашао права врата и притиснуо дугме. Чуо је како у стану одјекује звук старомодног звона, а не рекламна мелодија Једимесића, Млазолетића или Пенушавићеве коле. Већ се осећао боље.

Једна аљкава жена отвори врата, загледа се у њега сумњичаво и упита: — Да?

— Ја... ух... госпођа Ферман? Чуо сам за вас од једног пријатеља... знате га, Бил Сиверс? Рекао ми је да ви — његов глас постаде тих — изнајмљујете собе.

— Губите се одавде! Хоћете ли да ме увалите у неприлике? Ја сам приватно лице, честита...

— Ја ћу... ја ћу платити. Имам добро запослење. Ја...

— Колико?

— Две стотине? То је двапут више него што плаћам владином стамбеном пројекту.

— Уђите.

Кад се нашао у стану, жена закључа врата, намаче резу и причврсти ланац. Затим рече: — Једна соба. Тоалет и туш тамо, у дну ходника,

делите их са још двојицом. Сами износите ђубре, сами набављате огрев преко зиме. Ако желите топлу воду, то ће вас коштати још педесет. Нема кувања у собама. Нема примања гостију. Кирија три месеца унапред, и то у готовини.

— Узимам — брзо рече Крејн, а затим додаде: — Смем ли да искључим телевизор?

— Нема никаквог телевизора. Ни телефона.

— Нема Славковићевог уређаја поред кревета? Нема блештавих реклама у огледалу ни Пројектових огласа на таваници и зидовима?

— Нема.

Крејн се осмехну и у женину прљаву руку одброја кирију. — Када могу да се уселим?

Она слеже раменима: — Кад год желите. Ево, овде је кључ. Четврти спрат, са прочеља. А нема ни лифта.

Крејн је напустио и даље се осмехујући. У руци је стегао кључ.

Госпођа Ферман подиже телефонску слушалицу и окрену један број. — Хало — рекла је. — Ферманова извештава. Имамо једног новог, мушкарца, око тридесет година.

— Одлично, хвала вам, докторка Ферман — узврати глас са другог краја жице. Одмах почните с лечењем.

НАГРАДНА ИГРА

50

Информације и резервације о свим аранжманима JAT AIR LIFT-а можете да добијете у свакој путничкој агенцији.

БАНГКОК

Венеција Истока

MAI PEN RAI...

...или – ЛАКО ЋЕМО, гесло је становника главног града Тајланда. И, заиста, у овој метрополи све делује прилично једноставно. Како иначе објаснити да је ова престоница, за само два века, од обичног утврђења прерасла у центар у који, с подједнаким жаром, хрле милиони туриста, успешни бизнисмени Јапана, САД-а, западне Европе и други „смртници“ који верују да их баш ту чека срећна звезда

Ово мора да је Лондон. Упарађени музичари, озбиљних лица, свирају Хендлову музику у кафеу, на галерији, док старије госпође пијуцкају „фајв о'клок“ чај. Можда је то Токио? У великим робним кућама, готово на сваком углу, упаљен телевизор на коме се „врти“ касета са најнови-

јим филмом или музичким спотовима. Велики шопинг-центри „накрцани“ робом, јапанским „суши“ баровима. Ту су и астролози који ће уз помоћ компјутера, за тили час да вам „одреде“ судбину, једном дневно доводе чак и панду да изводи представе за окупљени народ.

Ипак је то Лос Анђелес! Амерички ветерани из Вијетнама шеткају се у шорцевима и кошуљама хавајкама. Тинејџери, с вокменима, пијуцкају кока-колу из огромних чаша пуних леда...

То је, у ствари, Бангкок, град који има „укус и мирис“ светских метропола, али јединствен у својој различитости. За неке Град Греха, другима Крунг Теп или Град Анђела, представља место у коме човек може да нађе све што може (и не може) да замисли.

У једној од великих робних кућа, а има их (за сада) 40, продају чак и младунчад тигра. Преко пута аустралијске амбасаде салон за масажу, сав у огледалима. Будистички калуђери певају молитве у част отварања једне нове банке. А у центру све те пометње и хаоса (у коме, додуше, постоји неки савршен ред) налази се, на постољу од злата, високом 90

у сваком погледу. Има највишу стопу раста не само у Азији, већ у целом свету. Зато није чудно што се у овом граду, пре четрдесет година, земљиште куповало за двадесетак долара, а сада су цене најмање сто пута више. Тада је било само десет милионера, данас их је више од 10 хиљада, а сваког месеца придружи им се бар тридесет успешних пословних људи чији се резултати рада мере милионима долара.

Село дивљих маслина

На улицама сваки час крај вас пројури понеки „мерцедес-бенц“. У граду ничу раскошне зграде, у мермеру и стаклу. Прошле године отворен је нови аеродром. Треба да се изграде још четири хотела највише категорије и придруже постојећим, којих је већ 20 на броју. У плану је нови Светски трговачки центар, грађевина од 63 спрата

центиметара, чувени смарагдни Буда, симбол Бангкока. Када је краљ Рама I, пре 210 година, прогласио Бангкок за главни град бившег Сијама, садашњег Тајланда, донео је и кип Буде, висок 60 центиметара.

Дуго година успавани град, данас Бангкок, расте, и то буквално,

Обећани град, тако бар мисли 70 хиљада људи који свакодневно хрле у Бангкок. А долазе чиме стигну: авионима, возовима, колима, чамцима, чак и сплавовима. Пристижу из осталих крајева Тајланда у нади да ће им се ту осмехнути срећа. Но, нису само они у потрази за срећном звездом.

50

иностраних
аранжманаТАЧАН ОДГОВОР
НА НАГРАДНО ПИ-
ТАЊЕ У „Политики-
ном Забавнику“ БР.
1928 је: ЦЕПЕЛИН

у свим пословницама JAT-а или на тел. 011/ 135-876

У Бангкок свакодневно допугу-
је и сила света из развијених зе-
маља. Бизнисмени из Њујорка,
или Амстердама који верују да
ће ту удвостручити свој капитал.
Има и оних који не сањају о успе-
ху преко ноћи, већ желе само
„луд“ провод.

Мада се Бангкок, у многим
стварима, приближава најразви-
јенијим метрополама Азије – То-

Можда им тај смирен приступ
животу и омогућава да, без труп-
ке нервирања, стрпљиво крче пут
претрпаним саобраћајницама.
Јер, ако је гужва на реци и по ка-
налима, на улицама Бангкока вла-
да прави хаос. Има 700 хиљада
аутомобила, 527 хиљада мотора,
132 хиљаде камиона, четири и по
хиљаде аутобуса и 7400 „тук-ту-
ка“ или моторизованих рикши.

Треба се пробити кроз ту гунгу-
лу, а остати нормалан. Ако возачи

мибол Адуљадеј. Ове године на-
пунио је 60, то је број који у бу-
дистичком календару значи вели-
ку срећу и напредак. А Бумибол,
односно краљ Рама IX, труди се
да оправда поверење поданика.

Често изненада одлази у ин-
спекције по граду, или у удаљене
делова Тајланда, помно проучава
пројекте који ће држави донети
још већи напредак. У овом тре-
нутку 60 разних планова, од хид-
роелектрана до отварања новог
будистичког центра, у које ће би-
ти уложено 350 милиона долара,
треба да обележи краљев јуби-
леј.

Рама IX је прошле године, по-
сле 42 године владавине, обно-
вио древну церемонију прославе
рођендана. Дуж реке Чао Праја,
у поворци од пет километара,

НАСТАВАК
НА
СЛЕДЕЋОЈ
СТРАНИ

прошао је 51 чамац, изрезбарен и
сав у свили и кадифи, а над гра-
дом је блештао ватромет.

Разлога за славље је било.
Прошлог јула Рама IX је постао
монарх из династије Чакри који је
најдуже на трону. А династија Чак-
ри на власти је нешто више од
200 година.

Не тако далеке 1760. године
Бангкок је био мало рибарско се-
ло у коме се истичала тврђава
подигнута као заштита седамде-
сетак километара од главног гра-

кију, Хонгконгу, Сингапуру, Сеулу
и постаје град 21. века, остаје ду-
боко везан за традицију.

У овом граду (буквални превод
назива гласи „село дивљих мас-
лина“) има 400 будистичких хра-
мова. Сваког дана, у предвечерје,
тринаест хиљада калуђера, са по-
судом у руци, иде од врата до
врата. Људи им дају храну са ос-
мехом, задовољни што су им ка-
луђери дошли на кућни праг и до-
нели срећу.

Почетком овог века у Бангкоку
је живело „само“ 600 хиљада љу-
ди, данас их је седам милиона.
Од тога бар милион дуж обала и
на 83 канала реке Чао Праја (ре-
ка краљева). Река за многе ста-
новнике Бангкока значи – живот.
На њој станују, она их храни, у
њој се купају, перу судове, веш.

Две стотине хиљада
глувих

Реком Чао Праја одвија се и
жив саобраћај. Најмање десет
хиљада бродича и чамаца, свих
величина и облика, свакодневно
превози на стотине хиљада људи.
Можда је тај „водени начин
живота“ један од разлога што су
Тајланђани научили да живе у
складу с природом и што, како
каже архитекта Сумет Јумсаи,
имају невероватну способност
прилагођавања и осећаја „да
преживе“ у било којој ситуацији.

и успевају да задрже присебност,
оној армији од 40 хиљада полица-
јаца, и неколико хиљада других
„представника закона“, није ни-
мало лако. Многи од њих имају
сметње с дисањем, а и слухом.
По неким статистикама 200 хиља-
да становника Бангкока је напола
глуво.

А кад се зна да се број возила
сваке године повећа за 35 хиља-
да нових, решење за регулисање
саобраћаја није на видику.

Рама I, оснивач Чакри
династије

У граду који има све одлике
претерано развијене метрополе,
у односу на неразвијену земљу
чији је главни град, централна
личност која обједињује свих 53
милиона Тајланђана је краљ Бу-

Наградна игра
АВИОНОМ У
СВЕТ
„Политикин
Забавник“
Македонска 29,
п. ф. 80

ПРВИ
ЈУГОСЛОВЕНСКИ
ПИЛОТ

Само шест година после првог лета авиона браће Рајт
авионом сопствене конструкције полетео је и први југословен-
ски пилот Едвард Русијан. Он је заједно са својим братом саградио у Горици двокрилац назван „Еда – 1“ и 25. новембра 1909. године прелетео је 60 метара достигавши висину од само два метра. Већ после четири дана прелетео је раздаљину од око 500 m са максималном висином од 12 m, а посматрачи су оценили да је авион постигао брзину између 50 и 60 km/h.

Браћа су у Горици крајем 1909. и током године саградили још шест авиона различите конструкције, а крајем 1910. ујединили су снаге са спортистом и фотографом Дубровчанином Михајлом Мерћепом, са којим су у Загребу саградили врло успешан једнокрилни авион. После јавних летова у Загребу отишли су у један други град, где је 9. јануара 1911. (27. децембар 1910) наш први пилот Едвард Русијан полетео са платоа испред Калемегданске тврђаве. На жалост, приликом повратка крило његовог авиона сломила је снажна кошава, па је Едвард Русијан погинуо.

■ Наградно питање бр. 10:

У КОМ ГРАДУ ЈЕ НАСТРАДАО НАШ ПРВИ
ПИЛОТ ЕДВАРД РУСИЈАН?

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка (30. 12. 1988) у дванаест часова, искључиво на купону који објављујемо, на дописници или у коверти.

Купон број 10

50

ГОДИНА

ПОДНИМАЈ

ЗАБАВНИКА

Одговор _____

Име и презиме: _____

Датум рођења: _____

Улица и број: _____

Место и пошт. број: _____

50

ИНОСТРАНИХ
АРАНЖМАНА

да Ајутаје. Године 1767. из непознатих разлога, војници у тврђави пустили су бурманској најезди и вечитим непријатељима древног Сијама дозволили да наставе дуж реке, на север, и освоје Ајутају.

Међутим, само неколико месеци после немилостивог догађаја војни заповедник Таксин успео је да потуче Бурманце и да, позивајући се на сан у коме су му дошли древни краљеви и замолили га да он преузме вођство над Тајланђанима, премести главни град у Тонбури, градић јужно од Ајутаје. Пошто се Таксин после победе и сна о коме је стално причао осилио и поверовао у своју светост, војници су га, предвођени генералом Праја Чакријем, 1782. године погубили. Праја Чакри је проглашен за краља и оснивача нове монархистичке династије. Убрзо после тога Праја Чакри, или краљ Рама I, преместио је главни град у Бангкок.

На месту утврђења Рама I подигао је нову престоницу која се ширила око Краљевске палате и храма Ват Пра Кео. Сам владар поставио је у храм смарагдни кип Буде који је донео из Лаоса 1778. године. Душа новог града постала је река и канали (клог) које су прокопавали становници.

Сви наредни владари вешто су водили политику Тајланда и успели да не падну под европски утицај током 19. и 20. века. То је била једина земља у југоисточној Азији којом Европљани нису успели да загосподаре.

За 100 долара – комплетна гардероба

Ако Тајланђане годинама није ни дотакао било који страни утицај, сада су отворили врата свим успешним људима – и светским компанијама које Тајланду могу да донесу добит. Тако је, на пример, отворено око 200 јапанских

фирми. И биће их, сигурно, још више јер је радна снага у Тајланду десет пута јефтинија него у Земљи Излазећег Сунца.

Без обзира на велики бизнис који осваја Бангкок, Тајланђани нису успели да промене свој однос према послу и, уопште, животу. Њихово гесло и даље је „маи пен раи“ или – лако ћемо. Важно је бити мртав-хладан и, макар се радило о најозбиљнијем послу, обављати га уз – осмех. За њих је посао и даље ствар импровизације. Радиће га са истим жаром било да су запослени у јапанској фирми „Шарп“ или „Мацушита“ или као обични улични продавци који ће вам, за десет долара, продати „оригинални“ сат чувене марке „Ролекс“.

Важно је да се ради. А ако је конкуренција јака, као кад се ради о кројачима којих је у Бангкоку 17 хиљада, треба смислити начин да се рад прода. У изложима кројачких радњи читамо и овакве

понуде: „За сто долара мајстор ће вам сашити два радна одела, једно вечерње, четири пара панталона, пет свилених кошуља, два свилена кимона, а уз све то добићете и 6 метара праве свиле“.

У Бангкоку није све – рад. У граду који се често назива Венеција Истока треба задовољити и душу. Поред 1500 салона за масажу и осталих кућа задовољства у овој земљи, чији би назив, у слободном преводу, био земља слободе, постоји седам хиљада видеотека, 15 хиљада салона лепоте, 11.421 ресторан свих светских кухиња. У Бангкоку се налази највећи ресторан на свету „Тамнак Таи“. Може да прими 3.700 људи, а послужује их 1.200 келнера!

Зато није чудно што у Бангкок сваке године стигну милиони туриста. Прошле године, на пример у Тајланд је дошло 3 и по милиона људи! Потрошили су 2 милијарде долара.

В. С.

50 година ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА

НАГРАДНА ИГРА

50

JAT

иностраних аранжмана

JAT air lift

JAT АВИОНОМ У СВЕТ

Ако сте прошле суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно“ освојили путовање за две особе у Египат или седмодневни боравак за две особе на Копаноу или мору, покушајте поново, јер „Забавник“ у сваком броју награђује... А ту је и супернаграда...

У десетом смо колу наградне игре „АВИОНОМ У СВЕТ“ коју организују „Политикин Забавник“ и JAT AIR LIFT. Можда ће баш ово коло и наградно питање у њему за вас бити – срећно!

У сваком случају, једно је сигурно: шансу да освојите награду, главну или утешну, али и супернаграду, имаћете до 7. априла 1989. године, до када траје наша наградна игра. У сваком броју „Политикиног Забавника“ до тог датума пронаћи ћете по једно наградно питање из историје вазду-

хопловства, а ваш задатак је да тачан одговор напишете на купону који објављујемо и у одређеном року пошаљете га на нашу адресу.

Добитници награде извлаче се сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно“, а имена награђених објављујемо и у „Забавнику“, на претпоследњој страни, из броја у број, за свако коло појединачно са назнаком у ком су броју „Политикиног Забавника“ освојили награду.

Наградни фонд

Главна награда из броја у број је путовање за две особе у Египат, односно Тунис. Прва група добитника главне награде (путовање у Египат) остварује награду у фебруару 1989. године (о тачном датуму поласка накнадно ћемо вас обавестити) у петодневном аранжману JAT AIR LIFT-a (закључно са добитником из „Забавника“ од 13. 1. 1989).

Сви остали добитници главне награде, која се и даље додељује из броја у број, путују у Тунис

Само за млађе читаоце

Уколико је добитник главне награде која се додељује из броја у број (путовање за две особе у Египат или Тунис), лице млађе од 18 година, може да путује само у пратњи родитеља или старатеља.

(седмодневни аранжман JAT AIR LIFT-a) у јуну следеће године.

Утешна награда, седмодневни боравак за две особе на Копаноу (апартмани – најам), у Купарима (хотел „Гранд“ или „Купари“), у Трогиру (хотел „Медена“) и Дубровнику (Бабин кук – хотел „Плакир“), такође се додељује из броја у број и то наизменично.

Добитници седмодневног боравака за две особе на Копаноу или мору користе награду у договору са JAT AIR LIFT-ом, а биће им понуђена два рока када могу и морају да искористе награду.

Ваш задатак

Најпре, пажљиво прочитајте текст који објављујемо испред наградног питања, јер у њему се, делимично, крије одговор. Ако и после тога нисте сигурни да је ваш одговор тачан, прелистајте енциклопедију.

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка у дванаест часова, на купону који у овом броју носи ознаку број 10. Молимо вас да читко напишете своје личне податке.

Сви купони који стигну са закашњењем учествоваће, заједно са купонима свих кола, на крају игре, у извлачењу СУПЕРНАГРАДЕ. Извлачење добитника награда из овог броја обавиће се у ТВ емисији „Да питамо заједно“ 31. децембра 1988. Имена добитника награда из овог броја објавићемо и у „Забавнику“ бр. 1932, на претпоследњој страни.

Награде у овом броју су: Главна: путовање за две особе у Египат

Утешна: седмодневни боравак за две особе у Купарима

Тражили сте ЧИТАЈТЕ **СТОП** **ЗА** **ХОРИЗОНТАЛЦЕ!**

Новине и часописи, као и књиге за лаку ноћ, могу да се листају у кревету. Али, Питагори-на теорема, Архимедов закон, слагање време-на и слично — уче се за сто-лом

Наши читаоци, поборници богаћења ума „у хоризонталу“, тражили су подршку, жалили се на неразумеваше старијих и уверавали да им се неосновано и неоправдано ускраћује велико задовољство. „Једва дочекам пектак да се опружим у свом кревету и уживам читајући Забавник, а мама ми све упропасти: — Добијам оспице кад те видим да се излежаваш! Устани па читай! — и све у том стилу!“ Тако пише Саша из Књажевца, а Сима из Ниша сазнао је да ни Ајнштајн није волео да седи за столом док чита, него је користио столицу за љуљање.

Тамара из Београда каже да је „модра око гуше“ од свакодневних придика: „Изгубићеш очи, искривићеш кичму, не дремај у кревету, не излежавај се...“ А Бојан се пита: Зашто их нервира и зашто им смета мој избор? Важно је да учим, а што сам „хоризонталац“ — па то је моја ствар!

Да је лежање са читањем и учењем у фотељи или кревету самоствар личног избора, подсетили бисмо се изреке да о укуси-ма не треба расправљати. Међутим, ствар је много озбиљнија...

Примаријус др Душан Ђорђевић, ортопед, каже да постоји велика опасност од дуготрајног читања у кревету: „Може да се поремети статика, да атрофирају мишићи кичме. Кад се лежи ради одмора и спавања, тело је опуштено, док се за читање заузима положај који није физиолошки и веома је штетан“. Доктор Ђорђевић упозорава све младе, склоне излежавању, да не негују ту лошу навику због последица по њихов развој и здравље.

Што се очију тиче, др sci Јасмина Томовић, професор Медицинског факултета у Београду, сматра да је од положаја при читању много важније како светлост пада као и на ком се одстојању књига држи. Докторка Томовић препоручује осветљење које је најближе дневном, а наглашава да је прејака светлост штетна за очи.

— Мат површине мање замарају него сјајне, па тако испада да је папир најслабијег квалитета најпријатнији за очи — каже др Томовић. — Књигу треба држати 25–30 центиметара од очију. Ако се осећа потреба да се књига приближава или удаљава, то је знак да је потребан договор са очним лекаром и вероватно треба исправљати вид помоћу наочара.

Школски психолози и педагози, чије се мишљење темељи на научним проверама и личном искуству, кажу да читање у кревету треба да буде само краткотрајно пре спавања. О учењу нема ни говора!

— Забавни романи у којима није важно да ли ће се и колико детаља запамтити као и новине, могу да се читају и у лежећем положају — каже Гордана Кеџић, психолог у Основној школи „Владимир Назор“. — За учење морају да се испуне неки предуслови: изврстан степен физичке и психичке напетости, концентрација, усмереност... У седећем ставу су мишићи благо напети, при лежању опуштени... Учи се за столом, спава у кревету!

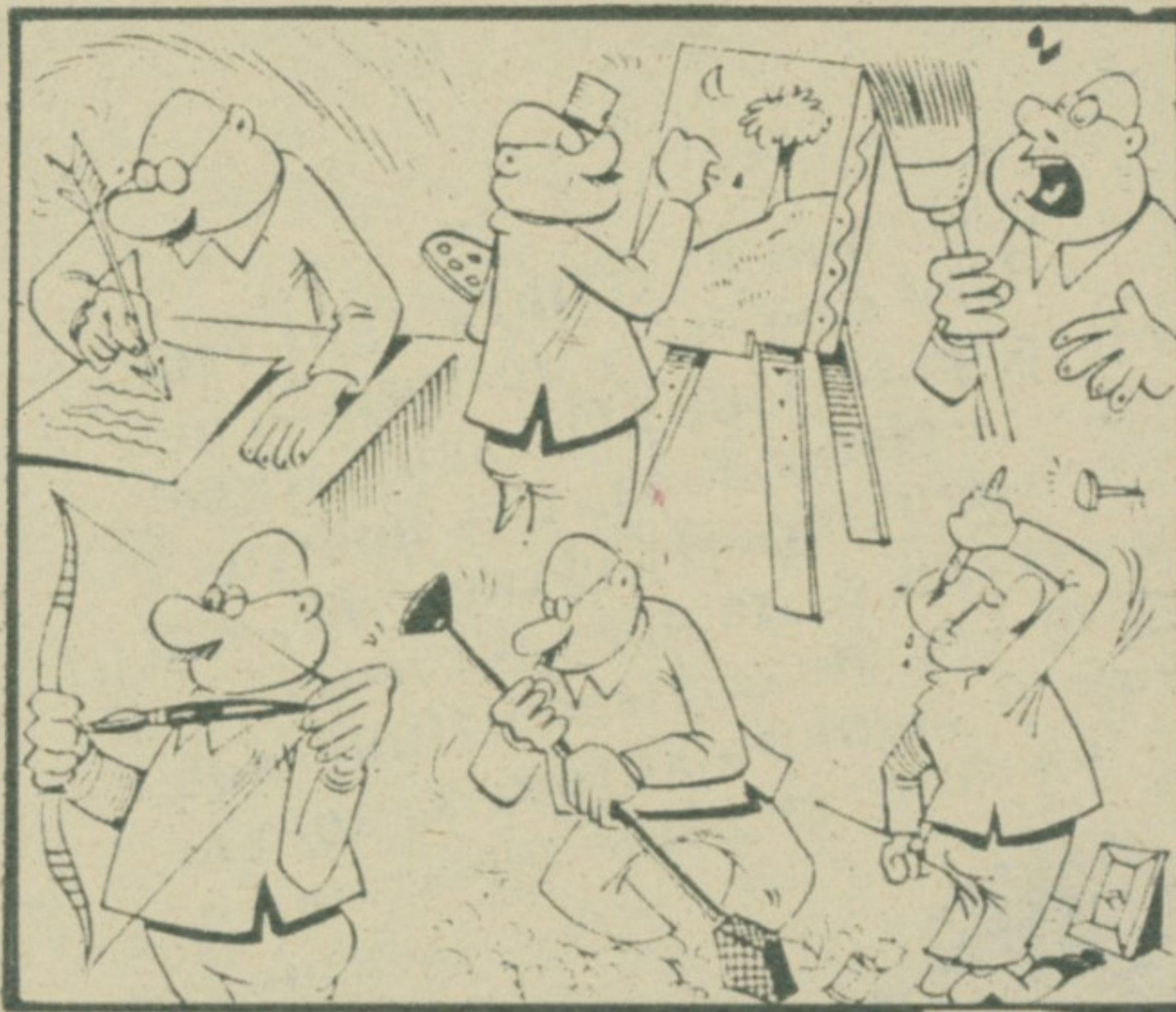
И Ружица Крљевић, психолог у школи „Руђер Бошковић“, наглашава да се само лаки, забавни текстови могу читати и лежећи, кратко пре спавања, а да се учи у седећем ставу. — Истина, знам неке људе који највећи интелектуални учинак постигну ходајући по соби — каже Ружица Крљевић. — На тај начин најбоље се концентришу. Могуће је, али што се тиче успеха „хоризонталаца“ — нисам имала прилике да се уверим у то и никоме то не бих саветовала.

Ако верујемо резултатима експерименталних испитивања, закључићемо да је памћење и учење толико боље уколико је већи степен активности. А ако поштујемо стара правила да се књига чита са оловком и да су белешке други мозак, онда, драги наши „хоризонталци“, остаје: Да за столом учите, у фотељама дремуцка-те, а у кревету спавате. Мало листања новина пре спавања и књига за лаку ноћ — може да прође!

И. Миладиновић

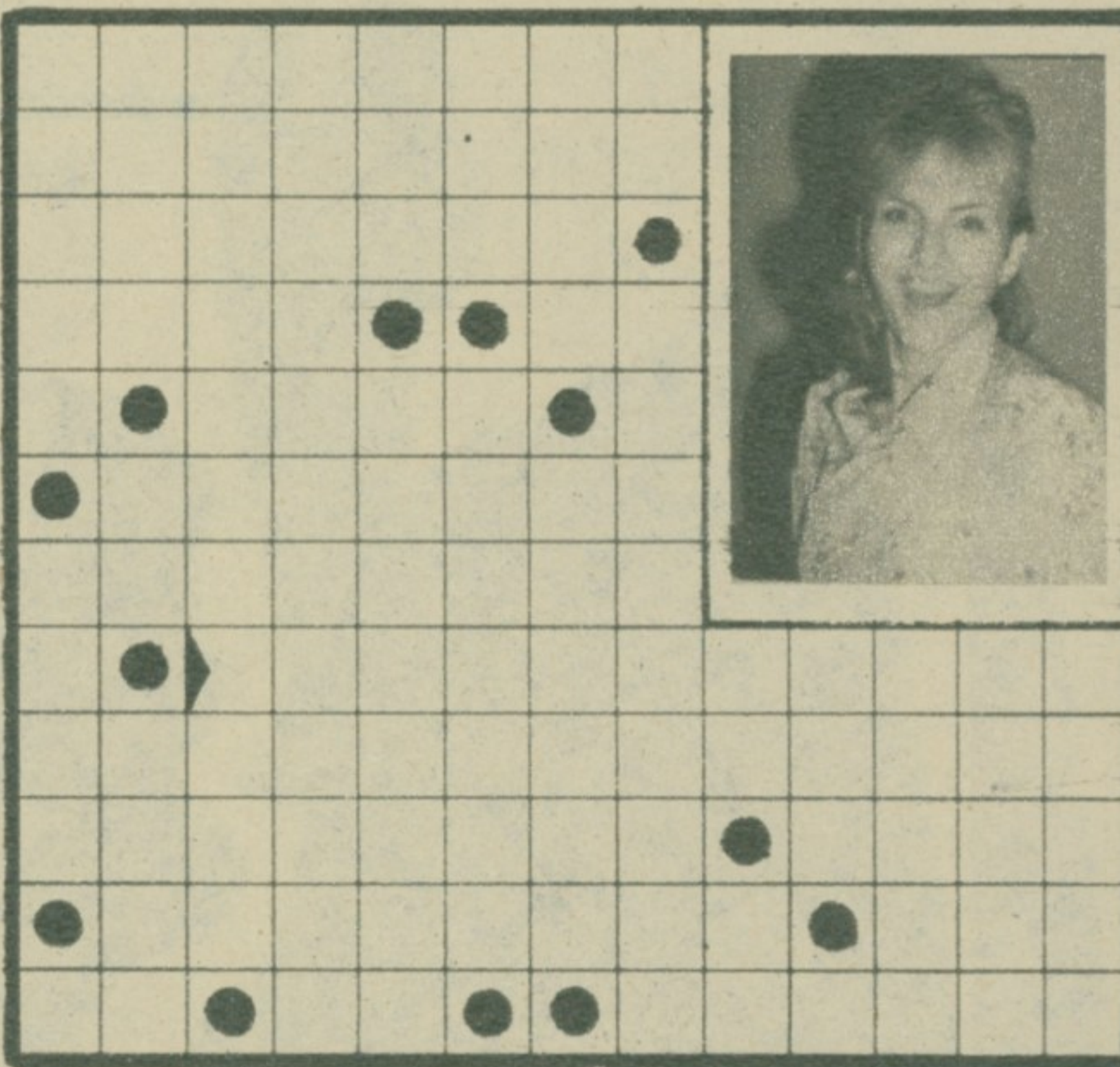
ЕниГматика

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

ШТА КОМЕ ПРИПАДА?

Особе на цртежу су очигледно нешто побркале. Помозите им да свака од њих добије оно што јој припада.

УКРШТЕНИЦА БЕЗ ОПИСА

У први водоравни ред испод слике упишите име и презиме певачице групе „Нови фосили“ (на слици), а затим, користећи попис речи, реконструишите целу укрштеницу.

АМА, АМАРКОРД, АРИШ, АСИМА, ДОТИЦАТИ, ЕТИ, ЖИВАН, ИВИК, ИК, ИМ, ИМЕНАР, ИСТРЕНИРАТИ СЕ, КА, КЛЕК, ЛА, ЛЕКАР, НАДИРА, НОВИНАРИ, Њ, Д, ОКС, ОМАТОРИТИ, ОМУЛ, ПА, ПАСМИНА, ПАТКА, ПИРАНАЦ, ПОТПОРАЊ, ПРОКРСТАРИТИ, РОТ, СОДА, ТАИН, ТАПЕТАРСТВО, ТАРТАРАТ, ТРУП, ТУПОСТИ, УМАЊЕНИК, ШО.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

XIOT

TUTTI FRUTTI
музика

ЖЕНСКА ПЛОЧА

Момци из сплита Tutti Frutti Band стигли су до треће плоче која се зове „Ствари лагане”. Напредовали су поступно, мењали дискографске куће, али успели су да привуку публику. Групу предводи Ненад Нинчевић који је написао хитове за звезде као што су „Нови фосили” и „Магазин”

— Прву нашу плочу пону-
дили смо „Југотону” али ма-
теријал је одбијен не као
лош, већ као некомерција-
лан. Они су закључили да је
музички и текстуално добро
сложен, али да те пјесме
неће продавати. Из тог неко-
мерцијалног материјала
изашла су два велика хита
„Наслони главу” и „Ти ме
излуђујеш”. То је издала дис-
кографска кућа „Suzy” која
је на нама ситно, мешетар-
ски, обрнула неки динар.
Друга плоча изашла је у
ПГП РТБ и она је по мени,
била преломна за нашу гру-
пу. Јер, нама је у почетку би-
ло прилично тешко. Имали

смо и празних концерата и
није нам било јасно како то
да никог нема кад добро сви-
рамо и имамо сасвим солид-
не пјесме. Тада нисмо схва-
тали шта значи медијска
подршка и општејугословен-
ска популарност. Били смо
познати само у уском кругу,
око Сплита и по Далмацији
и ту смо могли да направим
мо неки полуконцерт. Зато је
друга плоча „Горе изнад об-
лака” била прекретница.
Највише нас је спасио радио
јер, по неким званичним из-
вјештајима, већ двије године
смо бенд који се у Југослави-
ји највише емитује.

Прошле године догодило
се да смо први пут видјели
ту нашу публику, сазнали ко
је она. Већину чине такозва-
ни клинци, те наше „Tutti
Frutti” дјевојке и „Tutti Frut-
ti” дјечаци. Али, на трибина-
ма су се појавили људи сред-
ње генерације који су дошли
да слушају наше баладе. Та-
да ми је постало јасно да је
основно усмјерење овог бен-
да добра балада. И зато су
сада стигле „Ствари лага-
не”. Можда човјек с година-
ма постаје сентименталнији
и тужнији, можда му срце
спорије куца и ја сам сретан
што смо направили овакву
плочу — она ми, интимно, бо-
ље лежи. Овог пута и „Југо-

ЦЕЗ
ПРОТИВ
РОКА

ТРАЖИЛИ СТЕ
ПЕСМУ:

ЗОВЕМ ТЕ

суботом свадбе долазе
дјевојке у бијелом пролазе
дуго сам на углу стајала
ал' нисам те због тога ја
назвала

ништа се страшно мени
није десило
није ми ни мангуп из твог
кварта пријетио
није мрак и што бих се
бојала
ал' нисам те због тога ја
назвала

ја зовем те
да ти кажем да те волим
да још увијек си мој
да мислим на тебе ја
ја зовем те
да ти кажем да те желим
да још си увијек ти
у мислима мојим не, не

ништа се страшно мени
није десило
стари филм и све ме је на
тебе сјетило
хиљаду ствари бих питала
ал' нисам те због тога
назвала

Три момка Кларн, Мајк и
Калвин одабрали су занимљиво
име за групу: „Johnny Hates
Jazz (Џони мрзи џез) и почели
да свирају рок. Првим
сингловима скренули су пажњу
публике и критике да би деби
албумом (који се појавио и код
нас) остварили наде. Иако су
годинама радили у студију
(Мајк је својевремено био
инженер звука на снимањима
група као што су „Duran Duran”
и „Thompson Twins”) публици су
приуштили одличне концерте.
Управо ти наступи омогућили су
им да дођу до плоче која је
доживела најбољу могућу
судбину: одобравање критике
и прихватање публике.

Музика: Р. Дујмић Текст: С. Цвикић Изводе: „Нови фосили”

тон" нас је позвао а то је као да сам добио чисту петицу у школи.

Изаћи из колотечине

Упоредјујући ову трећу плочу са претходне две јасно је да су се „Tutti Frutti Band“ определили за лакши звук који комотно може да се назове поп или чак нова забавна музика.

– Мене чуди кад нас неко назива рок групом. Ми свирамо „Tutti Frutti“ – музику која није ни рок ни поп. Нај-

мање је поп-рок јер ја уопште не знам која је то категорија. Неке наше пјесме су врло близу попу, неке дотакну рок, али нису то. Мислим да Југославији управо сада требају пјесме какве ми пратећи прошли смо Југославијама чинило ми се као да смо заборавили да се смијемо. Зато ове године радимо као мали плесни оркестар за забаве отвореног и затвореног типа. Мали оркестар за увесељавање публике. Значи, политика и филозофија лијево, „Tutti Frutti“ иде својом страном.

– Као аутору, Сплитски фестивал веома ми је помогао, тако сам се и упознао са групом „Магазин“ па су на-стале пјесме „Пиши, пиши ми“, „Пут путујем“ и пуно других пјесама које су се продале у високим tiraжима. Али, као композитору, то ми је била кочница. Тешко је кад се човјек ували у колотечину којом се, у принцип, добро иде, али не свираш музику коју волиш. Треба бити храбар и рећи: Дошта ће бити са овим што ја волим. Управо зато ми је драго што је наша група на путу да постане хит бенд ко-

ји мени, као аутору, пуно значи. „Tutti Frutti“ су прва група са којом путујем по земљи и отуда можда ово почетничко весеље код нас.

Клиначка упорност

– Тренутно сам готово сигуран да је ово женска плоча. Јер, ове три баладе су управо за њих. Жена другачије Она може да пусти сузу, суптилније доживљава. Мушкарци такве ствари себи теже дозвољавају. Мени је драго да смо најзад успјели да допремо до своје публике, а мислим да је до тога дошло највише због наше клиначке упорности. Прошле године имали смо преко 200 концерата, али нису, наравно, сви били пуни. Кад је дворана полупразна, дешава се да смо нерасположени, али чим свирка крене, са оно мало људи који су ту ствара се добар однос и прави се оно што ја зовем концерт за-твореног типа. А кад је дворана пуна, онда је то отворен концерт.

Прије оснивања ове групе стално сам питао људе за које сам компоновао како то изгледа на концертима, како то људи примају. Сада схватам тај невероватан осјећај

кад цијела дворана пјева твоју пјесму, ону коју си у својој соби радио у ситне ноћне сате. И она је дошла до хиљада људи који су је толико пута чули да већ знају текст напамет. А сјећам се када сам у школи учио пјесмице напамет – требало је да их поновим 99 пута и опет сам гријешно. Значи, стварно су их с љубављу слушали. Зато и свирам са групом, јер моје свирачко умијеће је врло мало, ја сам композитор. Кад смо се појавили у јавности, пуно људи је мислило да ми не знамо свирати. А група је састављена од професионалаца. Бубњар је Војо Стојановић, он је раније био у групи „Стијене“, басиста Ненад Бего свира бас од девете године, клавијатуриста Дарко Аљиновић та-кође годинама свира, има девет клавијатура, слаже их као чоколаде, а соло гитару свира Иво Јагњић који је давно прије свирао без-рок. Ја сам ритам-гитариста и ако чујете да неко гријеш на бини, знајте – то сам ја. Пјевач је Иво Амулић. Ако га популарност не оптерети, има шансе да израсте у првог пјевача. Јер, свима нама предстоји пуно рада да бисмо постали оно што жели-

ЗАВРШЕН

КОНКУРС ПГП РТБ

И

„ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“

По једногласној оцени жирија, најбоља музичка група у октобру је „Луди Гавран“ из Београда. У конкуренцији соло певача прво место деле Мајда Арх из Љубљане и Београђанка Јелена Тодоровић

СНИМИТЕ ПРВУ ПЛОЧУ

су, у конкуренцији група, београдски састав „Луди Гавран“, а од соло певача Мајда Арх из Љубљане и Јелена Тодоровић из Београда. Њих две деле прво место у октобру.

Остаје да жири одреди која група и који соло певач снимају сингл плочу у ПГП РТБ, о чему ћемо вас обавестити у следећем броју. А у конкуренцији за снимање плоче су, наравно, сви досадашњи победници, групе и певачи: „ЗЕЛЕНО ЛИЦЕ“ и МИЛОВАН ГАЧИЋ (април), „YANKEE“ (мај), „ЧУВАРИ ПЛАЖЕ“ (јун), „ИВАН ГРОЗНИ“ (јул), „ММ“ (август), СЕНАД МУХАРЕМОВИЋ (септембар) и „ЛУДИ ГАВРАН“, МАЈДА АРХ и ЈЕЛЕНА ТОДОРОВИЋ (октобар).

Конкурс „Снимите прву плочу“ који су организовали ПГП РТБ и „Политикин Забавник“ завршен је, бар што се тиче избора најбољих група и певача од априла до октобра.

Жири у коме председава Александар Филипенко, музички уредник ПГП РТБ, пажљиво је преслушао све пристигле снимке и одлучио се за победнике октобра. То

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Нисам почела да певам да бих била чувена. Популарност је, по мени, ствар која траје само два минута. Најважније је стегнути поштовање других. Ако то не остварим, онда одмах могу да заборавим овај посао.

Mica Paris

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Нинша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукановић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кеџић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 2.000 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 22.080 динара, полугодишња 44.160 динара, годишња 88.320 динара.

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 44.160 динара, полугодишња 88.320 динара, годишња 176.640 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну назнаку НО „Политика“ – ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD 42.-
СР НЕМАЧКА	DEM 72.-
ФРАНЦУСКА	FRF 247.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 61.-
ШВЕДСКА	SEK 252.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ЛИСТОВА
ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, штампање; по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, о поворних за садржину часописа и

Шта ћемо с репринтом у Словенији

Ако мислите да „Забавник“ продајете на словеначком, молио бих вас да стрип у средини буде на том језику.

ЈОЖЕ ЗАЈЕЦ,
Горење Вас 5,
64224 Горење Вас

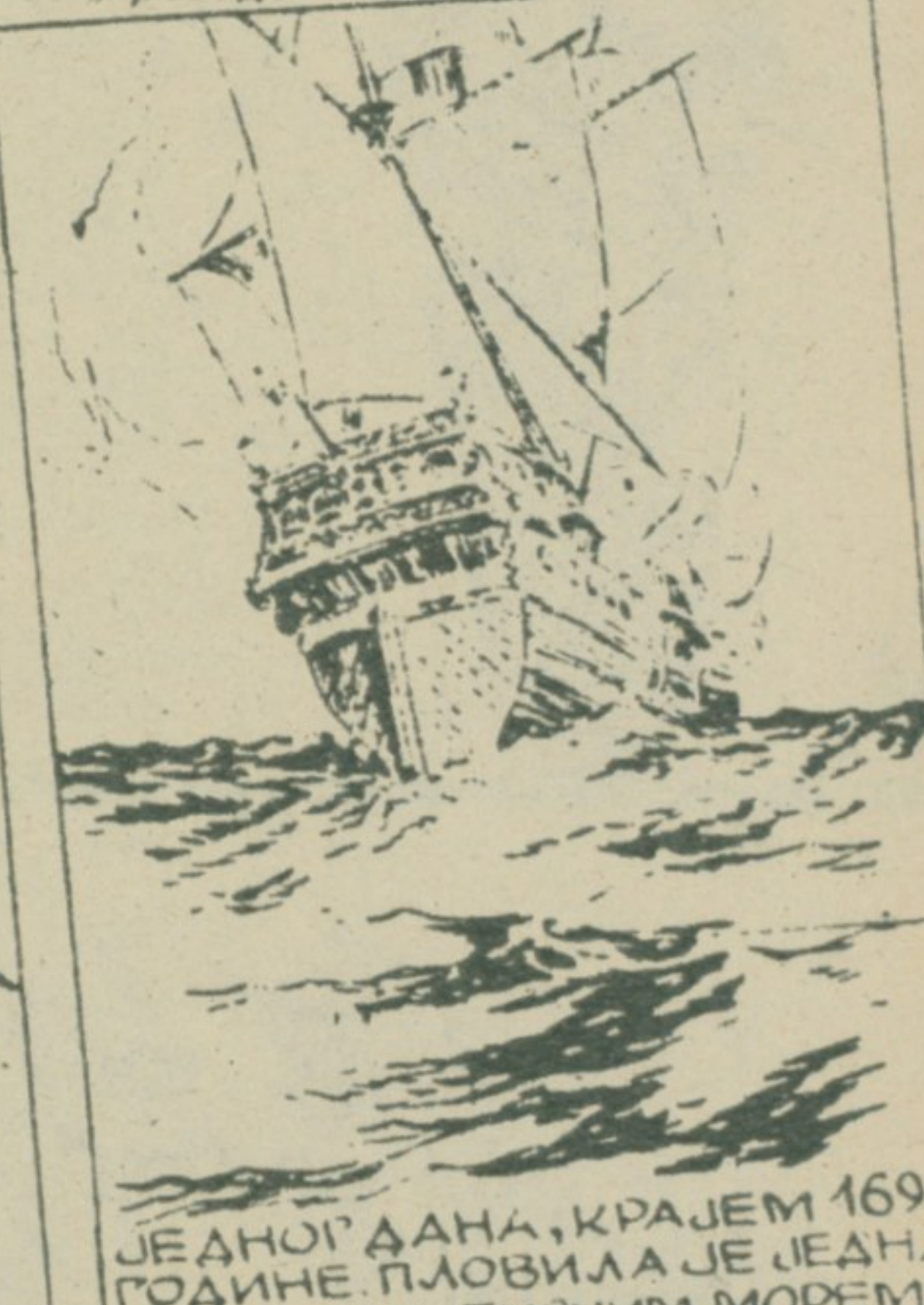
Стрип који објављујете у средини листа на српскохрватском, на ћирилици, губи

вредност на словеначком говорном подручју. Зар не бисте могли да га преведете?

БОШТЈАН РУПАР,
Љубљана

У 22 броја „Забавник“ је, током ове године, објавио репринте старих бројева, тачније из 1952. године. У последње време објављујемо репринте специјалних издања које је „Забавник“ издавао пре рата. С обзиром да је репринт поновно објављивање оригинала, без икаквих допуна и прерада, сви наши репринти били су штампани на српскохрватском и то ћирилицом. Схватили смо да то не значи много читаоцима у Словенији, па ћемо се „поправити“ и од Нове године у нашем словеначком издању штампати друге стрипове у средини, и то на словеначком. За наша друга два издања, која излазе на ћирилици и латиници, објављиваћемо повремено репринте који и не би били репринти да се „преводе“.

За зеца мало, за дивљу свињу – МНОГО

Где се налази град Карнак и која је најразорнија и најпрецизнија сачмарица?

ДРАГАН,
Београд

Карнак је село на десној обали реке Нил у Уједињеној Арапској Републици, недалеко од древног града Тебе.

Иначе, најкраћи одговор на друго питање гласи: то је она сачмарица чији метак (патрон) има најјаче барутно пуњење и најтежи пројектил, било солидни, било у виду сачме. Наиме, сачмара је ватрено оружје као и свако друго и за њу важе правила две науке – спољне и терминалне балистике. Спољна балистика се бави путањом пројектила по изласку из цеви, а терминална његовим дејством на циљу. Дакле, прецизношћу и оним што се назива „разорна моћ“. Што је пројектил бржи, путања му је

равнија и прецизније се гађа. Међутим, код сачмаре постоји још један захтев: одговарајуће растурање снопа сачме. За ловачке потребе, када се гађа на 15 до 30 метара, тај снап не сме да буде преширок, јер се смањује вероватноћа поготка ситне мете какав је зец или фазан. Зато ловачке сачмаре имају цев која при крају има сужење, тзв. „чок“, ради бољег, гушћег груписања сачме. Војне и полицијске сачмаре, предвиђене за већу мету и ближе удаљености, немају чок. Код данашњих сачмара углавном не може да се говори о прецизности на даљинама већим од тридесетак метара, јер је тада снап сачме већ претерано расут. Што се тиче учинка на циљу, он зависи од циља и од пројектила тако да зецу, на пример, треба мало, дивљој свињи много.

Тренутно је најмоћнија сачмара она калибра 10 (стварни пречник цеви: 19,3 mm), али се по порубини могу добити и моћније сачмаре, „осмица“ и „четворка“, мада су оне врло ретке. У данашње време због тога што су тешке и имају неподношљив трзај. „Десетке“, као дво-

цевке, углавом израђују чувене енглеске фирме „Парди“, „Холанд енд Холанд“, „Цефриз“, док америчка фирма „Итака“ производи полуаутоматску сачмару „десетку“ претежно за потребе полиције.

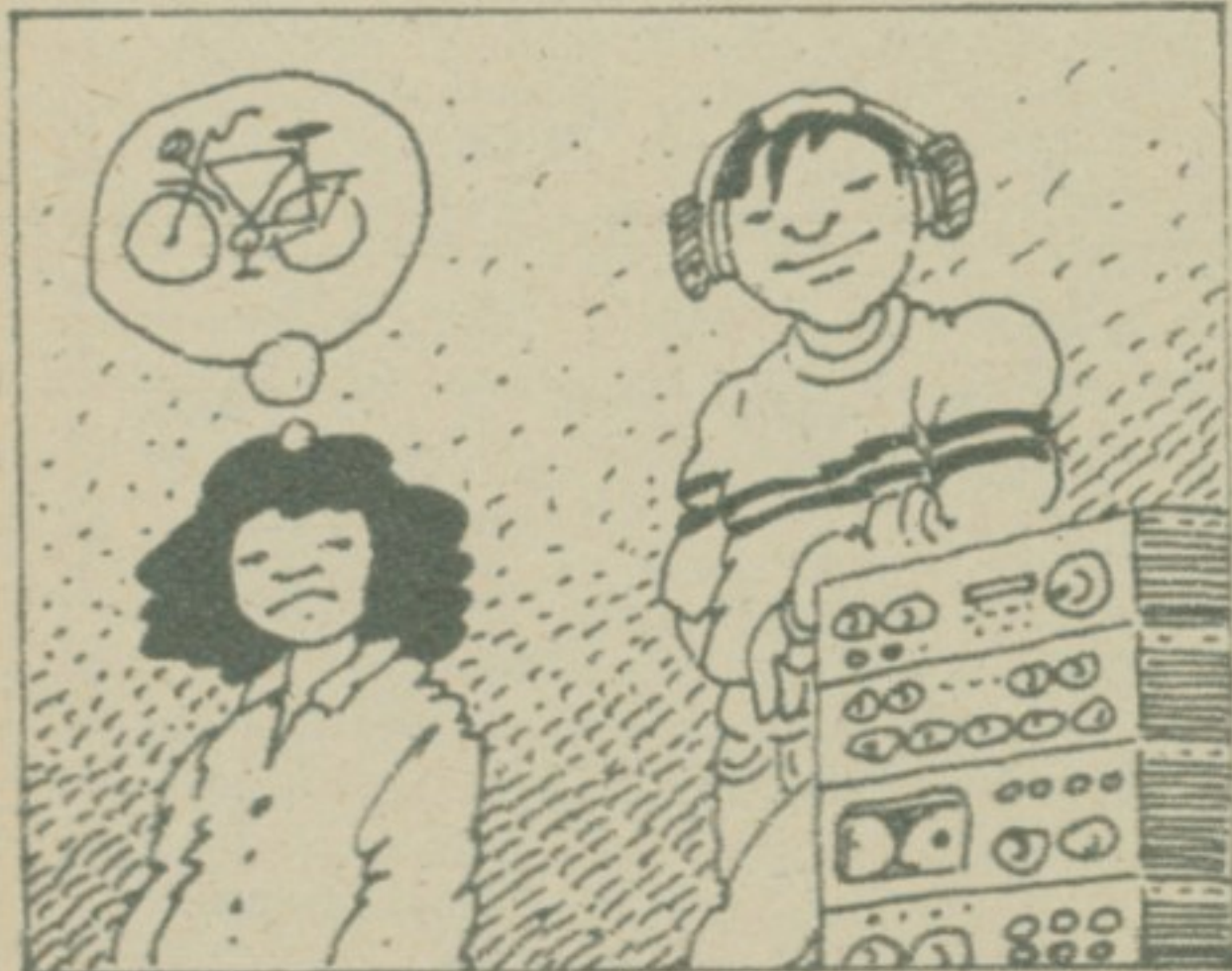
Да ли је „Дејан“ невољен?

Здраво!!! Имам један проблем. Откад сам се родила, родитељи ме не воле. Имам старијег брата – њега воле мама, тата, баба, деда, ујак, ујна, браћа, сестре и сви остали. Он мами и тати сме да каже свашта безобразно, а ја не смем ни да помислим на то. Кад сам зажелела бицикл, тата је рекао да ће ми га купити, а онда је брат затражио мини линију и добио је сутрадан, док је мој бицикл остао неостварен сан. Када сам била боља ученица од њега, говорили су да он има лоше наставнике, а када сам ја попустила у школи, оптужили су ме да не учим. Он има и много већи џепарац.

Потписујем се именом које волим, а моје право име, молим вас, не објављујте.

ДЕЈАН

На жалост, има и таквих родитеља који не воле своју децу, или их не воле једнако, али твоји, по свој прилици, не припадају тој жалосној мањини. Из тога што твој брат сме да каже родитељима „свашта безобразно“ и што се за његове неуспехе у школи окривљују наставници не може се закључити да си ти мање вољена, него да је он лошије васпитан. Ваши родитељи су вероватно увидели да су у васпитању првог детета направили извесне грешке, па су према теби мало заострили курс. Кажеш да брат разуме твоје невоље – замоли га да то и докаже тако што ће се одрећи неког скупљег поклона у твоју корист. То би и за њега била zgodна прилика да покаже како пропусти у васпитању и нису били тако велики и непоправљиви. И

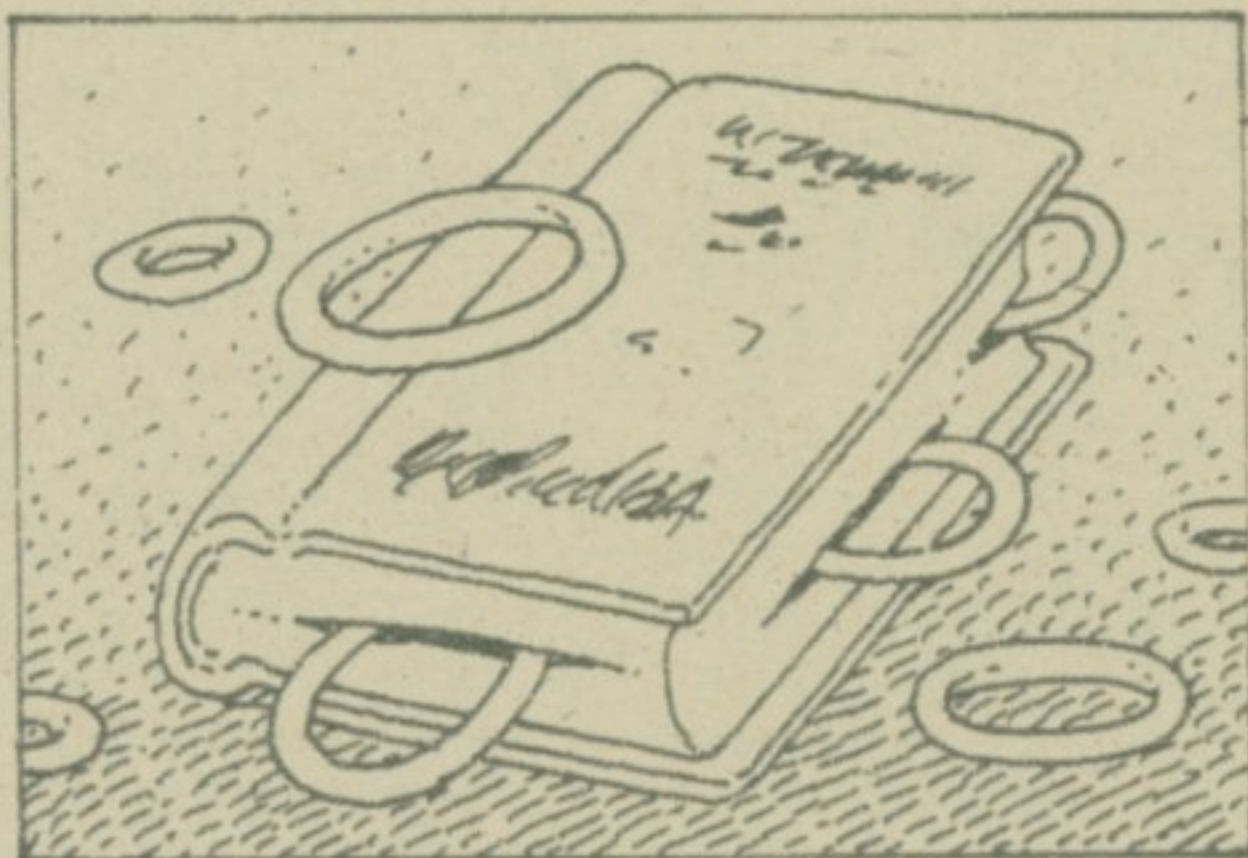
на крају, „Забавник“ поздравља Дејана из VII₂ у име „Дејана“, па нек поруку схвати ко треба да је схвати, а за остале нека остане тајна.

Толкин, господар прстенова

Пишем ти по четврти пут и бићу љут ако се с мојим писмом поиграш кошарке. Иначе, мислим да си одличан. Молим те да ми кажеш имена свих књига Роналда Рејела Толкина објављених у нашој земљи.

АЛЕКСАНДАР СТЕВАНОВИЋ,
Здравка Јовановића 57,
11132 Жарково, Београд

Хвала ти, Ацо, што нас хвалиш без страха да ћеш нас тиме покварити. Да ти узвратимо хвалом и поверењем: лепо је чути да се у ово модерно, компјутерско доба неко занима за књиге, и то добре. Колико нам је познато, на српско-хрватском језику до сада су објављена следећа Толкинова дела: „Хобит“ (Нолит), „Господар прстенова“ (Нолит, а недавно се појавило и приватно издање), „Ковач из Великог Вутона“ (Дечје новине), „Фармер Гил од Бута“ (Рад), а у при-

преми је и „Силмарилион“ (Рад). Нисмо стигли да се распитамо како стоји ствар с преводима Толкинових дела на друге језике у нашој земљи – пожуримо да ти одговоримо да се не би љутио.

Нек' му не буде просто

Апостол Поп-Јовановски, професор из Скопља, послао нам је четири легенде из наших крајева. Објављујемо једну.

НЕПРОШТЕНО

Село је потпланинско. Лежи североисточно од Тетова, где се Непроштанска река спушта у котлину.

Некада се село Непроштено звало другим именом. Али, у српско-турском рату ту су се сгупили полошки главари који су решили да област предају Турцима без отпора. Незадовољни сељаци из околине због тога су овом насељу дали име Непроштено (да му „не буде просто“).

По другој легенди, Непроштено је добило име у време када се водила битка на Косову (1389). Тада је кроз ово насеље прошла српска војска која се распитивала да ли у близини има сакривених Турака. Становници су војску обманули. Када су Срби изишли из села, њих су напали Турци и све побили. Због ове издаје остало је данашње име насеља НЕПРОШТЕНО.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Саво Манојловић, Бориса Кидрича 33, 56230 Вуковар – 10 година, сакупља значке и марке, воли животиње и спорт, навија за Црвену звезду.

Јелена Радивојевић, Филипа Вишњића 1/2, 21480 Србобран – 13 година, воли музику, књиге и спорт.

Данијела Данић, Руже Шулман 3, 23000 Зрењанин – 12 година, свира на хармоници, бави се гимнастиком и помало пливањем.

Адела Хаџић, Живка Јошила 7/41, 71000 Сарајево – 12 година, воли забавну музику, сакупља салвете, марке, украсна писма, разгледнице и постере.

Ива Светић, Подчетртек 116, 63254 Подчетртек – 12 година, сакупља налепнице и постере.

Јасмина Рамусовић Едварда Кардеља 24с, 76230 Босански Шамац – 11 година, воли дописивање, сакупља салвете, разгледнице, постере и украсна писма.

Весна Кочовска, Боре Прице 10/10, 18000 Ниш – 12 година, воли забавну музику, спорт и дружење, сакупља постере.

Tefik Cakmak, Troy Carpet, Alemdar Cad. NO. 18/1, Sirkeci-/Isanbul, Turkei – 26 година, жели да се дописује са Југословенима на турском или енглеском језику.

Сања Цапуловић, Браће Срњић 15, 11000 Београд – 13 година, сакупља постере, навија за Црвену звезду.

УКРШТЕНИЦА БЕЗ ОПИСА: потпорањ, Амаркорд, тупости, клек, Шо, а, труп, м, тартарат, а, Сања Долежал, истренирати се, новинари, ивик, дотицати, ама, ка, ик, именар.

ШТА КОМЕ ПРИПАДА?

Човек који пише – перо, сликару – кичица, певачу – микрофон, стрелцу – стрела, чистачу – метла, човеку који укуцава ексер – чекић.

ВИДЕО

БАРОМЕТАР

ШПАГЕТИ КЛИНТА ИСТВУДА

У данашњем „Видео барометру“ биће рећи о шпагети-вестернима којих у последње време има све више у домаћим видео клубовима. За оне који то не знају, или се можда не сећају, рецимо да су шпагети-вестерни настали у Италији и да су били врло популарни од почетка шездесетих све до средине седамдесетих година.

1. „Fistful of dollars” – „За шаку долара” (1964)

Филм којим почиње трилогија шпагети-вестерна Серђа Леонеа

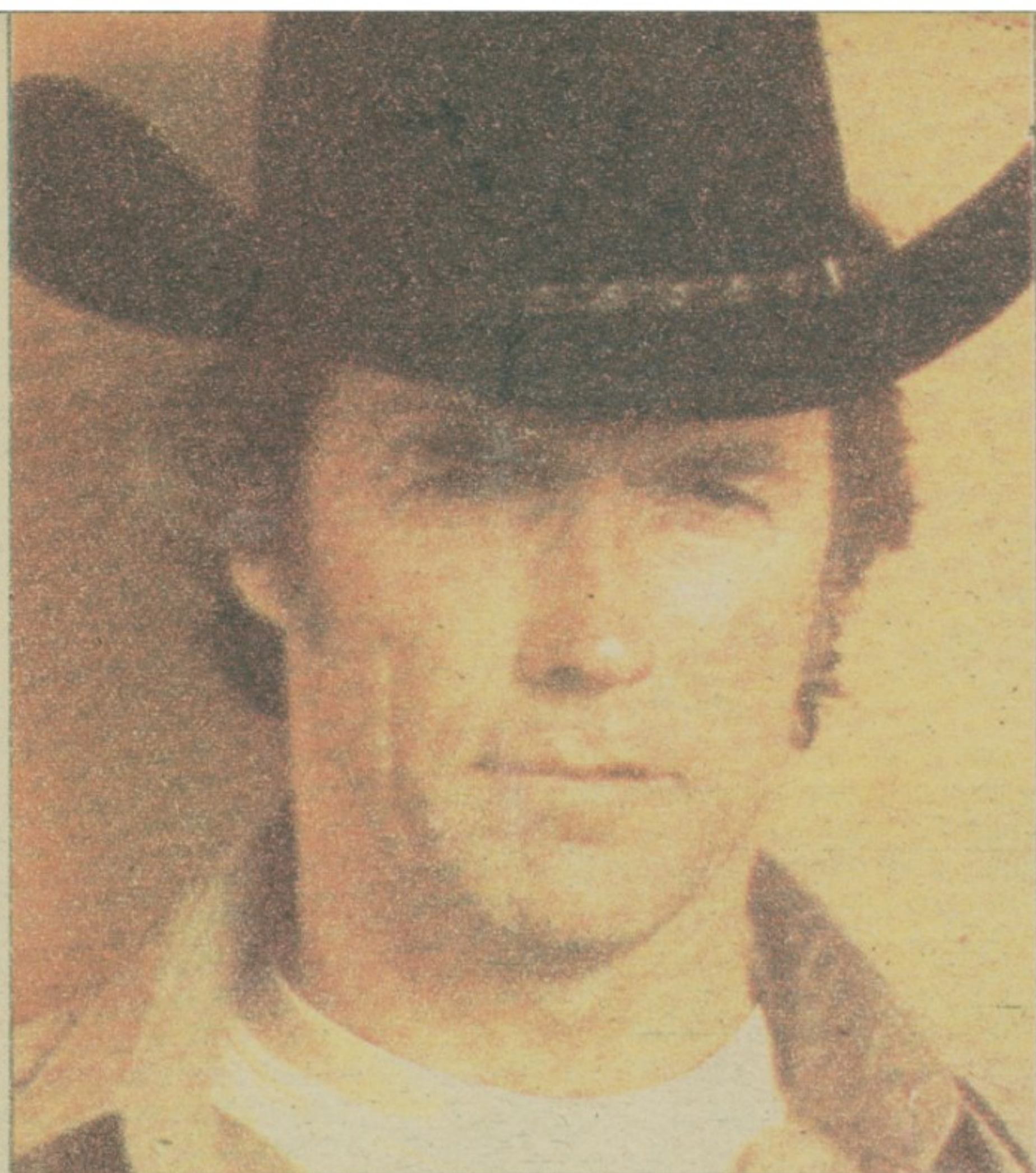
неа (кога се, иначе, сећамо и по филмовима „Било једном на Дивљем западу”, „Пази, динамит!”, „Било једном у Америци”). Странак долази у град у коме две породице, једна мексичка и једна америчка, тероришу остале становнике и међусобно се боре за власт. Необичним поступцима он успева да задобије поверење и једних и других, што представља само увод у коначни обрачун. Улогом у овом филму Клинт Иствуд је постао познат у свету, а партнери су му: Ђан-Марија Волонте и Маријама Кон.

2. „For a few dollars more” – „За долар више” (1965)

Другим делом своје трилогије Леоне само потврђује оно што је већ најавио претходним филмом, а то је стварање новог вестерна и особеног режијског поступка. С друге стране, лик Клинта Иствуда, загонетног, хладнокрвног странца, ненадмашног у руковању пиштољем, и са обавезном цигаретом у устима, полако постаје „За долар више” прилично је слојевита прича о двојци ловаца на уцене који из различитих побуда – један због новца, а други због освете – јуре опасног бандита Ел Индија. Поред Клинта Иствуда, главне улоге тумаче Ли Ван Клиф и Ђан-Марија Волонте.

3. „The good, the bad and the ugly” – „Добар, лош, зао” (1966)

Последњи и најбољи филм Леонеове трилогије, у коме преплиће све своје омиљене мотиве: похлепу, мржњу, освету. То је прича о тројци људи који траже законито благо и који би радо убили један другог, али не смеју јер свако зна понеки податак о

месту где се благо налази. У главним улогама: Клинт Иствуд, Ли Фклиф и Ели Валац

4. „Il mercenario” – „Плаћеник” (1968)

Серђо Корбуци (једно време појавио се под псеудонимом Стенли Корбет) уз Серђа Леонеа свакако је најзначајнији редитељ шпагети-вестерна („Ђанго”, „Револвераш Клеј”, „Ринго и његов златни пиштољ”, „Живела смрт... твоја!”). „Плаћеник” говори о авантуристи који се супротставља власнику рудника сребра, правом тиранину. Власник рудника позива револвераша, Пољака, да

му помогне. Али, револвераш и авантуриста налазе заједнички језик. Главне улоге тумаче Франко Нер, Тони Музанте и Ђована Рали.

5. „Il mio nome è Nessuno” – „Зovem се Нободи” (1973)

Један од шпагети-вестерна у режији Тонина Валерија („Сахарска превара”, „Телохранилац”) говори о двојци револвераша од којих је један на заласку каријере, а други се тек појавио. Они постају пријатељи и доживљавају низ авантура. У главним улогама: Хенри Фонда и Теренс Хил.

ВЕСТИ

● У последње време објављено је више наслова из области цеза. Ови филмови имали су велики одјек не само код поклоница цез музике већ и код осталих заљубљеника у видео. Познати филм „Прича о Глену Милеру” (1953) Ентони Мена са Џејмсом Стјуартом објавила је на касети кућа „RCA/Columbia/CIC”, „Сав тај цез”, (1979) Боба Фоса са Ројом Шајдером кућа „CBS/FOX”, а сјајно дело „Око поноћи” (1986) Бернарда Тавернијеа са Декстером Гордоном, о којем смо већ писали, „Warner Home Video”.

● На касетама се појавио и велики број филмова из области рокенрола. Поменућемо само неке: „Последњи валцер” (1978) Мартина Скорсиза, „Пинк Флојд – Зид” (1982) Алана Паркера, „Коса” (1979) Милоша Формана, „Истините приче” (1986) Дејвида Бирна и „Флеш-денс” (1983) Адријана Лина.

ПРЕМИЈЕРЕ

1. „Oci ciornie” – „Очи чорније” (1987, Италија, режија: Никита Михалков, главне улоге: Марчело Мastroјани, Елена Софорова, Силвана Мангано, Инокентиј Смотуновски, Titanus Distribuzione, VHS, траје 117 минута).

На прошлогодњем Канском фестивалу овај филм, снимљен по мотивима прича Антона Павловича Чехова, по многим стручним мишљењима био је најозбиљнији кандидат за „Златну палму”. То ласкаво признање ипак му је измакло. Али, као нека врста моралног победника фестивала, филм је свуда сјајно приман, а посебно треба истаћи одличну улогу Марчела Мastroјанија.

2. „Miss Arizona” – „Мис Аризона”: (1988, Мађарска, режија: Пал Шандор, главне улоге: Марчело Мastroјани, Хана Шигула, Domovideo, VHS, трајање: 98 минута).

Радња овог филма враћа нас у Будимпешту тридесетих година. То је љубавна прича о тешким предатним годинама, прогону Јевреја... „Мис Аризона”, делимично и мјузикл, није донео неку нарочиту зараду, али изванредна глума Мastroјанија и Шигуле представља овај филм као једно од најзанимљивијих видео-издања ове сезоне.

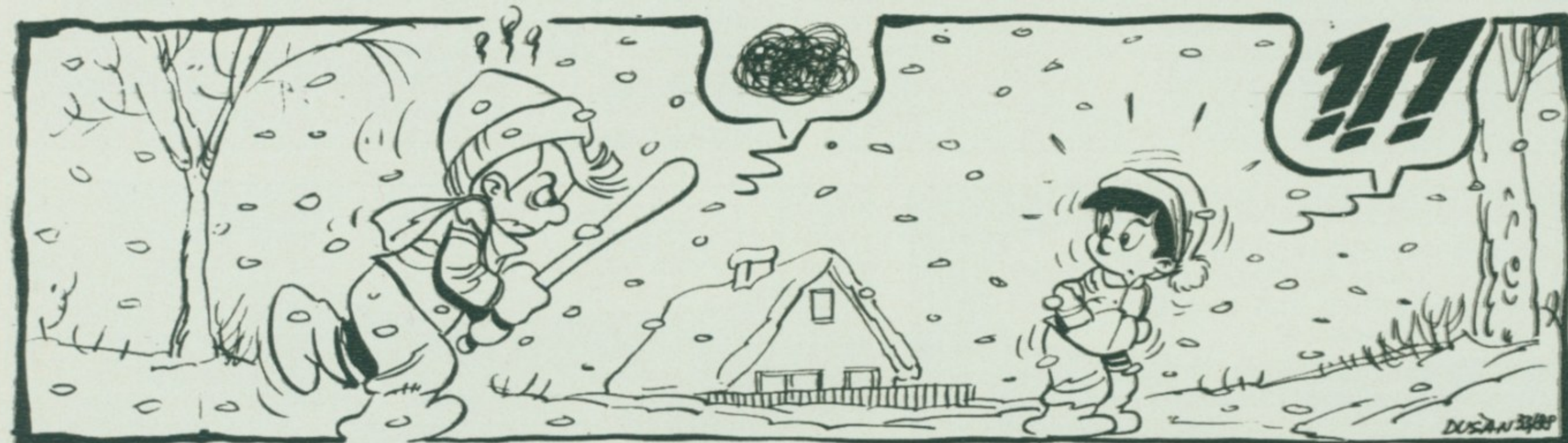
3. „The postman always rings twice” – „Поштар увек звони двапут” (1946, САД, режија: Теј Гарнет, главне улоге: Лана Тарнер, Џон Гарфилд, MGM, UA, VHS, 109 минута).

Овај филм налази се међу новитетима „Класичне колекције Метро-Голдвин-Мајера”. Занимљиво је споменути да су по истоименом роману Џ. М. Кејна своје филмове снимили и Лукино Висконти („Опсесија”, 1942) и Боб Рафелсон („Поштар увек звони двапут”, 1981).

В. Радосављевић

ДУШАН
РЕДОВИЋ

Дружина КЛИКЕР

НАГРАДНА ИГРА

ПОДМТИНИ

ЗАБАВНИК

JAT airLIFT

АВИОНОМ У СВЕТ

Добитници из броја 1928 су:

1. Путовање за две особе у Египат: **Slavica Janković, Vinogradarska 13, Aleksandrovac**
2. Седмодневни боравак за две особе у Дубровнику: **Nenad Kovjanić, Savska 10, Pančevo**

